

obsah

zadání, prohlášení autora

úvod

ANALYTICKÁ ČÁST 11

gografie	12
vztahy a okolí	14
válečná krajina	16
historie města	18
urbánní vývoj a demografie	24
lokální dominanty	26
osobnosti kraje	30
analytické mapy	32
od počátku tkalcovství do válečných let	44
významní kostelečtí tkalci	50
Leopold abeles	52
téma	56
textilní areál	60
reference	64
soudobý vývoj a aktivity města	68
vybavenost města	70
navázání na projekt Jana Bintery	72
foto mrakodrap	74
závěr analýzy	78

NÁVRHOVÁ ČÁST 81

autorská zpráva	82
situace	84
schémata	90
axo	96
půdorysy	100
řezy	114
pohledy	120
detaily	128
vizualizace	132
zákresy	156

zdroje

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury
Zadání diplomové práce
Mgr. program navazující

jméno a příjmení: JOSEF MATYSKA
datum narození: 3.3.2000
akademický rok / semestr: 2024/2025 I LS
studijní program: ARCHITEKTURA A URBANISMUS
ústav: 15127; ÚSTAV NAVRHOVÁNÍ I.
vedoucí diplomové práce: doc. Ing. arch. Tomáš Hradečný
téma diplomové práce: Kostečky Mrakodrap
viz přihláška na DP

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení
Zadání diplomního projektu vychází z diplomního semináře, ve kterém byl analyzován bývalý textilní areál v Červeném Kostelci. Cílem diplomové práce je hledat smysl a využití pro bývalou budovu tkalcovny a přípravný zachování jeho odkazu textilního průmyslu, který je v tomto městě velmi silný.

2/
Pro AU/ součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program
Pro D/ součástí zadání budou jasně a konkrétně specifikované jednotlivé fáze projektu, které jsou nezbytnou součástí řešení
Polyfunkční objekt s definovanou vzhledem na městský parker a dopravní schéma.

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování
- sit. širší vztah (1:1500)
- parker a půdorys jednotlivých podlaží Mrakodrapu (1:500 - 1:200)
- řez a pohledy (1:300 - 1:200)
- funkční schémata, vizualizace, axonometrie

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)
- model
- 2x portfolio
- poster

Datum a podpis studenta
10.2.2025 Josef Matyska
Datum a podpis vedoucího DP
10.2.2025 [signature]
Datum a podpis děkana FA ČVUT
17.2.2025 [signature]
registrováno studijním oddělením dne
11.2.2025 [signature]

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE FAKULTA ARCHITEKTURY		
AUTOR, DIPLOMANT: Bc. Josef Matyska AR 2024/2025, LS		
NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE: (ČJ) ČERVENOKOSTELECKÝ MRAKODRAP (AJ) THE SKYSCRAPER OF ČERVENÝ KOSTELEČ JAZYK PRÁCE: ČESKÝ		
Vedoucí práce:	doc. Ing. arch. Tomáš Hradečný	Ústav: 15127 Ústav navrhování I
Oponent práce:	Ing. arch. Jan Binter	
Klíčová slova (česká):	Textilní areál, konverze, brownfield,	
Anotace (česká):	V diplomním projektu bylo pracováno na tématu textilního areálu v Červeném Kostelci. Konkrétně části s bývalou budovou tkalcovny a přípravný. Práce usiluje o zachování silného odkazu textilního průmyslu a adekvátní využití budov vzhledem k měřítku poloze a potřebám města.	
Anotace (anglická):	The diploma project focused on the topic of the textile complex in Červený Kostelec, specifically the part containing the former weaving and preparation buildings. The project aims to preserve the strong legacy of the textile industry and to propose an appropriate reuse of the buildings, taking into account the scale, location, and needs of the town.	

Prohlášení autora
Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne
podpis autora-diplomanta

úvod

Textilní areál v Červeném Kostelci má velmi jedinečnou situaci vzhledem k měřítku, poloze v rámci města a historii. V současné době již druhou dekádu pustne a jedná se o brownfield, který občané s nevolí obchází. Velmi brzdí rozvoj města, kvůli těsné blízkosti náměstí, a mohl by nabídnout prostory, které Kostelci žalostně chybí. Areál je také odkazem na tkalcovskou historii města, která je velmi bohatá a město ve své době proslavila. Pro současné obyvatele je to již historie téměř zapomenutá a nepojí je s ní žádný vztah. Budova tkalcovny a přípravný, taktéž známa jako mrakodrap, je výrazným prvkem a spolu s kostelní věží je viditelná z většiny míst. Jsou to dvě dominanty stojící naproti sobě. Práce si klade za cíl ukázat obyvatelům a vedení města příležitosti, které skýtá tak významná památka, možnosti využití jednotlivých budov, a oživení odkazu tkalců, na jehož základech stojí současná podoba města.

1

analytická část

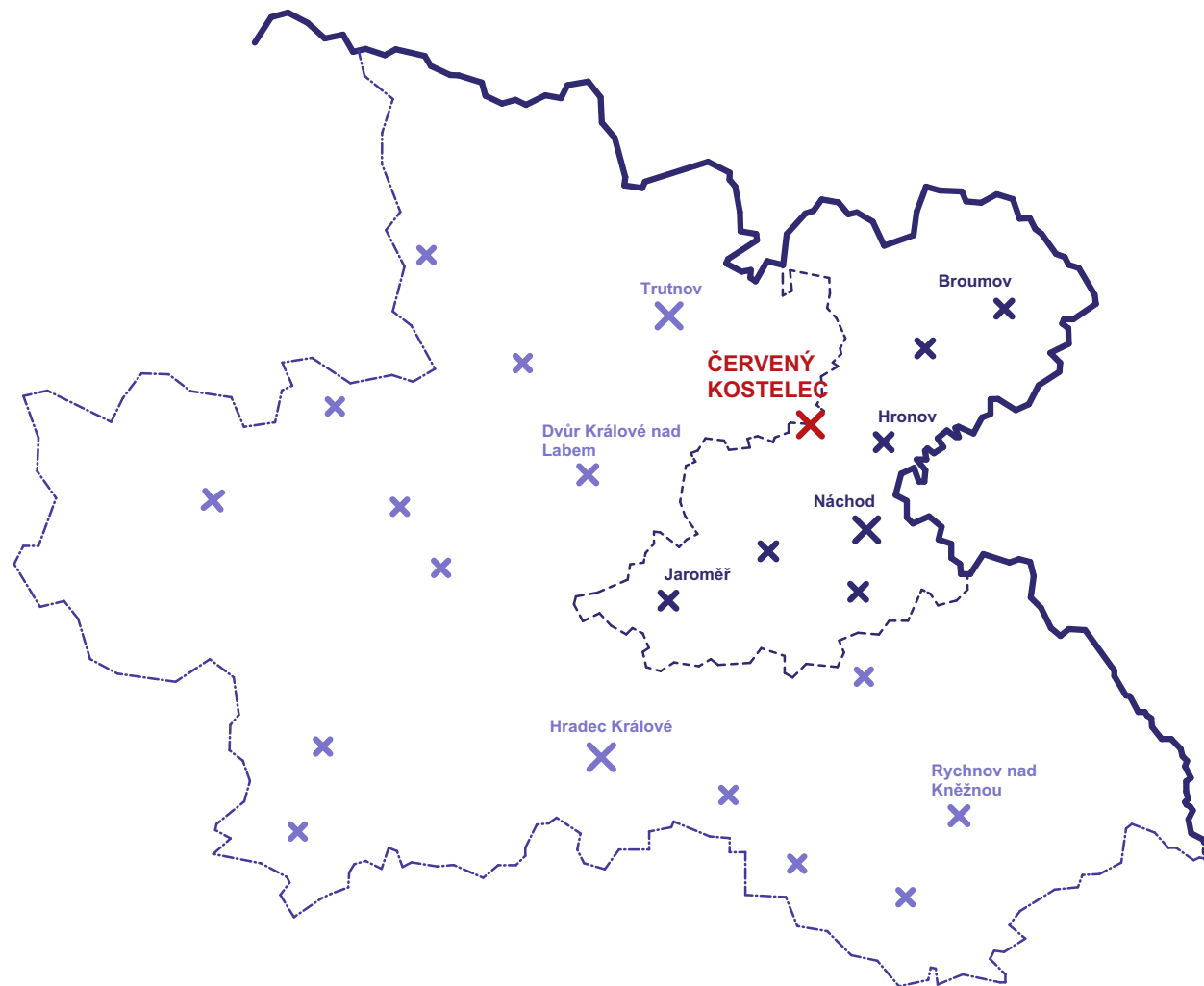
Město Červený Kostelec se nachází ve východních Čechách v Královéhradeckém kraji, poblíž hranice s Polskem zhruba 10 km na severovýchod od Náchoda. Svým územím spadá Červený Kostelec pod Náchodsko. z významných obcí se na severozápadě nachází Trutnov.

V oblasti je velký počet sídel ve vzájemně úzkém kontaktu (Hronov, Náchod, Česká Skalice, Úpice, Rtyň v Podkrkonoší). Většina těchto měst čerpá z malebné, zvlněné krajiny, kde hodnotou je pomezí Krkonoš a Orlických hor, CHKO Broumovsko a jeho Dietzehoferovský soubor kostelů, Adršpaško-teplické skály, Babiččino údolí, vodní nádrž Rozkoš, Hospital Kuks, a další.

Královéhradecký kraj, jehož je Červený Kostelec součástí, je považován za jeden z nejrozmanitějších krajů. Úrodné nížiny střídají pahorkatiny, hluboká údolí, rokle i horské hřebeny. Národní park Krkonoše je jednou z nejnavštěvovanějších turistických destinací v zemi. Červený Kostelec tak může těžit ze své polohy a statusu "vstupního města" do pohraničních a horských oblastí. Ve většině míst však úpatí hor a s tím i související podmínky znemožňovaly vyšší produkci surovin. Typické tu tak vždy bylo pěstování brambor.

V okolí města probíhají geologické zlomy pahorkatin Krkonošské desky a Broumovské desky, to má za následky výše zmíněnou krajinnou rozmanitost. Další dominantou kraje je stolová hora Ostaš a podél hranic táhnoucí se pás Broumovských stěn, který navazuje na polský park Góry Stolowe. Jiráskovy skály a v nich ležící Bischofstein, jsou menší oblast pískovcových skal, které navazují na Teplické skalní město, u nichž se nachází bývalý barokní zámek.

Město Červený Kostelec leží v nadmořské výšce od cca 315 m n. m. (v místech při Úpě na západní hranici) až po cca 598 m n. m. při severovýchodní hranici Horního Kostelce. Náměstí se nachází v nadmořské výšce asi 415 m n. m.

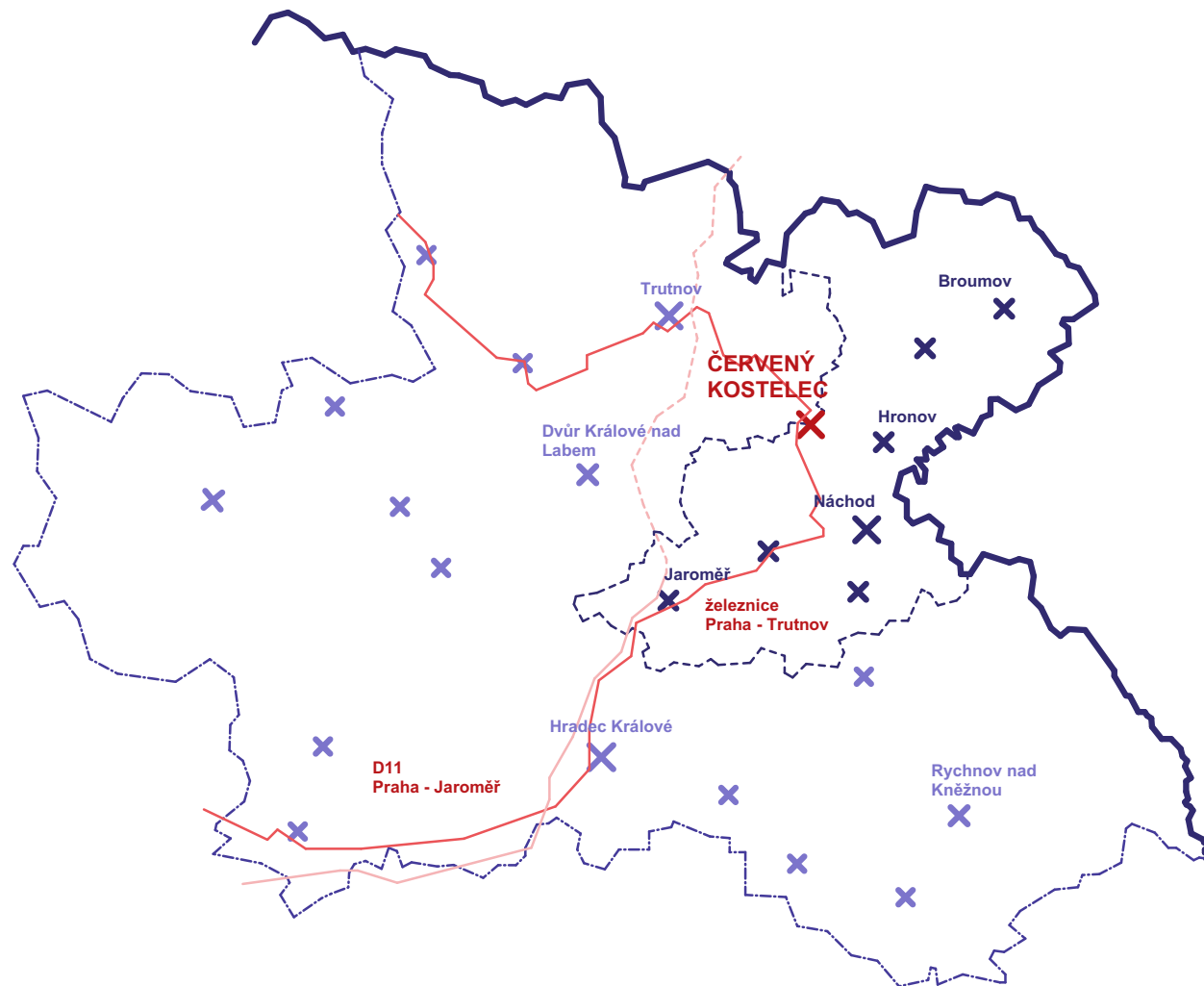
vztahy okolí

Dopravní dostupnost je velmi dobrá. Ať už se jedná o přímý spoj vlakem na lince Praha - Trutnov (2h 40 min cesta tam), kde lze s přestupem pokračovat až do Svobody nad Úpou (50 min), nebo dálniční úsek D11 do Jaroměře, ze kterého vede silniční obchvat až do České Skalice. Na ten byl měl v budoucnu navázat i obchvat Kostelce, který by velmi pomohl v současné době přetíženému centru, přes jehož náměstí a centrum vede automobilová doprava.

Celý Královéhradecký kraj spadá pod povodí řeky Labe. Významnými toky jsou řeky Metuje, Orlice a Úpa. Největší vodní nádrží je Rozkoš, přezdívaný také Východočeské moře. Je tak pro kraj největší zásobárnou vody.

Červený Kostelec je součástí území, které se nazývá Kladské pomezí. Jedná se o turistický a kulturní region obsahující asi 8 severovýchodních měst a několik pohraničních měst na straně Polské. Název tohoto kraje pochází z několika historických událostí s velmi dlouhou tradicí. Již středověký kronikář Kosmas hovoří ve své kronice z r. 1068 o bráně strážné, kudy se chodí do Polska. Tento název přetrval až dodnes v názvu kopce Branka, který se tyčí nad Starým Městem nad Metují při levé straně vstupu do náchodského údolí. Přirozeným způsobem tu vznikl průsmyk, kterým se dříve vstupovalo do země České a tak tu vznikla důležitá obchodní stezka zvaná Kladská. Spojovala Prahu s pohraničním hradem v Kladsku.

Kladské pomezí se může pyšnit také řadou zámků a pevností, nacházejí se zde navíc tři národní kulturní památky. Jedná se o zámky v Náchodě, Novém Městě nad Metují a v Ratibořicích.

válečná krajina

Před 2. světovou válkou bylo za Československa postaveno pohraniční obranné opevnění (1935 - 1938) ve formě malých bunkrů, které navzájem kryly své pozice. Na severní hranici obvodu města se nacházela pevnostní linie F, kterou tvořily dvě souvislé linie opevnění - řopíků. Město se dostalo do přímé obranné linie jako opěrný a zásobovací bod. Dokonce se uvažovalo o vybudování kasáren. Mnichovská dohoda však stanovovala postoupení území tehdejšímu nacistickému Německu. Červený Kostelec tak byl ušetřen vystěhování obyvatel, nuceného odsunu a evakuace, jako tomu bylo například u nedalekých měst Broumov a Police nad Metují.

V současné době je linie stále velmi dobře patrná a kopíruje hřeben probíhající Jestřebích hor od Hronova přes Odolov až k Radvanicím. Je častým turistickým cílem při procházkách po Panské cestě a k okolní krajině již neodmyslitelně patří.

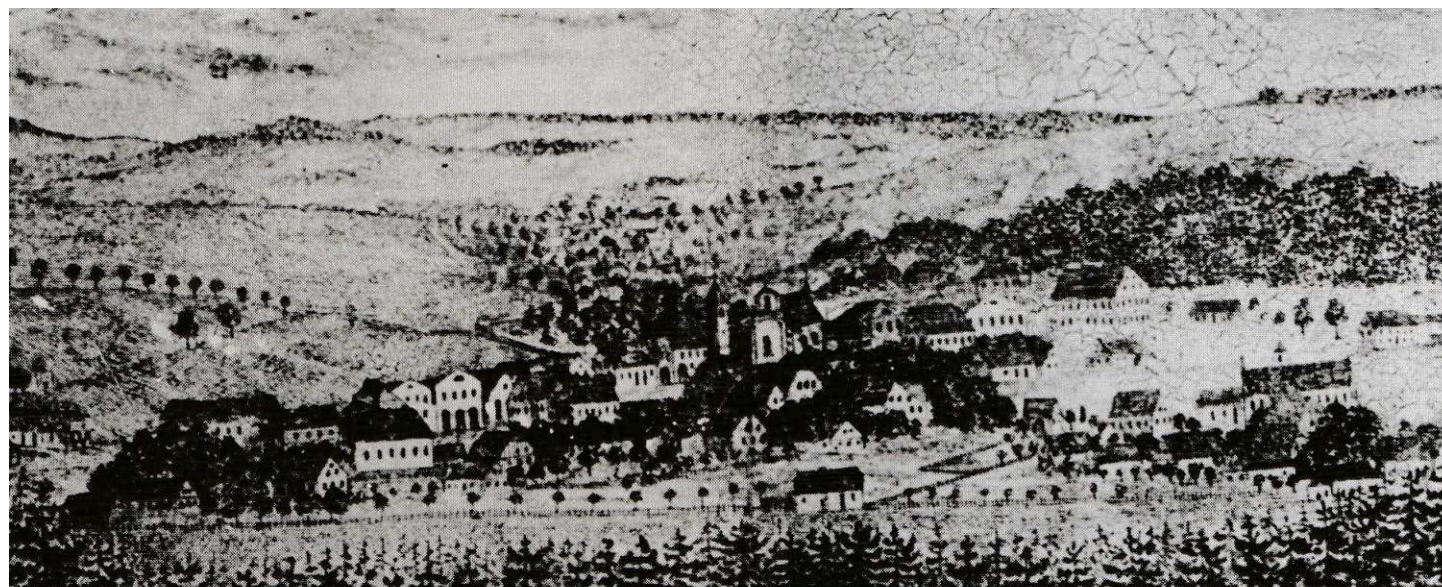

historie města

Jak dokládá břevnovská listina z roku 1260, bylo Červenokostelecko ještě v druhé polovině 13. století "širokou děsíci pustinou". Již na počátku 13. však dostal do správy rod erbu zlatého třmene od Otakara I. území mezi Metují a Úpou. Zakládají tři opevněné hrady a pod jejich ochranou rostou v tomto území první osady. Není přesně známo, kdy byla založena ves Kostelec. První písemná zmínka o Kostelci je ustanovení faráře Heřmana na zdejší faře, a je tedy nepřímým důkazem nejen založení obce, ale i existence okolních vsí, které utvářely Kosteckou farnost. V 15. století se Kostelec stal součástí náchodského panství. Roku 1444 byl Kostelec zasažen morem a roku 1591 se datuje vyhoření kostela spolu s částí návsi. Požár zničil veškeré obecní i farní listiny a žár roztavil zvony na věži. Zachráněna byla pouze cínová křtitelnice z roku 1555, která zůstává dodnes nejstarší hmotnou památkou města. Provizorní zastřešení zůstává na kostele až do roku 1668, kdy je přestavěn. Během třicetileté války brzdily rozvoj Kostelce požáry, válečná tažení, neúrody a nemoci. Po válce zůstává obydleno pouhých 43 stavení 197 obyvateli. Obdělávána byla asi jen čtvrtina zemědělské půdy. Kostelec byl v té době nazýván městysem. Důkazem toho je pečeť z roku 1680, na níž je i nejstarší vyobrazení znaku města.

V letech 1744 - 1754 byl pod patronací knížete Piccolominiho postaven nový, barokní kostel. Na chrámu sv. Jakuba Většího se údajně podílel i architekt K. I. Dietzenhofer. Plány však zůstaly nenaplněny a kostel byl vystavěn kratší a pouze s jednou věží, která tak stojí mimo kostelní loď. Požár kostelce roku 1831 ji však poškodil a proto byla prozatimně snížena a zastřešena jehlancovitou střechou. Teprve roku 1939 - 1940 byla věž dostavěna do původní výšky a tvar střechy nahrazen pseudobarokní cibulovitou bání.

Cervený kostelec v 19. století

Cervený kostelec před 1. sv. válkou

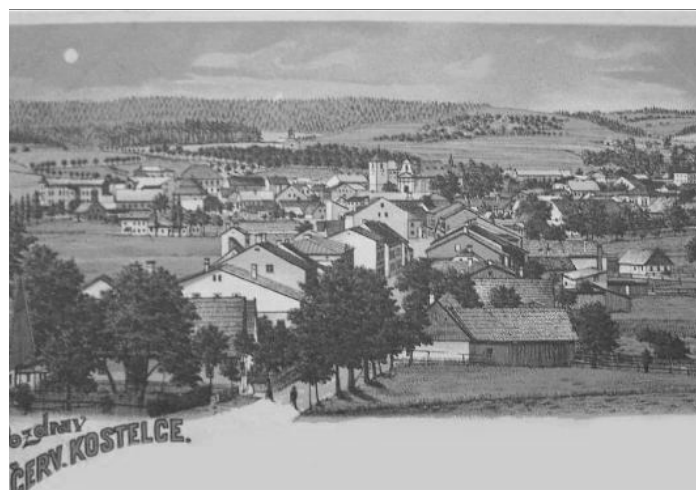
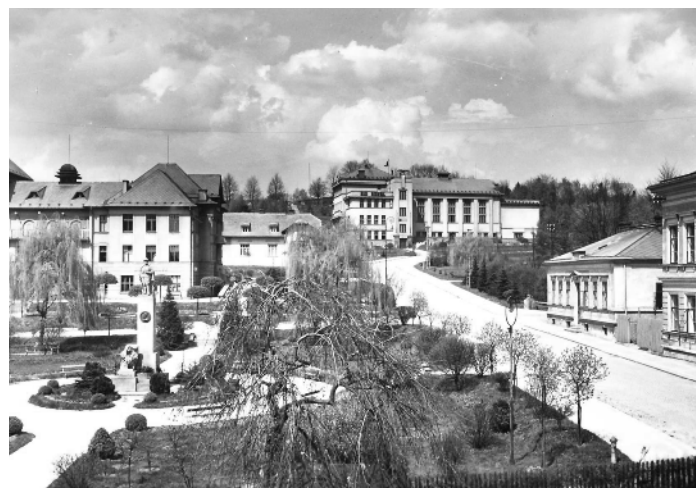

Cervený kostelec ve 2/2 20. století

Na konci 18. století zažívá Kostelec ve srovnání s okolními vesnicemi v regionu nebývale dynamický rozvoj. Domácí přadlácká a tkalcovská lnářská výroba se prostřednictvím faktorů napojovala na vznikající manufaktury. Pokusy dále rozvíjet textilní manufakturní výrobu založenou na domácí ruční práci pomalu ustupují. Místní lidé si osvojili tradici textilní výroby, která se pak stala vynikající základnou pro výrobu průmyslovou. Roku 1831 prodělal Kostelec veliký požár, při kterém vyhořela téměř polovina obce. (52 domů, 7 chalup, 16 stodol s úrodou a střecha kostela. V té době měla obec asi tisíc obyvatel. Díky rychlému hospodářskému růstu se však město brzy zacelilo. Městečko začalo žít i čilým národně - uvědoměným životem vrcholícího národního obrození. Kostelecká společnost pořádala večírky a vzdělávací večery, hrálo se divadlo a v Hulkově hospodě (dnes hotel Černý Kůň) se odehrálo první ochotnické představení.

Roku 1848 byla zrušena robota a to umožnilo příliv bývalých poddaných do nově zakládaných továren ve městech. Rychlý rozvoj tovární výroby učinil z Kostelce moderní průmyslové středisko. Zvláštní význam pro město má rok 1841, kdy se do Kostelce stěhuje faktor Leopold Abeles, zástupce pražské firmy Šváb a Taussig. Abeles brzy začíná se samostatným podnikáním. Staví sklad, škrobárnu, sušírnu, mandl a mechanickou dílnu na tkaní bavlny. Po jeho příchodu, kdy zaměstnává dohromady okolo 900 tkalců, začíná v obchodu převládat prodej bavlny a tím upadá manufakturně vyráběné plátno.

Důležitý pro rozvoj tkalcovství je přívod železnice (1859) propojující Jaroměř se Svatoňovicemi. Původní trasa vedoucí podél řeky Úpy byla změněna a i díky blízkosti uhelných dolů nastává nová etapa, kdy se Kostelec proměňuje na průmyslové město. Kulturní a politický život se začal výrazně rozvíjet a r. 1863 byla založena městská hudba, 1874 dobrovolní hasiči, 1884 Sokol. Roku 1889 okrašlovací spolek a 1896 pěvecký spolek Záboj.

Roku 1876 je rozrůstající Kostelec povýšen na město a smí užívat přívlastek "Červený". Tento přívlastek byl již mezi místními dlouho používán a je připisován odstínu půdy. V 70. letech 19. století Kostelec staví poštu, okresní silnici, záložnu, lékárnu a poté i městskou spořitelnu. Koncem 19. století v Kostelci vyrábí textil více než 40 podnikatelů, dalších 84 s textilem obchoduje. Výrazně roste počet továrních dělníků a živnostníků, kteří se textilnictvím věnují. V 80. letech 19. století město rozvíjí svůj kulturní a společenský život a staví dívčí školu, měšťanskou školu. V tomto období má Kostelec okolo 3900 obyvatel a bylo považováno za významné průmyslové středisko východních Čech.

Přelom století, konkrétně rok 1899 je pro Červený Kostelec velkou událostí. Pořádá se zde krajská výstava, při které se zde prezentovala především vyspělá výroba textilních továren z celého regionu. Kostelec zažívá nebývalý růst. V 30. letech 20. století staví město důležité veřejné stavby v čele s divadlem, chlapeckou školou, nebo sokolovnou. 12. července 1926 navštěvuje město prezident republiky T. G. Masaryk, po kterém je následně pojmenováno náměstí. Město prosperuje. Na místě původního rybníka Rybčina dochází k budování nové rezidenční čtvrti na základě odvážného územního plánu. Za dvacet let bylo v Červeném Kostelci vystavěno 450 domů a počet obyvatel vzrostl na číslo 5365. Kostelec profituje také z cestovního ruchu, díky své výhodné pozici v rámci regionu. Ještě v roce 1939 vyvrcholila velká investiční vlna, která vedla k postavení dalších sedmi textilek. Během druhé světové války však textilky omezují svůj provoz.

Po únoru 1948 dochází ke znárodnění podniků a textilní výroba silně upadá. Město se snaží přeorientovat na strojní výrobu. V roce 1950, se k Červenému Kostelci připojuje Horní Kostelec, Lhota, Mstětín, Stolín, Bohdašín a Olešnice. Červený Kostelec, tak dosahuje k hranici 9000 obyvatel. Rok 1989 přináší nové společenské klima. Město se začíná regenerovat a budovat novou potřebnou infrastrukturu. Zahraniční investoři budují novou průmyslovou zónu na západním okraji města. Více než stoletá tradice textilního průmyslu pomalu zcela zaniká.

císařské otisky

indikační skicy

stabilní katastr

urbánní vývoj a demografie

V Červeném Kostelci dnes žije 8300 obyvatel. Z dlouhodobého hlediska počet obyvatel lehce klesá. Svého maxima město dosáhlo před první světovou válkou (v době průmyslové revoluce lákal Kostelec 600 nových občanů, každou dekádu) a v 80. letech, kdy město sahalo přes hranici 9 tisíc obyvatel. Od tohoto období však počet obyvatel klesá. Toto je bohužel trend celého regionu. V 90. letech nastává suburbanizační proces znatelný i v takto malém sídle. Město, tak zvětšuje svou plochu a prorůstá do krajiny. Proces je dobře čitelný na nárůstu počtu staveb, který se nijak kladně neprojevuje na počtech obyvatel. Po ekonomické krizi v letech 2007, byl drobný přírůstek obyvatel způsobený větší porodností. Nyní se však vrací trend z 90. let, kdy každý rok přichází Červený Kostelec o desítky obyvatel.

Dnes zde žije 4 135 mužů a 4 197 žen. Průměrný věk je dnes 43,3 let (pro celé Česko je to 42,2 a pro region 42,5 - což je nejvíce z krajů). V produktivním věku, tedy od 15-64, je to 5 138 lidí. (66%) Zatímco z Červeného Kostelce vyjíždí 1155 osob (z toho za práci 774 a 381 za studiem, nejčastější dojížděnkou je Náchod, Trutnov, Praha a Hradec Králové), do něj přijíždí pouze třetina. Přibližně 370 osob.

letecké snímkování 1946 - cca 8420 obyvatel

letecké snímkování 1993 - cca 8600 obyvatel

lokální dominanty

KOSTEL SV. JAKUBA VĚTŠÍHO

Kostel sv. Jakuba Většího v Červeném Kostelci pochází ze 14. století, první zmínka z roku 1362. Původně gotická stavba byla po požáru v roce 1591 obnovena a v letech 1744–1754 přestavěna v barokním slohu Františkem Kermerem, pravděpodobně ve spolupráci s Kiliánem Ignácem Dientzenhoferem. Kostel měl mít dvě věže, ale postavena byla jen jedna, která slouží jako zvonice. Po požáru v roce 1831 byla snížena, ale v letech 1939–1940 obnovena a dostavěna.

KAPLE SV. CYRILA A METODĚJE

Hřbitovní kaple sv. Cyrila a Metoděje byla vystavěna na návrší Chrby a vysvěcena roku 1865. Je kompoziční osou spojena s kostelem sv. Jakuba na náměstí. Od hlavní brány hřbitova vede ke vstupu do kaple historická křížová cesta, která je doplněna o nově vysazené stromy. Interiér kaple zdobí dva obrazy kosteleckého rodáka, akad. malíře Gustava Vacka: Bolestná Panna Marie na oltáři a Panna Marie s Ježíškem ve slávě při vstupu do kaple.

RADNICE

Přízemní kamenný dům rychtáře Stříhavky č.p. 10 dal nový majitel, faktor David Vikolčil, roku 1819 dům o jedno patro zvýšit a zastřešit mansardovou střechou krytou šindelem. V poschodí si zřídil přepychový byt, v přízemí bohatý plátenický obchod po vzoru kanafasových magnátů Machů. Nad poměry žijící faktorská rodina Vikolčilova přivedla však obchod k bankrotu a dům se stal roku 1835 majetkem věřitele Františka Bureše. Roku 1842 ho koupil největší kostelecký obchodník František Kozel. Po jeho úpadku získala bývalou rychtu roku 1882 v dražbě kostelecká obec. Budova byla od konce druhé světové války městskou radnicí.

VILA THEODORA KEYZLARA

Architektonicky významnou rondokubistickou stavbou, zapsanou ve státním seznamu památek okresu Náchod, je budova nynější základní umělecké školy v Nerudově ulici, dříve vila továrníka Theodora Keyzlara. Vila byla projektována akad. arch. Josefem Gočárem, Stavbu provedl červenokostelecký stavitel Josef Pitřinec v letech 1923 až 1924. Prostorná hala v přízemí s původním zdobným dřevěným obložením slouží žákům základní umělecké školy jako koncertní síň, ostatní místnosti jsou učebnami jednotlivých uměleckých oborů. V interiérech budovy byly natáčeny filmy.

DIVADLO J. K. TYLA

Stavba započala 14. dubna roku 1924 díky divadelnímu ochotnickému spolku a za přispění občanů. Při té příležitosti se hrála Prodaná nevěsta v přírodním areálu na Chrbech. Divadlo bylo slavnostně otevřeno 25. října 1925. Stavbu projektoval a vedl architekt Robert Dvořáček. Divadlo je i dnes jednou z hlavních dominant města.

SOKOLOVNA

Sokolovnu postavil červenokostelecký stavitel Robert Dvořáček v roce 1930. Za druhé světové války byla z hlavního průčelí odstraněna majestátní orlice. Celá budova byla restaurována v roce 2000. Dnes je velký i malý sál v dopoledních hodinách využíván jako školní tělocvična, odpoledne a večer slouží ke cvičení a tréninkům sportovních spolků, o víkendech jako kulturní prostor pro taneční, plesy, nebo svatby.

osobnosti kraje

BOŽENA NĚMCOVÁ

Božena Němcová krátce pobývala v Červeném Kostelci mezi lety 1837 a 1838. Je velmi úzce spjata s tímto krajem, především s Ratibořicemi a s údolím podél řeky Úpy. Právě zde v Babiččině údolí stojí Staré bělidlo a do tohoto kraje Božena Němcová zasadila děj svého nejznámějšího díla. Božena Němcová se o Kostelci zmiňuje ve své povídce Chudí lidé a právě při pobytu v Kostelci se nechala městem inspirovat.

BRATŘI ČAPKOVÉ

Bratři Čapkové pochází z Malých Svatoňovic, což je nedaleké městečko v minulosti velmi proslulé lázeňstvím a poutním kostelem Panny Marie Sedmibolestné. Strávili zde své dětství a v sousedním městě Úpici vystudovali základní školu.

ALOIS JIRÁSEK

Jeden z nejznámějších českých prozaiků, dramatiků a spisovatelů Alois Jirásek je rodákem z Hronova, sousedního města Červeného Kostelce. Se svým krajem byl pevně spjatý a právě i v Kostelci se na něj odkazuje mnoho pamětí i ulic. Například na jeho počest byla jako první hra v divadle uváděna jeho hra Lucerna.

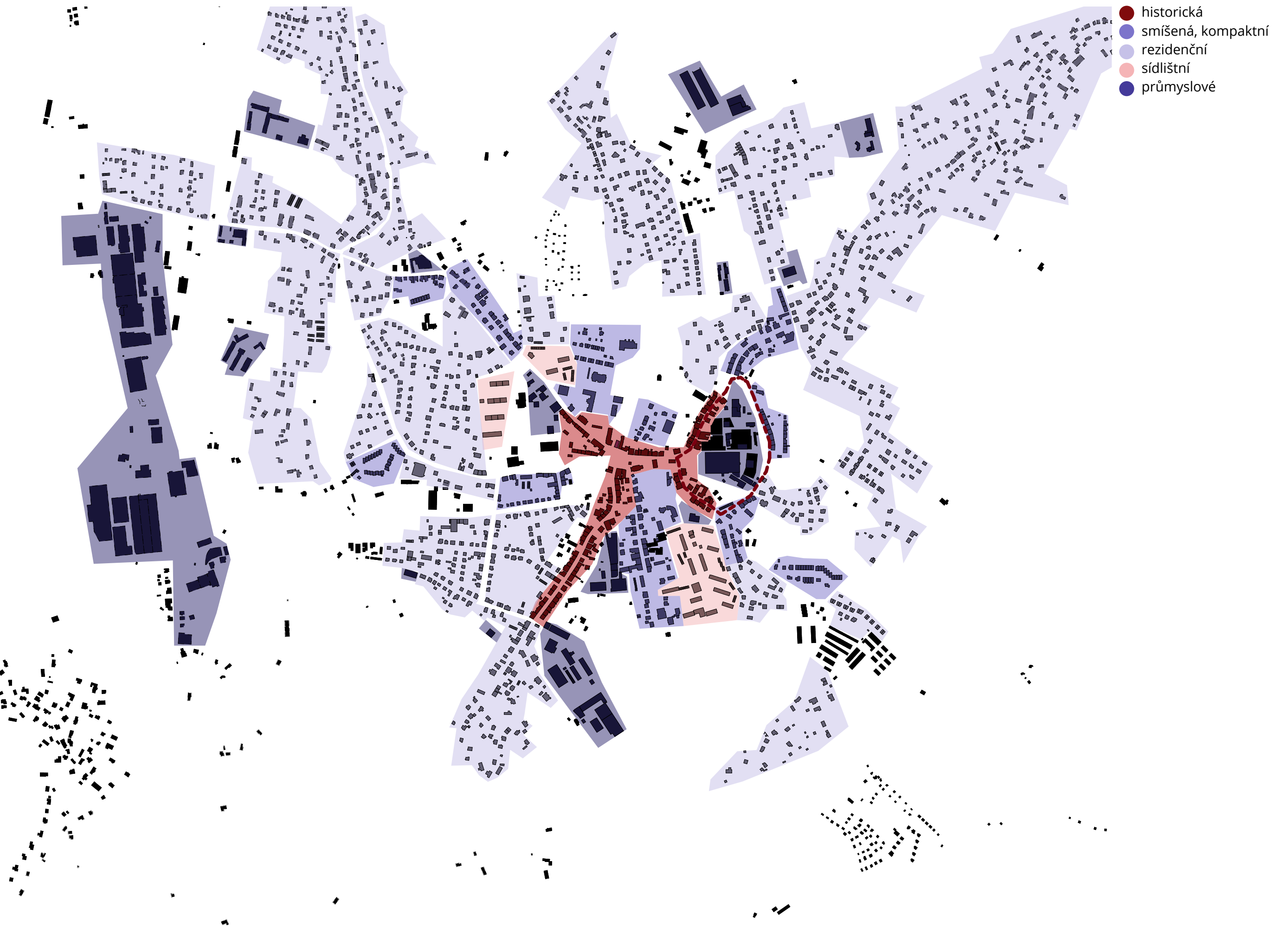
analytické mapy

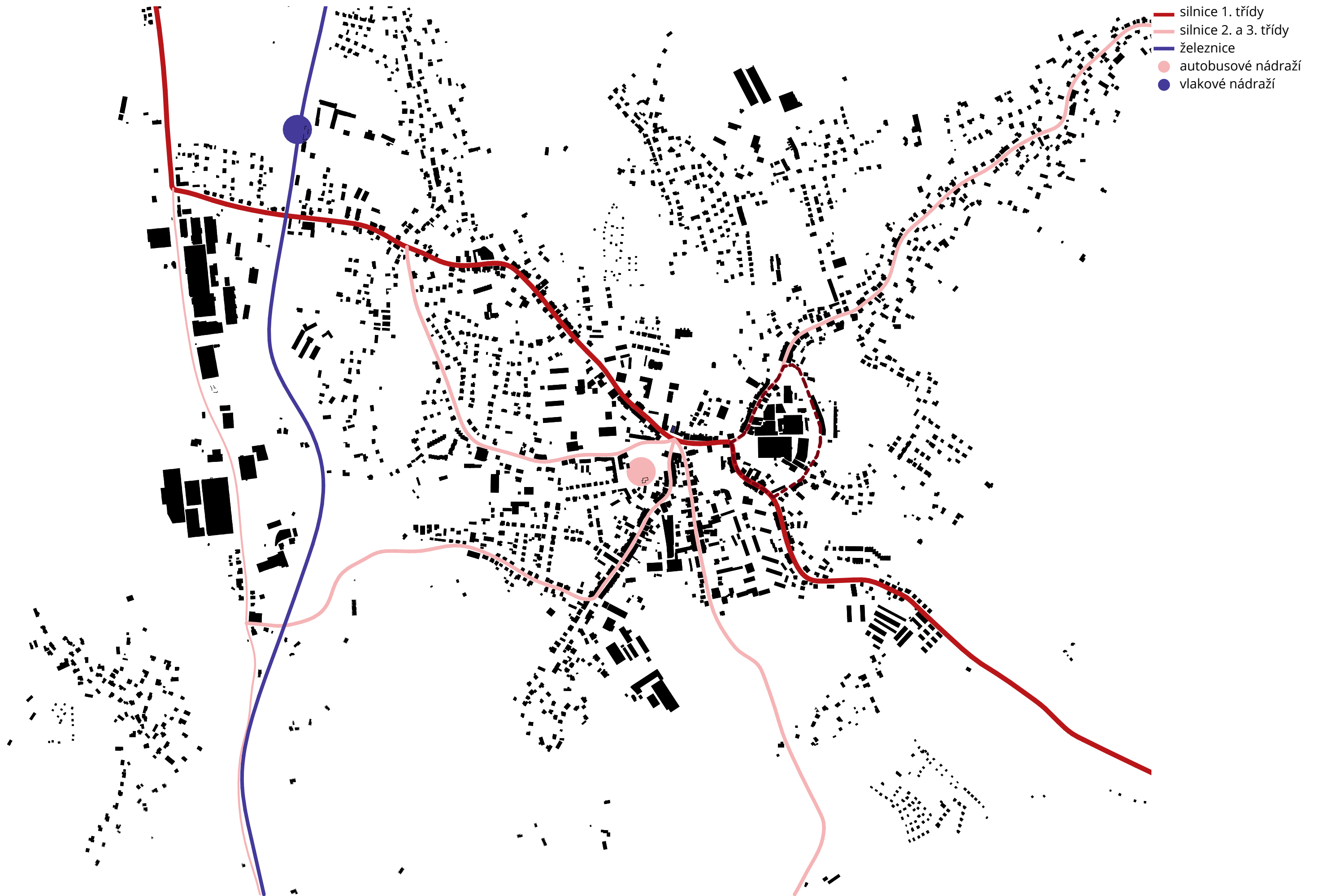
schwarz plan

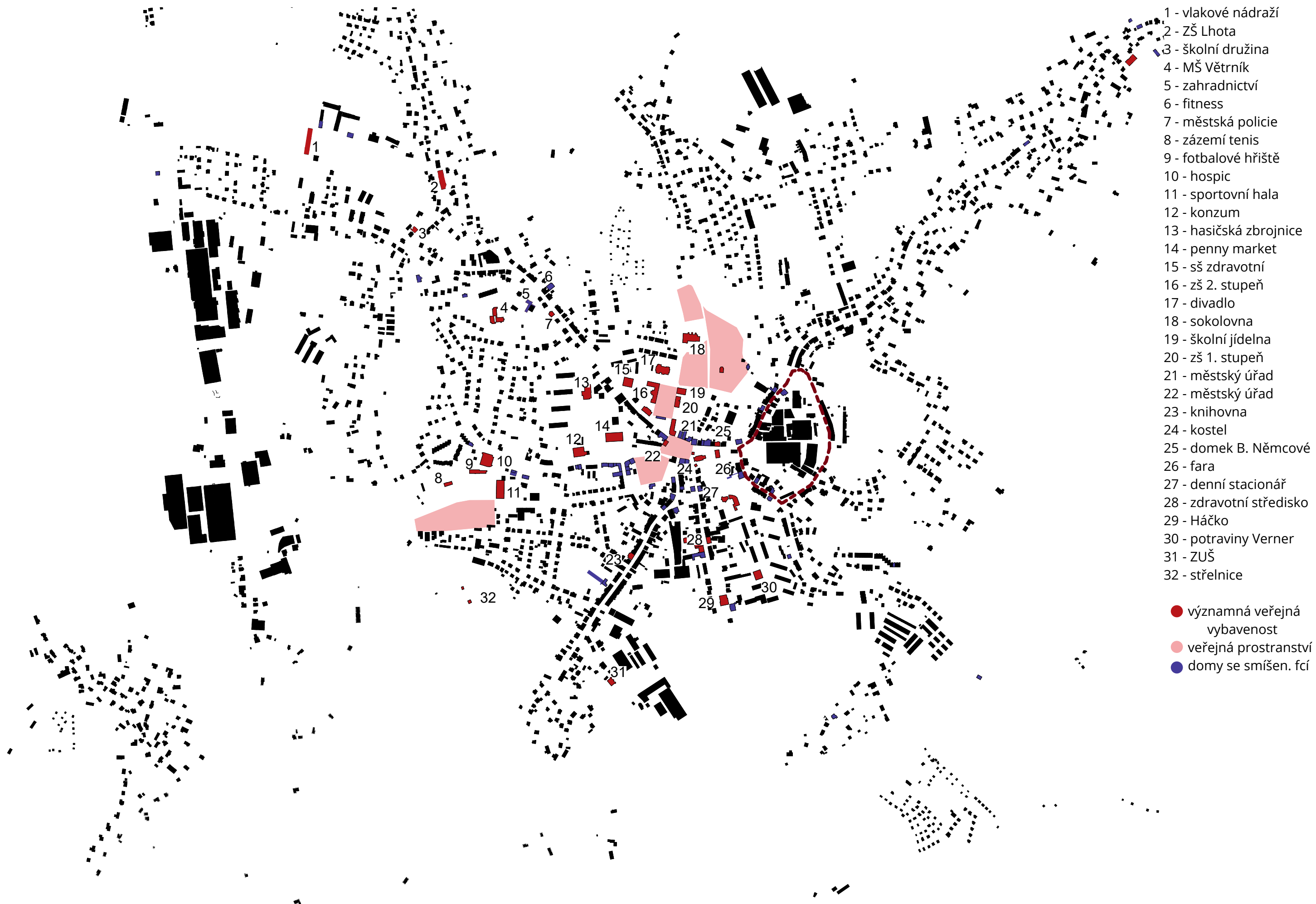
schwarz plan a katastr nemovitostí

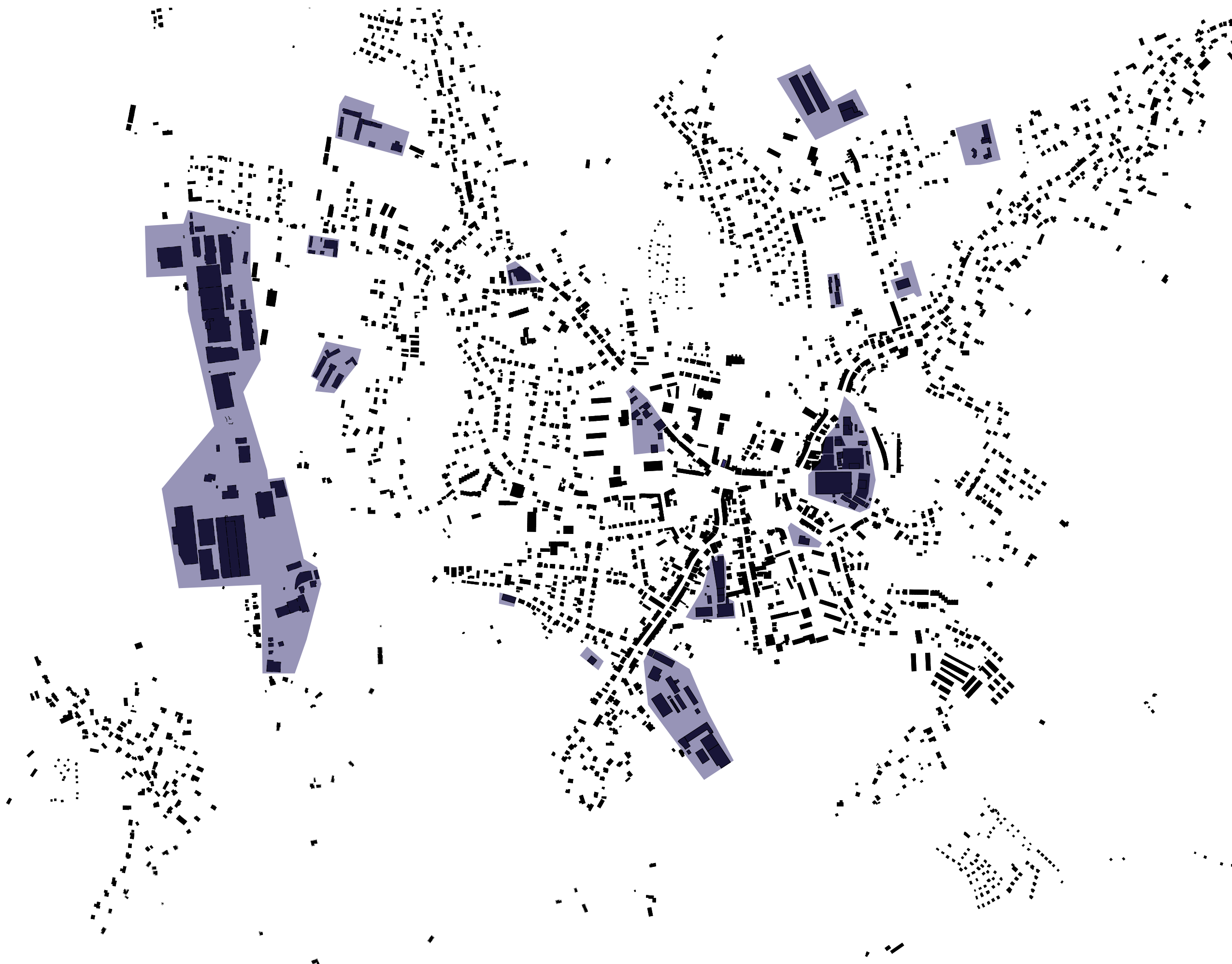

struktura zástavby

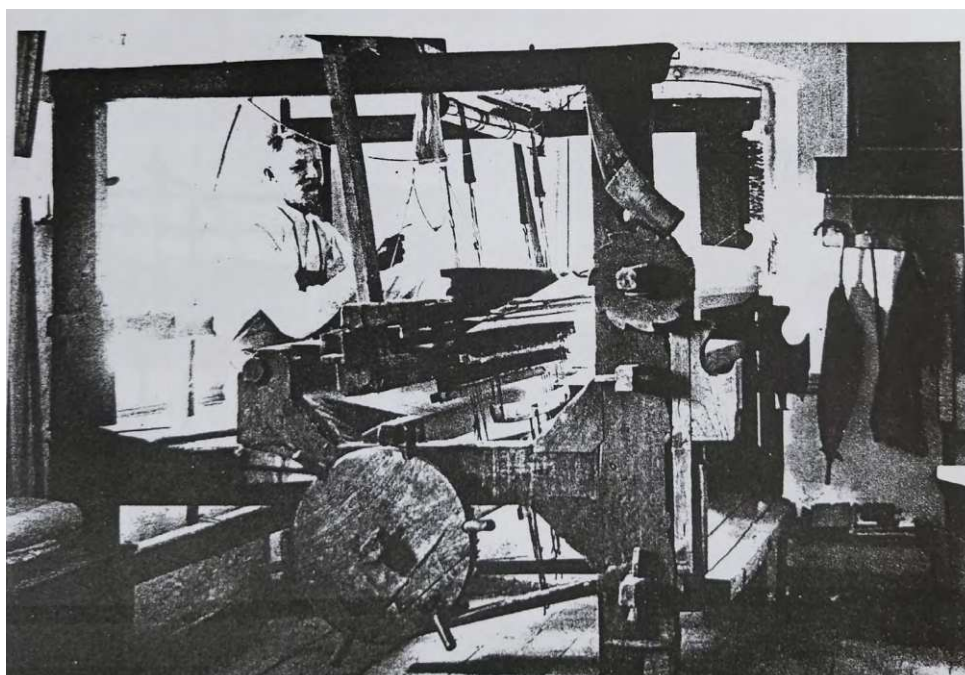
hlavní cestní síť

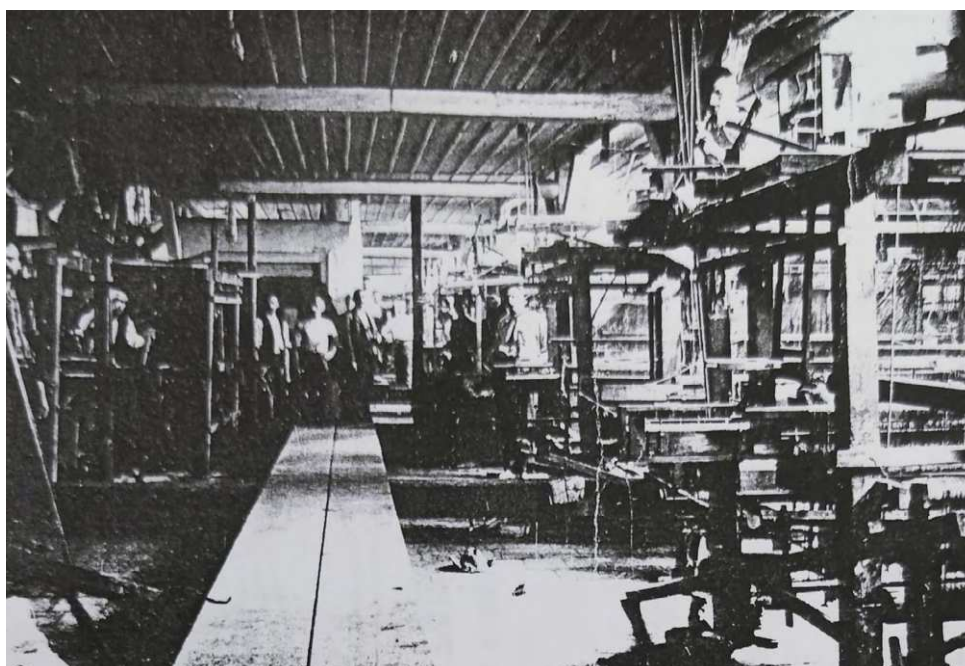

pazderna č.p. 10

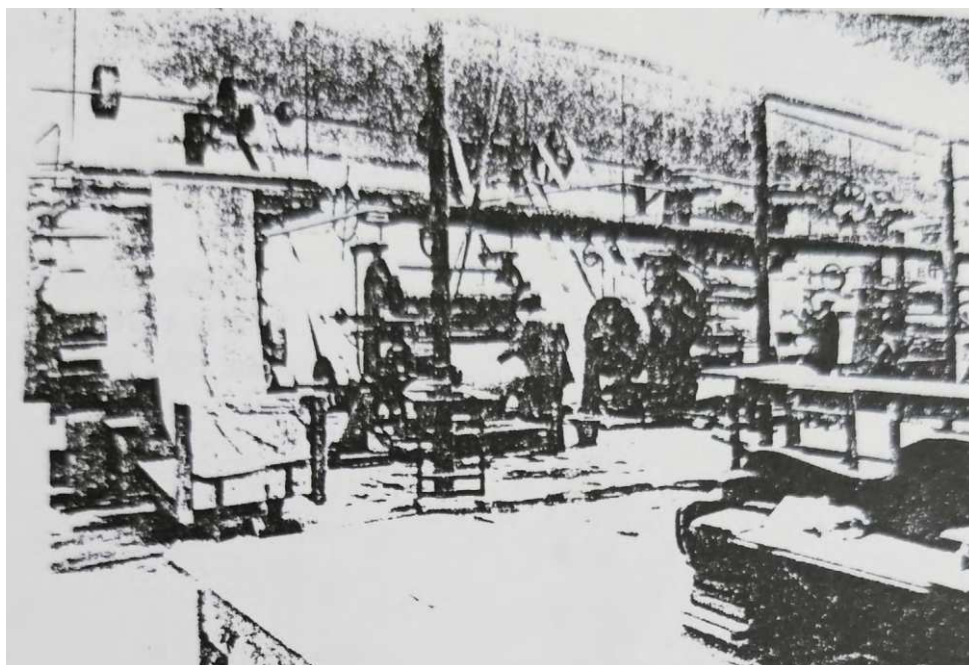
tkadlec Josef Středa

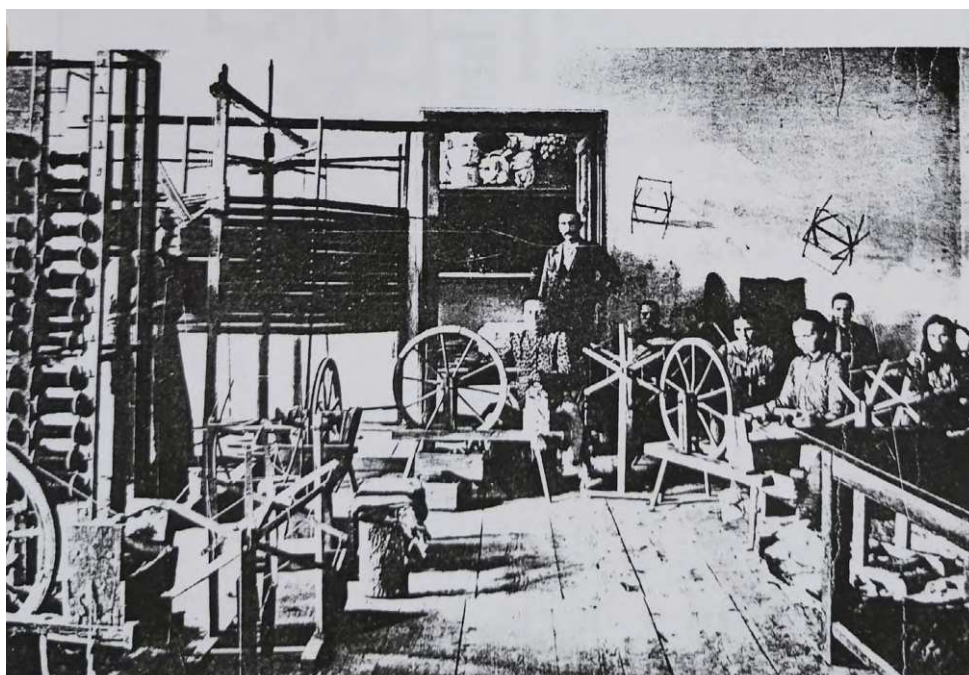
soustředěná manufaktura tkalcovny

od počátku tkalcovství do válečných let

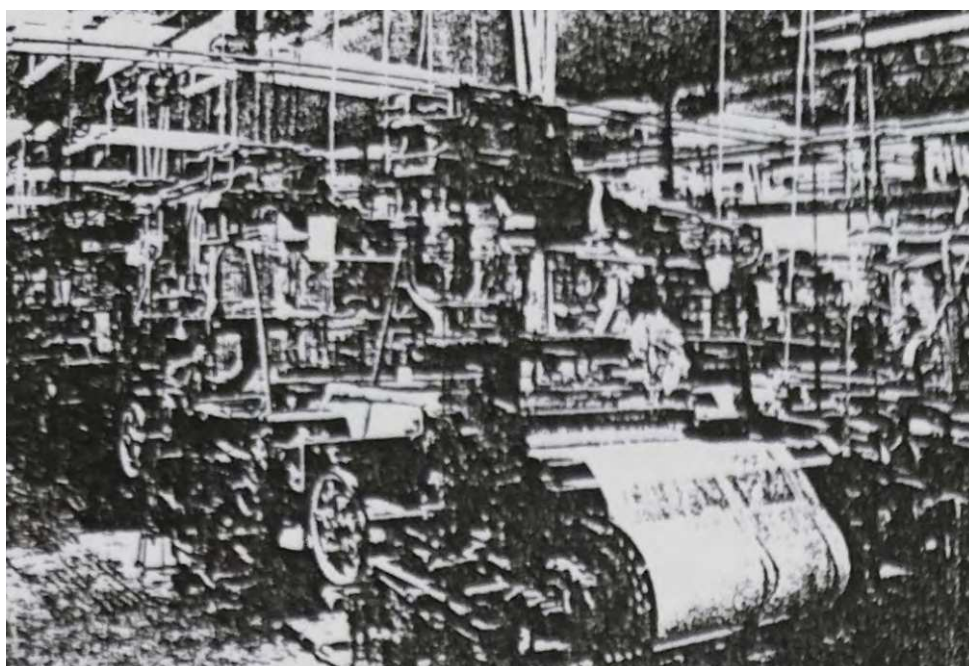
Počátky pěstování lnu, předení přízí a tkaní pláten pro vlastní potřebu začalo v 16. století. Již ve středověku, v méně úrodném podhůří, jakým byl i Kostelec, bylo nutné si obživu obstarávat i jinak než z výnosu pole. Byly zde však příhodné podmínky pro pěstování lnu, velmi rychle se tak uchytilo přádláctví a plátenictví. Počátkem 18. století dochází k rozmachu domácího přádláctví a tkalcovství lněné příze. Tu tkalci směňovali za plátno u pláteníků na trzích konaných v Polici, Náchodě, ale i Kostelci. Rozmach domácího předění lnu vedl k dělbě práce. Hluk a prach při získávání lněného vlákna (drhnutí, vochlování), donutil přádláky k separaci těchto prací do tzv. pazderen, které byly účelově na samotách. V Kostelci byly dvě. Růstem populace s potřebou nových pracovních příležitostí se domácím textilem živilo velké množství domácností. Pozemky s ornou půdou totiž často vlastnily velké Kostelecké statky. Za dob Marie Terezie měli přádláci a pláteníci úlevy od roboty z důvodu zkomírajícího řemesla. V této době se v Kostelci Josef Kozák stal jedním z pěti členů starších Společnosti obchodníků s přízí a plátnem v Trutnově. Zaměstnával tři sběrače a stovky přádláků a domácích tkalců. Zpracované lněné vlákno se používalo hlavně na vyšívání částí oděvu jako: košile, kabáty, zástěry apod. Tehdejší výšivky byly v barvách černé, modré, zelené a červené. Koncem 18. století a začátkem 19. se zpracování lněného vlákna u nás zlepšuje působením přádelních škol přičiněním P. Regnera. Ta však neměla dlouhého trvání. Nadešel čas levné bavlny, která len vytlačovala. Příze se nakupovala od obchodníků s přízí, neboli přezáků. Ti ji z různých obchodů nakupovali, třídili a následně prodávali na jarmarku. Po sedmileté válce však tkalcovství klesalo, protože Prusko si zvládlo samo přízi vyrobit a tak devět z deseti tkalců přišli o práci. Kosteletští předáci (Mach, Víkolčil, Kozel, Burš a Keyzlar) však začli hledat další trhy a prodávali látku do Itálie, Polska, Uher apod. Za Napoleonských válek se znovu dostavila nejistota a byla vystavena kontinentální blokáda na Anglii. Látka z Čech tak šla na odbyt.

kalandry

soustředěná manufaktura sukárna a navijárna

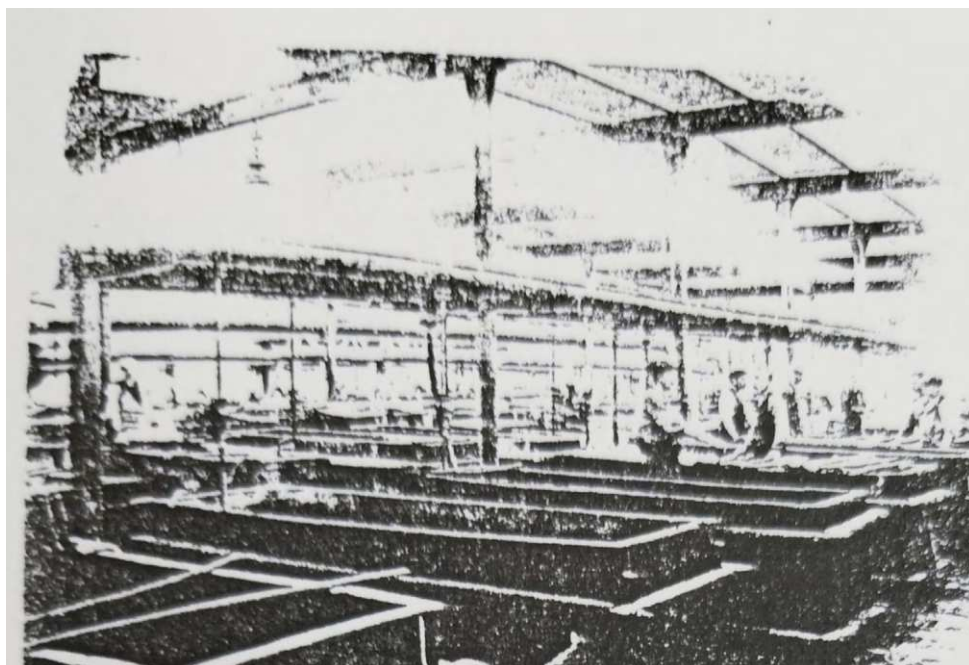

interiér nové tkalcovny

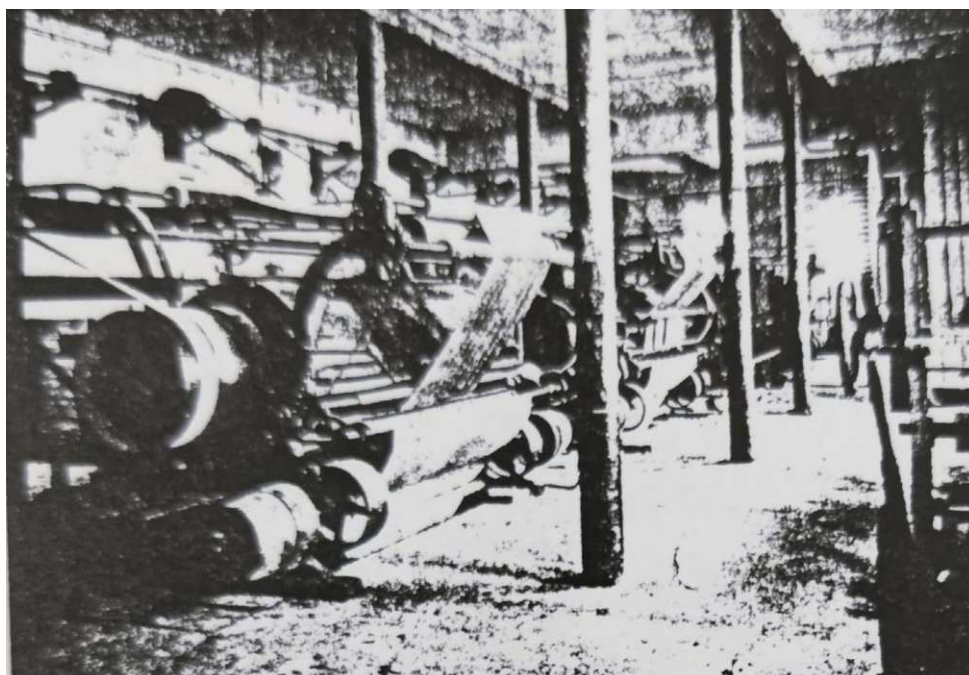
Tou dobou vyráběla rodina Machova červený kanafas, na nějž měli císařské privilegium. Další velmi zámožní tkalci byla rodina Vicolčilů a Kozlů. Všichni však časem přišli o svůj majetek. Po skončení napoleonských válek se začínala na trhu usazovat bavlna. Kosteletští textiláci k ní zkraye nebyli nakloněni. Avšak počínající faktorové překupovali bavlnu, rozdělovali mezi domácí tkalce a za zpracovaný materiál dostávali odměnu. V té době se nejvíce vyráběl kartoun. Kromě dříve jmenovaných začali být v Kostelci významní kolem r. 1830 Müller, Kudelka a Novák. Prvním a největším vydavatelem bavlny však byl Abeles. Taktéž zde začala kvést živnost barvířská, kdy prvním významným barvířem byl Josef Regner. Barvil látky na modro a tiskl bíle a žlutě. Od něho se naučilo řemeslu několik dalších ručních barvířů, takže r. 1878 máme v Kostelci 16 bavířů. Ruční barvení se udrželo až do roku 1900, kdy ho překonala strojní výroba.

Na Čertovině měl Antonín Pinkava pazdernu a barvil látky. Později se přestěhoval do Kostelce, kde zaměstnával na sto tkalců.

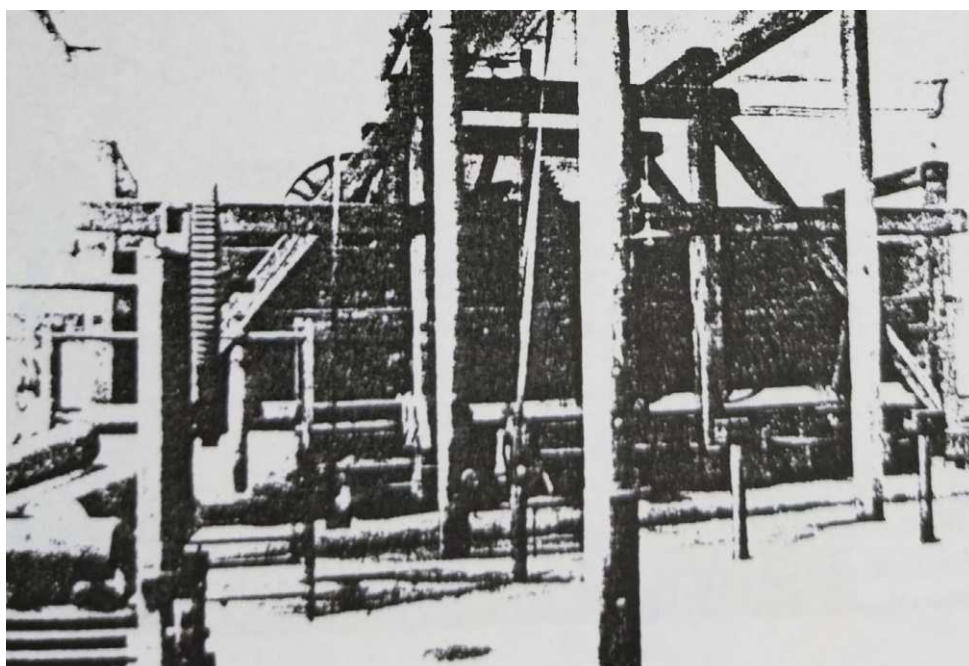
Za maďarské revoluce byla opět příznivá doba a prodávalo se atlasu ve velké míře. Roku 1866 se proslavily pověstné Regnerovy tiskoviny. S postavením železnice nastal zlatý věk a uživil se nespočet tkalců. Až 1. světová válka volné podnikání v textilu nesmírně ochromila. Velké množství dělníků a tkalců nastoupilo na vojenskou službu a nebylo dost materiálu. Vyrábělo se tak poskrovnu. Volný obchod s textilem se zakázal a vše se odváželo do Vídně a stanovovaly se jednotné ceny. Proto se začlo s látkou podomně prodávat a překupovat a cena velmi stoupala. Postupně se látka směňovala například i za vepřové maso, kterého byl taky nedostatek. V tuto dobu dobře fungovala pouze akciová společnosti (Abeles), protože pracovali na státních zakázkách. Po válce klesla cena látek, začaly se tak ve velkém zakládat tkalcovské firmy, kterých jen v r. 1919 bylo na 135. V letech 1920 - 1930 se rozšiřují podniky stávající a zakládají nové. Z nových podniků v městě a okolí byly továrny: Adolfa Hejny, Josefa Hanuše, Aloise Hanuše, Jindřicha Tupce, Jana Zítky, Antonína Matýse, Václava Krecla, J. Lábusa a Vladislava Kodyma. Převážně ruční výrobu a v menší míře mechanicky se zaměstnávají firmy: Možíš, Semerák, Kubinové, Bergmann, Vlček, Hubka, Weikopf, Martin, Paš, Šulc, Rýznar, Tomek, Mach, Harcuba, Heinzl, Horák a další.

barevna a bělidlo příze

česací stroje na flanely

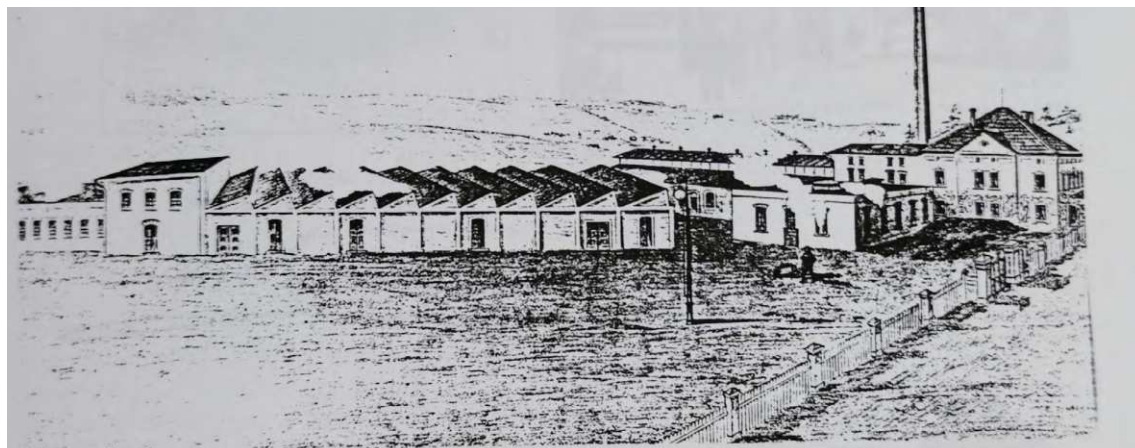
mandl

Firma Stejskalova, tehdejší název pro továrnu akciové společnosti, zaměstnávala v té době přes tisíc osob. V okolních obcích Kostelce se nacházelo na dalších 30 textilních podniků. Celkem se tak dalo odhadovat lidí zapojených do výroby textilu včetně rodin a úředníků na 4500.

Se zpracováním bavlny souviselo i barvení. Velké firmy měly barevny svoje vlastní a tuto službu poskytovali drobným podnikům. K významným barevnám patřili Motl, Klášterecký a Lelek. Strojní tiskárny látek jako velké tovární podniky byly v Kostelci 2, Just a Keyzlar. Oba tito fabrikanti vyváželi do několika zahraničních států. V letech 1830 - 1900 došlo v Červeném Kostelci k velikému rozmachu ručního tisku na látkách bavlněných i lněných. Průměrně se této činnosti věnovalo 15 - 20 kosteleckých firem. Vzory k ručnímu tisku tzv. štočky, se dlouhou dobu vyráběly přímo v Kostelci, konkrétně pan Reidel z hruškového dřeva a jemné prvky vykládal drátky a plíšky z mosazi. Všechny firmy stavěly také rodinné i obytné domy pro své dělníky. Kosteletčí nezůstávají pozadu ani ve vynálezech a zlepšování svých textilních strojů. Vynálezce Rudolf Hrdina přišel s cívkovým patentem, který zlepšil automatickou výměnu útkových cívek a tuto myšlenku patentoval ve 24 zemích světa. Ve své době tento patent používaly téměř všechny země světa.

významní kostelečtí faktori

fabrika Theodora Keyzlara

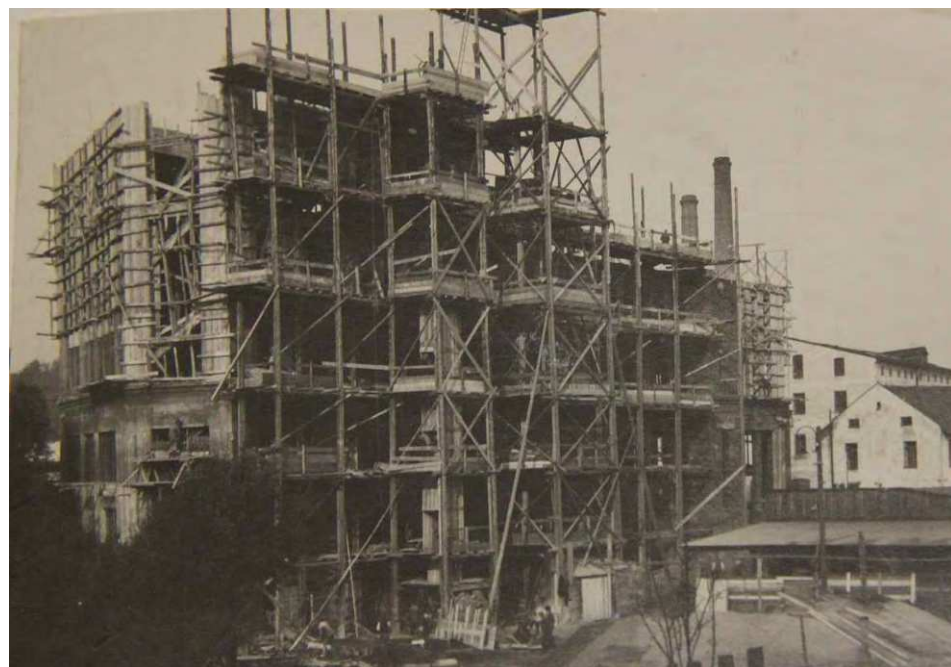
Fabrika Antonína Justa

Theodor Keyzlar

Byl povoláním krejčí a spolu s jeho synem, který byl vyučený barvíř, začal v jejich chalupě barvit látky a následně i potiskovat. Jejich červenožluté látky se staly velmi oblíbené a mohl expandovat. Zboural stávající chalupu a postavil zděný jednopatrový dům, kde postupně nakoupil pět stavů. Jeho starší syn Adolf vystudoval obchodní akademii a následně se ujal vedení firmy. Theodor odešel z průmyslu, nakoupil hospodáskou usedlost a byl řadu let starostou města i náchodského okresu. Adolf se následně oženil v roce 1893 a když se tiskárna na Strakově (dnešní Náchodská) ukázala pro své prostory nedostatečná, vystavěl v Občině zcela novou továrnu, kde postupně zavedl elektrické osvětlení na dynamo. Jedná se o jednoho z velkých Kosteleckých faktorů.

Antonín a František Just

Začal v Kostelci podnikat v létech 1859 až 1872. Počínal plátenictvím, přesto, že byl vyučeným barvířem. V roce 1860 vlastnil malou manufakturu s několika domácími tkalci. Brzy však pochopil, že velké množství pláten, které produkovalo velké množství kosteleckých tkalců bude třeba bělit, mandlovat a následně apretovat. Podobné služby nabízela firma Abeles, ti však byli vytížení velkými zakázkami. Zaměřil se tak na vybrané činnosti a byl v okolí důležitým dodavatelem. V letech 1870 zavádí Antonín ruční tisk a v jeho firmě pracovaly dvě perotiny (mechanizace ručního tisknutí, které je schopno nahradit až 50 ručních tiskařů. V roce 1902 zřizují ke stávajícímu objektu také novou skládku a kotelnu. K roku 1928 zde pracovalo přes 150 zaměstnanců. V roce 1936 převzali závod Jan a František Justovi a z finančních výnosů staré továrny postavili nový závod (bývalý Elitex). Jejich firma v roce 1948 přešla pod národní podnik Tiba.

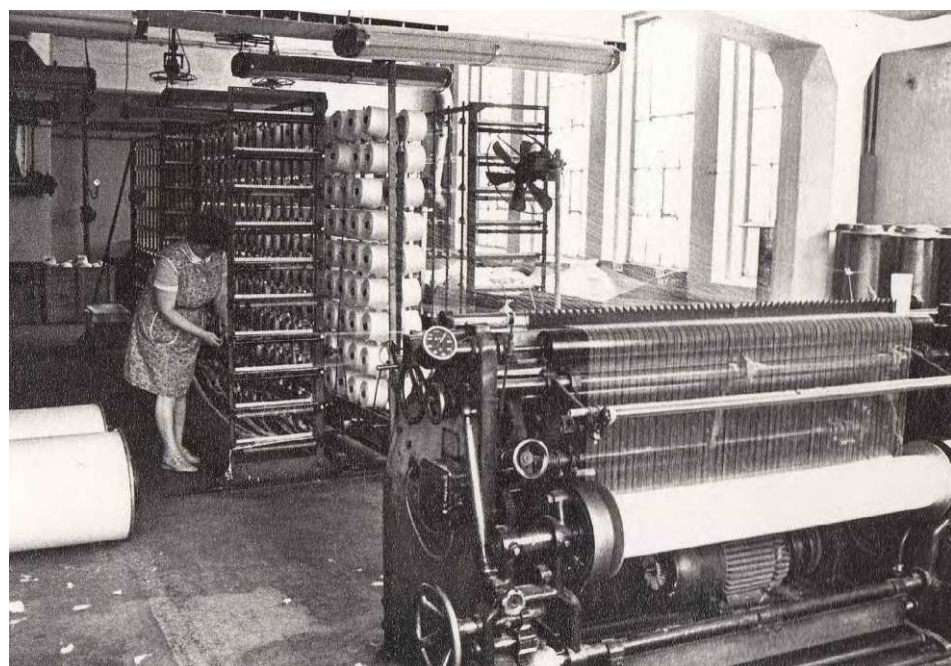
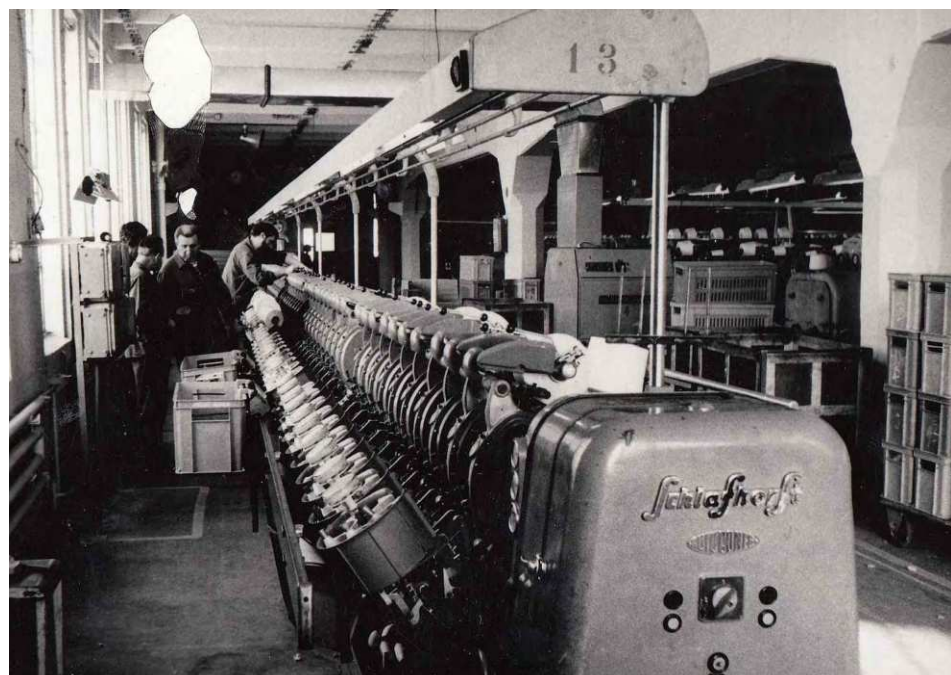
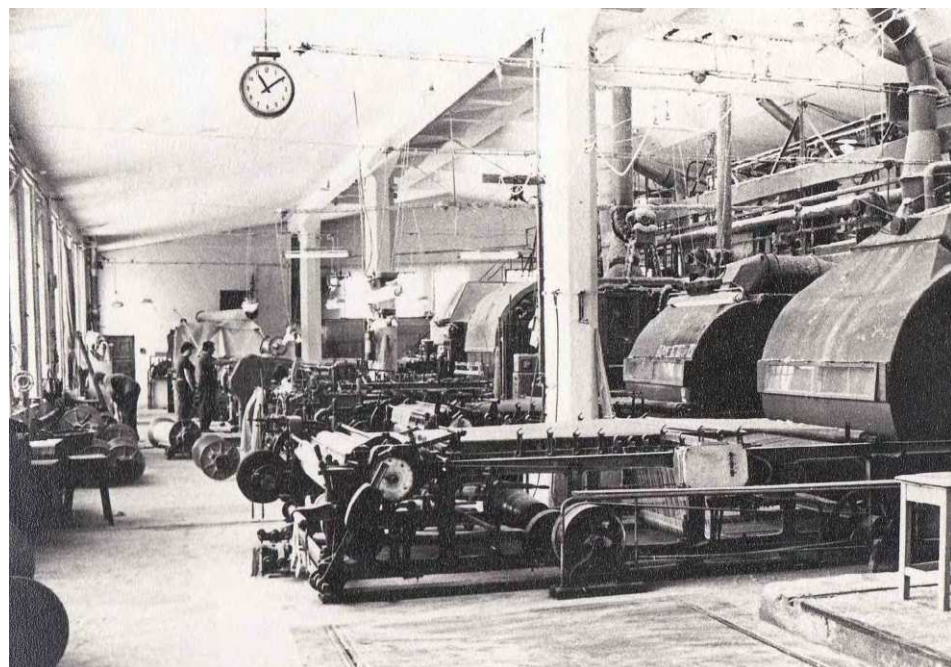
Leopold Abeles

Firma Leopold Abeles a synové přišel do Kostelce jako zástupce pražské firmy Schwab a Taussig. V podnikání měl oporu s obchodní společností se sídlem ve Vídni - Erlachu. Po sňatku s dcerou náchodského továrníka koupil dům č.p. 183 a zde začal s podnikáním. Na farské louce zanedlouho vystavěl skladiště, škrobárnu a mandl. Zaměstnával zde zhruba 300 domácích tkalců. Pracovali hlavně na vojenských zakázkách lněné plachtoviny atlas. Později přistavěli dům č.p. 184. Zde se nacházela ruční tkalcovna, kterou postupně vybavil padesáti mechanickými stavy. Patřil tak mezi první na Náchodsku s touto technologií. Již v roce 1873 byl v Kostelci největším továrníkem pro něhož pracovalo na 600 domácích tkalců a 300 dělníků v továrně. Následně se potýká s problémy nasycenosti volného trhu textilem a dochází k postupnému útlumu z počátečních velkých úspěchů a expanze. Roku 1873 začíná Abeles pozvolně obměňovat ruční stavy za železné saského, nebo anglického systému a staví parní pohon, tedy moderní továrnu.

V letech 1885 vstupují do firmy synové Heinrich a Otto a dcera Augusta. Ti vytvořili ve Vídni akciovou společnost červenokostelecké a erlašské přádelny a tkalcovny. Ke konci století se uchyluje i s rodinou do Vídně.

V roce 1906 otevírají novou šedovou tkalcovnu pro nových 650 stavů. Na severní parcele č. 69/5 se též dochoval elegantní sklad zboží postavený před rokem 1914.

Po první světové válce, pod vedením Karla Mandla, probíhá modernizace stávajícího provozu. Vrcholem tohoto počínu ztělesňuje nová dominanta Kostelce. Stavba tkalcovny a přípravny (117 m dlouhá a 32 m vysoká) Bruno Bauera byla dokončena v roce 1928. Tvoří ji šest podlaží velkorozponového železobetonového skeletu. Trojtrakt o pěti polích, dlouhých deset metrů. Bruno Bauer je považován za jednoho z nejúspěšnějších architektů / inženýrů specializovaných na industriální stavby ve střední Evropě.

Byl pokračovatelem tradice empirického, v praxi ukotveného architektonického uvažování. Firma si ve svém okolí buduje zázemí pro své zaměstnance. Staví jim bytové domy na Borku, v Náchodské ulici a další. Během druhé světové války procházela firma mnohými změnami. Až v roce 1953 přešla pod náchodskou Tepnu, jako závod 12. Později se zde vyrábí rezné tkaniny a polyesterová příze.

V roce 1991 se mohl podnik dožít 150. výročí svého vzniku. Rozklad a bezradnost komunistického režimu však přivodil pád tohoto závodu. V roce 1989 přechází ze svazku náchodské Tepny, do svazku hronovského Cottexu. Agonie po sametové revoluci bohužel vyústila v bankrot a následný konkurz o nového majitele. Dluh firmy Cottex stihl vzrůst do roku 1995 na téměř dvojnásobnou hodnotu. Příčin bylo hned několik, mimo jiné absence hmotné odpovědnosti zodpovědných pracovníků, nekompetentnost řídit takto velkou firmu, či chybnou obchodní politikou. V roce 2006 byla ukončena výroba a objekt Závodu Tepna 12 byl uzavřen.

Novým majitelem se tak stává společnost s ručením omezeným Textonnia Czech. Ta je však pouze dceřinou společností firmy z Malajsie / Taiwanu. Jejich původní záměr investovat zde 600 milionů Kč a zaměstnat zde 1000 pracovníků se nenaplnil. Již druhé desetiletí tak dále pustne. V dubnu 2011 je nevyužívaná budova přípravný a tkalcovny zapsána Ministerstvem kultury na seznam památek.

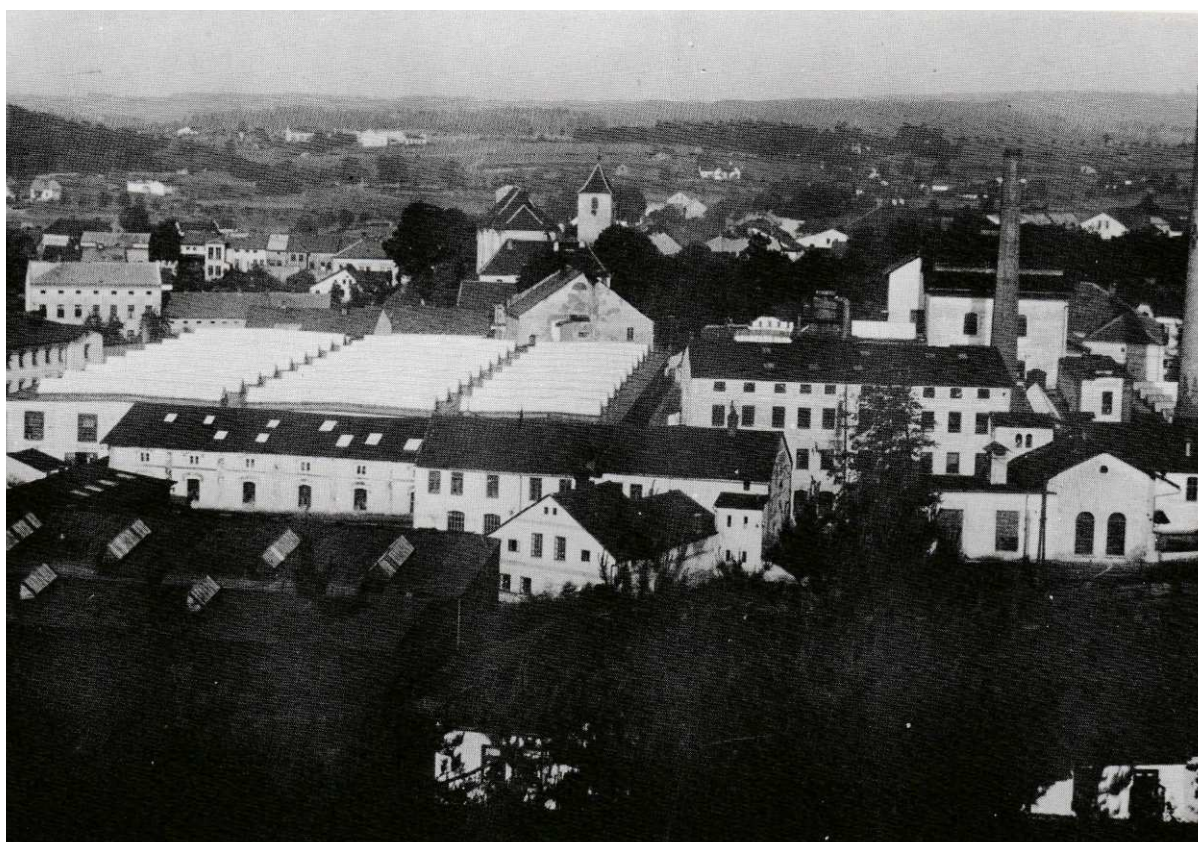
V současné době je snaha města se společností jednat a budovu odkoupit, jednání jsou však vleklá, vlastník se o areál nezajímá a vyčkává za účelem výhodného výdělku. Celé město tím však značně trpí.

V období 1. republiky patřil textilní průmysl k velmi důležitým ekonomickým hybatelům, kterou přerušuje až světová krize. Ta se silně projevuje především v sudetských oblastech. Po druhé světové válce silně poznamenal průmysl odsun Němců, tedy pracovní síly a zkušenosti v řemeslu. Následuje první vlna znárodnění největších fabrik v roce 1945 a druhá v roce 1948, která se týkala všech živnostníků. Po roce 1989, kdy došlo k otevření hranic, dochází k rychlé likvidaci textilního odvětví. Množství podniků i přes svou snahu konkurovat globálnímu trhu končí kvůli nezkušenostem a levnějšímu zboží ze zahraničí. Textilní a oděvní průmysl však nikdy zcela nezaniká. Některé podniky pokračují ve své tradici, jiné si osvojily nové technologie. V osmdesátých letech je v oboru zaměstnáno přes 250 tisíc lidí. V dnešní době je to asi 35 tisíc. Řada textilních budov prošlo demolicí.

Po uzavření mnoha areálů po světě vznikají více, či méně rozsáhlé lokality v intravilánu, nazývané brownfields. Jedná se o opuštěné oblasti zpravidla uvnitř urbanizovaného prostředí, které ztratily svou funkci. Pro město jsou nositelem ekologické zátěže a vytváří bariéry pro rozvoj. Snaha o regeneraci brownfields v České republice stojí na velkém množství negativních aspektů. Nejsilnějším protiargumentem jsou vysoké prvotní náklady. A to nejen za pořízení nemovitého majetku, ale také při odstraňování ekologické zátěže. Dále také majetkoprávní problémy a v neposlední řadě v ČR stále snadno dostupná tzv. greenfields (nezastavěná území, pro provedení developerského projektu méně komplikovaná, levnější a rychlejší výstavba).

Práci s těmito areály by velmi pomohla spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem. Této zkušenosti se však městům nedostává a dobrých příkladů povedené konverze není mnoho. Často tak města nemají odvahu tyto areály odkoupit a proměnit. Problematika je také v rozsáhlosti areálů a velikosti městských rozpočtů. Na druhou stranu mají tyto areály i řadu výhod. Jedním z nich je právě výborná pozice v rámci města, často až blízkost historického jádra sídla.

Tím je dán vyšší potenciál využití než-li u stavění na zelené louce. výhodou je i existující a dostatečně dimenzované napojení na veřejnou a technickou infrastrukturu. Výhodou je také možnost využití stávajících struktur, popřípadě stavebního materiálu. Některé z těchto staveb také vykazují vysokou kulturně historickou hodnotu.

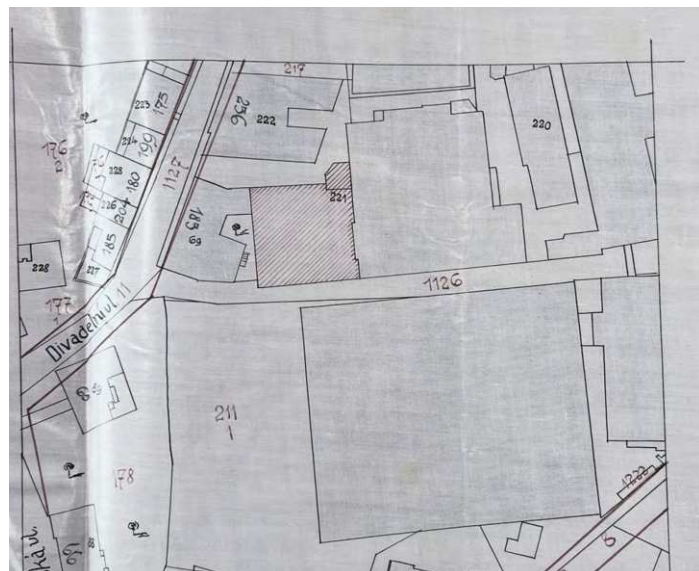
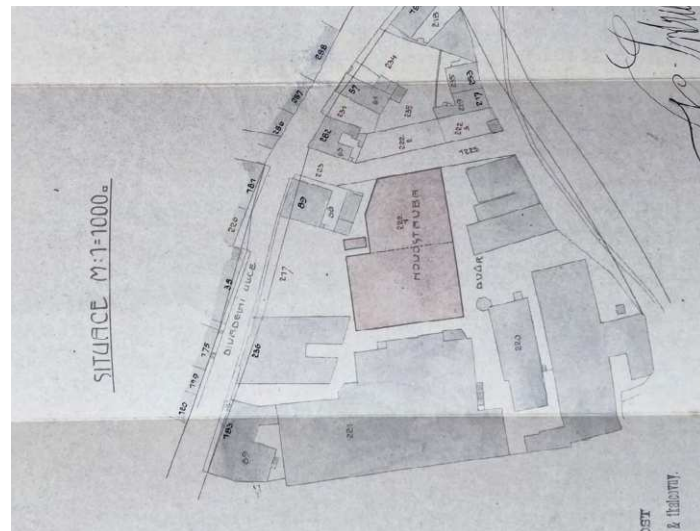
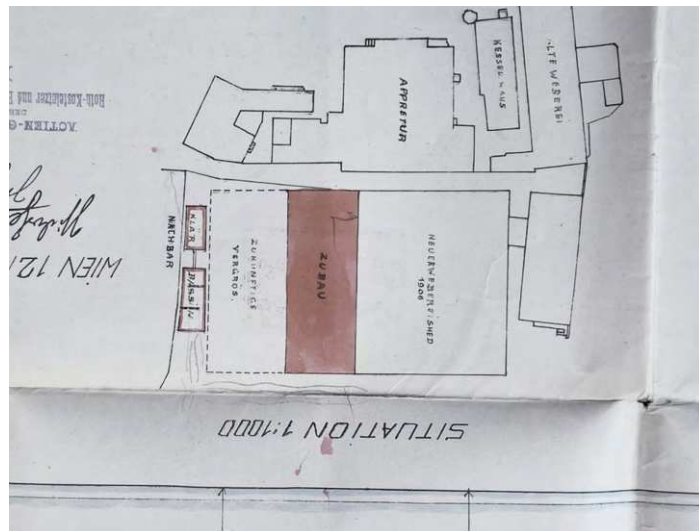
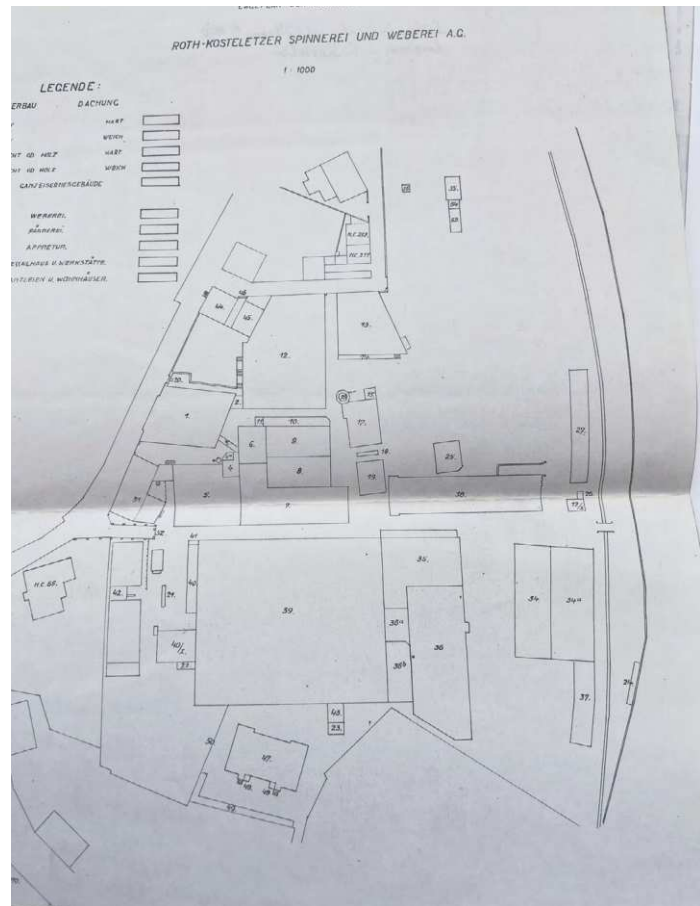
Továrny jsou často ústředním motivem historie města. Je proto v zájmu občanů, aby se s těmito objekty nakládalo citlivě. Disponují architektonicky kvalitními aspekty, jako jsou vysoké stropy, velká okna, otevřené půdorysy, které umožňují velkou variabilitu. Výhodou je i zájem médií o podobné projekty, kterých v České Republice není mnoho. Pro zachování objektů průmyslového dědictví se nabízelo, zakonzervování v autentické podobě pro návštěvníky. Vzniklo tak mnoho "Průmyslových památek". Snaží se autenticky dokumentovat dobu, výrobu, technologie. Jelikož tuto práci odvádí převážně veřejný sektor, je to těžko udržitelný model do budoucna.

Město disponuje nástroji, které může při řešení problému s brownfieldy využívat. Můžeme je rozdělit na tzv. tvrdá a měkká. Veřejné investice jsou nezbytným nástrojem pro chod města. Obec je ze zákona povinna pečovat o zachování a rozvoj svého majetku. Míra intervence do daného území záleží především na přístupu politiků, na množství veřejného rozpočtu, ale je také možnost získat na podobné projekty nemalé externí dotace.

Cílem partnerství a spolupráce veřejného a soukromého sektoru je zkombinovat specifické schopnosti obou těchto sektorů. V tomto partnerství je velice podstatné správné nastavení vztahů a odpovědnosti. Úkolem může být přilákání dostatečně silného investora developera (pilotního), který přesvědčí další potenciální hráče o smysluplnosti akce.

Při revitalizačních projektech je stěžejní možnost rychlé aktivace území a drobných zásahů. K tomu slouží především místní občanské spolky. Využít energii události jako katalyzátoru změny v daném místě. Událost může být i opakovatelná a tím místu může propůjčit jasnější identitu.

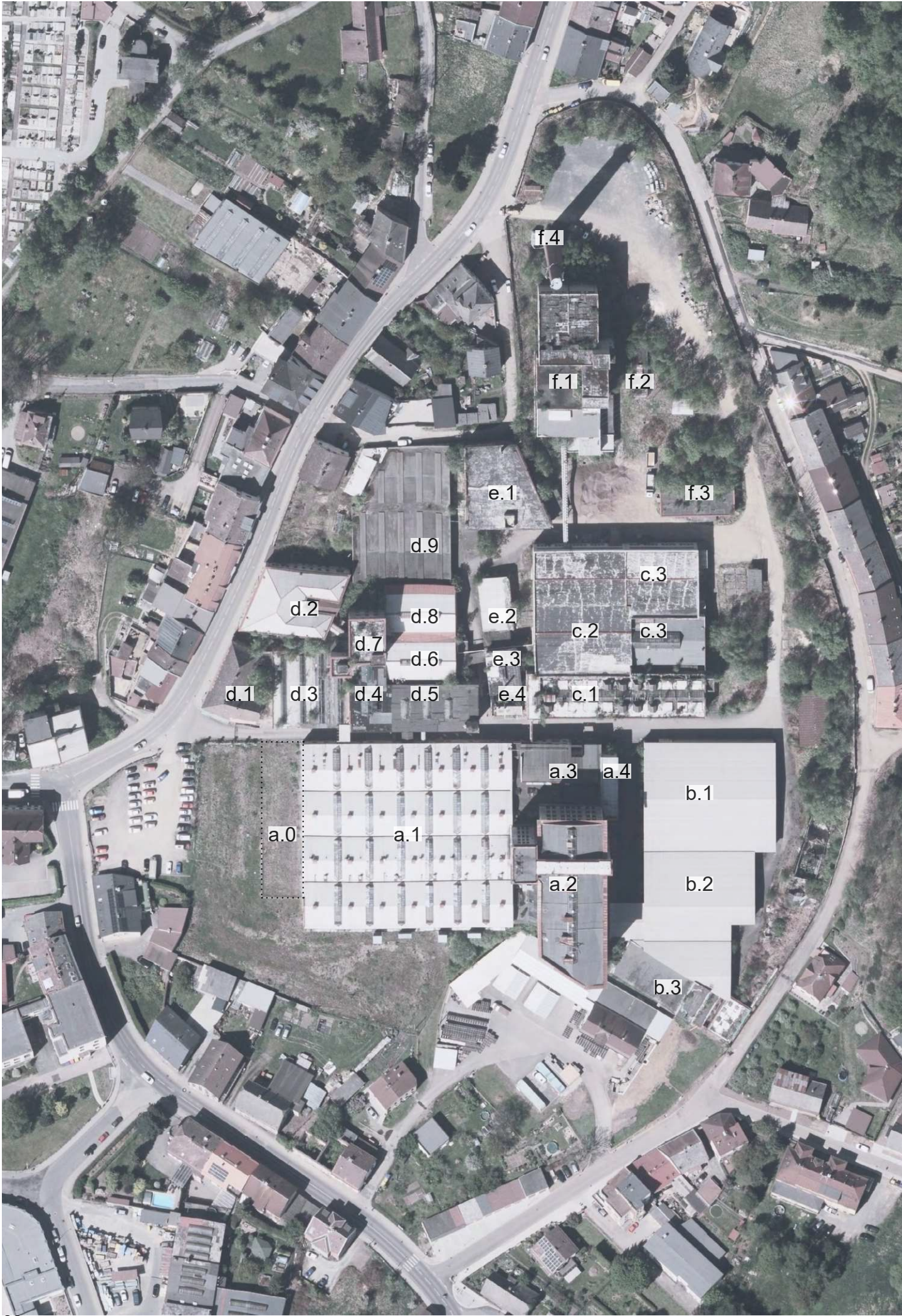

textilní areál

Prvními domy v budoucím textilním areálu byl dům č.p. 183, který Abeles koupil a nastěhoval se do něho. Zde v patře začal s podnikáním. Na farské louce zanedlouho vystavěl skladiště, škrobárnu a mandl. Zaměstnával zde zhruba 300 domácích tkalců. Později přistavěl dům č.p. 184. Zde se nacházela ruční tkalcovna. Následně prostory pro parní stroj. Areál se rozrůstal. Přibýly dvě tkalcovské budovy na východní straně areálu, které postupně vybavil padesáti mechanickými stavy. Mezi lety 1876 a 1906 v areálu postupně postavili dvě budovy tkalcovny, přípravnu tkanin a kotelnu spolu s tzv. domem Tanvald, který sloužil jako ubytování, později jako kancelářská budova. Roku 1906 byla vystavěna nová halová budova tkalcovny se šedovou střechou. Ta byla postavena ve dvou třetinách své délky, a o rok později byla dostavěna druhá část. Již v té době bylo v plánech uvažováno případné další prodloužení. Roku 1910 zadává akciová společnost výstavbu barevny v severní části areálu. Roku 1913 je přistavěna k budově přípravný "automatická" tkalcovna. Roku 1916 si akciová společnost nechává zadat od architekta Bruno Buera novou velkou halu, namísto stávajících starých tkalcoven. Ta však nebyla z neznámých důvodů zrealizována spolu s novou budovou kotelny v letech 1940. Roku 1928 dojde ke stržení starých tkalcoven a je dostavěna nová budova tkalcovny a přípravy, mrakodrap. Do roku 1947 přibývá ještě budova marceserny, která je na severní straně mrakodrapu a dílny na opravu strojů. V 60. letech je v severním cípu vystavěna kotelná. V 80. letech byly dostavěny sklady ze severní strany merceserny, administrativní budova na západní straně nové tkalcovny a skladovací haly na východní části pozemku.

Naopak v roce 2014 byly zbourány dvě budovy. A to budova Tanvaldu, jediný pavlačový dům v Kostelci a administrativní budova na popud majitele.

V roce 2011 byla budova přípravný, tzv. mrakodrap, zapsán Ministerstvem kultury ČR na seznam památek.

zn.	název	letopočet
a.0	bývalá admin. budova	60. - 80. léta
a.1	nová tkalcovna	1928
a.2	tkalcovna a přípravna	1928
a.3	administrativa	1928
a.4	trafostanice	60. - 80. léta
b.1	skladovací haly	80. - 00. léta
b.2	skladovací haly	80. - 00. léta
b.3	skladovací haly	60. - 80. léta
c.1	marceserna	30. - 50. léta
c.2	sklady	80. - 00. léta
c.3	sklady	80. - 00. léta
c.4	sklady	80. - 00. léta
d.1	ředitelský dům č.p. 183	1/2 19. století
d.2	panský dům č.p. 184	1/2 19. století
d.3	automatická tkalcovna	1913
d.4	mandl	2/2 19. století
d.5	sušárna	2/2 19. století
d.6	apretovna a kalandra	2/2 19. století
d.7	sušárna	2/2 19. století
d.8	bělidlo	2/2 19. století
d.9	barevna	1910
e.1	opravna strojů	1914
e.2	stará kotelna	19. století
e.3	barevna	19. století
e.4	vrátnice	19. století
f.1	nová kotelna	60. léta
f.2	technické zázemí	???
f.3	sklad	???
f.4	komín	60. léta, v. 63 m

reference

KONVERZE VÝROBNY DESTILÁTŮ

Smíchov stojí na počátku nové éry. Z původní tovární čtvrti se v průběhu let stal jeden z největších Pražských brownfieldů. Zanedbaná část Prahy se ale pomalu probouzí, pulzuje a proměňuje v atraktivní obytnou zónu. Nový návrh od studia Black'N Arch připomíná původní industriální atmosféru.

KONVERZE BROWNFIELDU U ŘÍČKY PONÁVKA

Areál bývalých jatek a škrobáren s počátky v 19. století se rozprostírá jižně od centra města Brna. Zabírá plochu 10,25 h.

KONVERZE MĚSTSKÁ JATKA OSTRAVA

Historický areál městských jatek z 80. let 19. století představuje v centru Moravské Ostravy ojediněle dochovaný industriální celek. Játka byla v provozu až do roku 1965, pak začala postupně chátrat. Roku 2016 se městu Ostrava podařilo areál jatek zpět vykoupit a vyhlásilo mezinárodní architektonickou soutěž na jejich konverzi.

KONVERZE TEENSODORF, VÍDEŇ

Rakousku můžeme v menších městech a vesnicích najít rozsáhlé textilní továrny – i když ne tak často, jako na severu Čech. V dolnorakouském Teesdorfu postavil již roku 1805 velkoobchodník Johann Baptist svobodný pán z Puthonu (1777–1839) první mechanickou přádelnu v zemích rakouské monarchie. V roce 1906 továrnu z konkurzní podstaty podniku zakoupil jeden z jeho věřitelů, obchodník s textilem Josef Broch, a vedení předal svým synům.

ŠATNY WIKOV

Při návrhu nových šaten byl požadavek na rychlost výstavby v délce šesti měsíců. Architektura návrhu je výslednicí jednoznačnosti provozu, lapidárnosti formy a skladebnosti konstrukce. Vrstevnatost stavby je potom abstrahovanou připomínkou šaten jako místa rozličných garderób. Hygienické buňky uprostřed dispozice jsou z důvodu snadného vedení instalací řešeny z pěnositilátových příček. Omyvatelné povrchy jsou navrženy z polyuretanových stěrek a desek vysokotlakého laminátu. Rytmus konstrukce prosklené pavlače v úrovni druhého nadzemního podlaží rozvíjí lehká koruna z pozinkovaného tahokovu, lemující celou atiku domu.

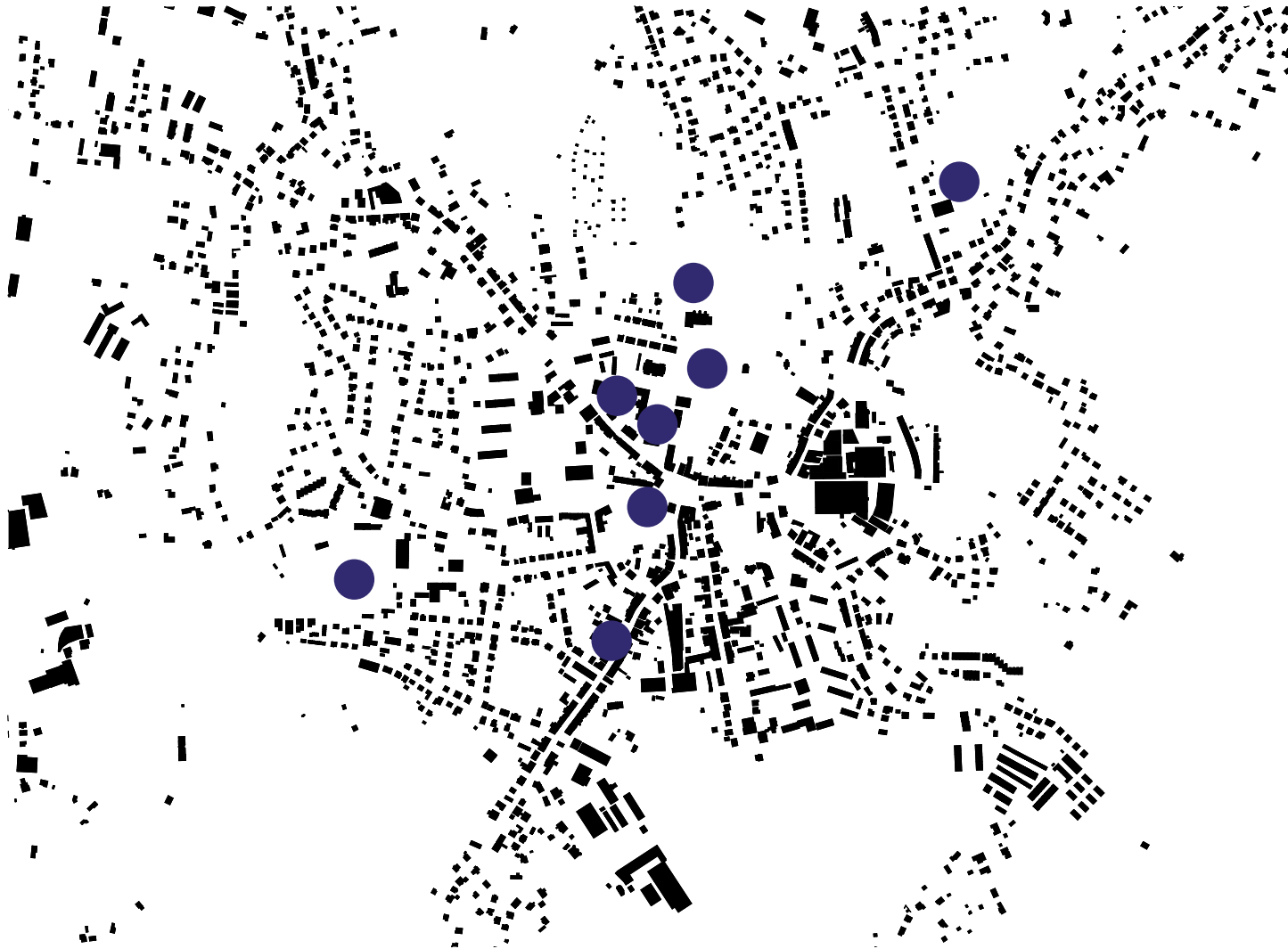

KONVERZE BROWNFIELDU DOLNÍ VÍTKOVICE

Dolní Vítkovice v Ostravě jsou inspirativní ukázkou postupné konverze jedinečného komplexu hutí a dolů. Technická památka zapsaná v seznamu Evropského kulturního dědictví se proměnila v moderní vzdělávací, kulturní a společenské centrum a přitom si zachovala původní industriální vzhled. Nejikoničtější stavbou se stala konverze plynojemu na Multifunkční aulu Gong.

soudobý vývoj a aktivity města

Město Červený Kostelec je v posledních letech jedním z nejméně aktivních měst v kraji co se týče architektonických soutěží. Ve vedení města je touha po zvelebování veřejných míst, budov, urbanistických zásahů. V současné době zde bylo vysoutěženo velké množství arch. soutěží, které se pomalu přetavují na reálné projekty a stavby. Příkladem můžou být: Park A.B. Svojsíka, veř. sportoviště Sokolák, Smetanovy Sady, Tělocvična pro ZŠ V.Hejny, urban. soutěž na řešení náměstí a středu města, nový důchodový dům apod. Z těchto důvodů shledávám navržení koncepce využití bývalé Tkalcovny a přípravy jako důležitý v nastavení vize pro město a i jakousi veřejnou diskusi pro občany, aby oni sami měli představu o tom, jaký potenciál a poklad se v současném velmi zanedbaném středu města nachází. Jakou má Kostelec tkalcovskou historii, která se zasloužila o jeho současnou podobu a o které, stejně jako do nedávna já, většina obyvatel ani neví.

vybavenost města

Město Červený Kostelec se v posledních letech výrazně proměňuje co se týče veřejného prostoru. Dochází k realizaci architektonických projektů a úroveň ve městě se tak zvyšuje.

Město ovšem velmi trpí na vybavenost, která se zde z nějakého důvodu nedaří udržet.

Město Červený Kostelec má vybavenost v porovnání s jinými, stejně velkými městy výrazně slabší. Vybraná města mají podobně velký počet obyvatel, charaktere umístění, např. vzdálenost jiného většího města, většinou okresního apod. Tento výzkum mě dovedl k potvrzení hypotézy, na kterou si i místní často stěžují. Že zde je velmi malá rozmanitost menších obchodů. Většina obyvatel tak dojíždí za nákupy do nedalekého okresního města Náchoda, kde se nachází nákupní centrum a ulice Kamenice, které potřeby obyvatelům Kostelce supluje. Často tak navštěvují i města v okolí která jsou menší, ale těmito obchody disponují.

Základní vybavenost je tak až o třetinu menší, než s podobně velkými městy. Je to tedy dokladem, že tyto obchody se jsou schopny ve městě tohoto formátu uživit a jejich počet bude uměřený.

V současné době také Kostelec nenabízí prostory, nebo vybavenost, kterou by se vyznačil, odlišil od okolí a natáhl tak lidi na návštěvu Kostelce. Jsem přesvědčen o tom, že právě textilní areál je obrovskou příležitostí i díky svému umístění tak blízko centra. Napomáhá i skutečnost zajímavých netradičních prostor a architektonická hodnota některých budov spolu s dominantou Kostelce, Mrakodrapem, která může tomuto novému trendu vévodit a být jeho představitelem. Zdejší rodáci by tak mohli využít slavné tkalcovské historie, která Kostelec provázela, uchopit a transformovat do nové podoby, aby se tak Kostelec mohl znovu stát vyhledávaným letoviskem a výstavním městem krásných budov bývalých fabrikantů, které město má.

město	Choceň	Tišnov	Hořice	Příbor	Semily	Milevsko	Rýmařov	Průměr	Červený Kostelec
počet obyv.	8 662	8 663	8 587	8 402	8 081	8 040	7862		8299
benzínová pumpa	3	3	2	2	1	2	2	2,1	2
Hasiči (SDH)	1	2	2	0	0	0	0	0,7	3
Potraviny velké	3	4	3	3	4	4	2	3,3	2
Potraviny malé	4	5	7	5	4	7	4	5,1	3
Pekárna	3	5	3	4	4	2	2	3,3	2
Řeznictví	3	3	4	2	1	3	1	2,4	2
Drogerie	3	2	1	2	3	3	1	2,1	1
Železářství	1	1	2	0	1	0	0	0,7	1
Elektro	4	0	2	0	4	3	4	2,4	2
Cyklo	3	3	3	1	0	2	1	1,9	1
Restaurace	4	7	6	5	5	5	4	5,1	2
Hospoda	4	2	3	1	2	0	2	2	4
Rychlé občerst.	4	5	4	3	3	3	3	3,6	3
Kavárny	6	5	4	5	2	3	2	3,9	2
Cukrárny	2	2	2	0		1	1	1,3	1
Lékárna	3	3	4	2	5	4	2	3,3	2
Papírnictví	1	0	1	1	2	2	0	1	1
Oblečení	11	8	5	5	6	8	3	6,6	4
Posilovna	2	2	4	0	3	1	0	1,7	1
Vinotéka	1	4	4	2	0	2	0	1,9	2
Ubytování	8	7	5	7	3	5	5	5,7	3
Kino	1	1	1	0	1	1	1	0,9	1
Divadlo	1	1	1	0	0	0	1	0,6	1
Bazén	0	0	1	0	0	1	1	0,4	0
Koupaliště	1	1	0	1	1	2	0	0,9	0
Fotbal hřiště	1	3	1	1	1	2	1	1,4	2
Skatepark	1	0	1	1	1	1	1	0,9	0
Sportovní hala	1	2	1	0	1	1	0	0,9	1
Zimní stadion	1	0	0	0	0	1	1	0,4	0
kluziště	0	0	1	0	1	0	0	0,3	0
knihovna	1	1	1	1	1	2	1	1,1	1
Galerie	0	0	1	1	0	1	2	0,7	0
Muzeum	2	1	3	2	1	2	1	1,7	1
Infocentrum	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Lezení	0	0	0	0	0	0	2	0,3	0
Kuželna / bowling	1	1	1	0	2	1	3	1,3	2
Paintball arena	1	0	0	0	0		0	0,2	0
Banka	1	4	3	1	2	3	2	2,3	1

navázání na diplomní projekt Jana Bintery

Textilní areál zpracovával jako závěrečnou práci na FA v roce 2019 kostelecký rodák Ing. arch. Jan Binter. V rámci jeho projektu došlo k řešení urbanistického konceptu areálu. Vyřešil prostupnost území, navrhl nové ulice a jejich charakter. Rozhodl o zbourání některých nevhodných objektů. Nejčastěji se jednalo o nové skladovací haly, které nemají žádnou historickou ani architektonickou hodnotu. Následně doplnění hmot nových, poněkud po obvodu areálu bytovými domy. Těmito zásahy došlo k provzdušnění areálu a jeho zpřístupnění a prostupnosti pro obyvatele města. Taktéž rozpracoval koncepci rozmístění funkcí jednotlivých budov v areálu.

Areál je velmi rozsáhlý a obsahuje velké množství objektů. Rozhodl jsem se tak navázat na jeho práci a principy, které v projektu navrhl.

Tato skutečnost mi dala příležitost zaměřit se na výsek areálu mezi nově navrženými ulicemi U Mrakodrapu a pěší třídou. V tomto prostoru se nachází budova tkalcovny a díky této skutečnosti jsem mohl jednotlivé budovy zpracovat v mnohem podrobnějším měřítku.

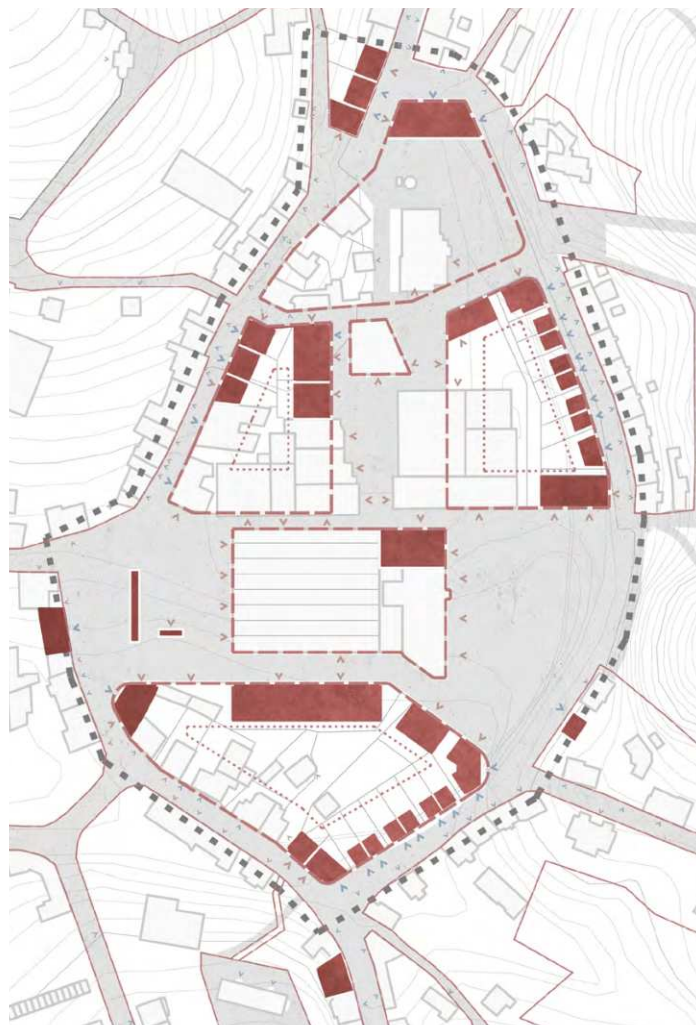
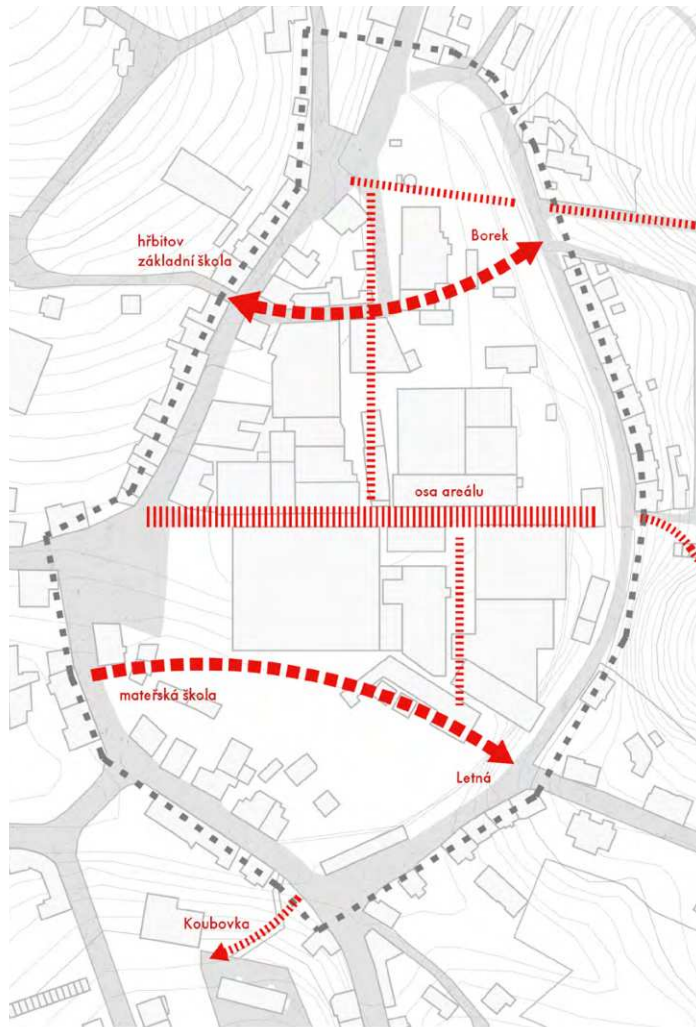
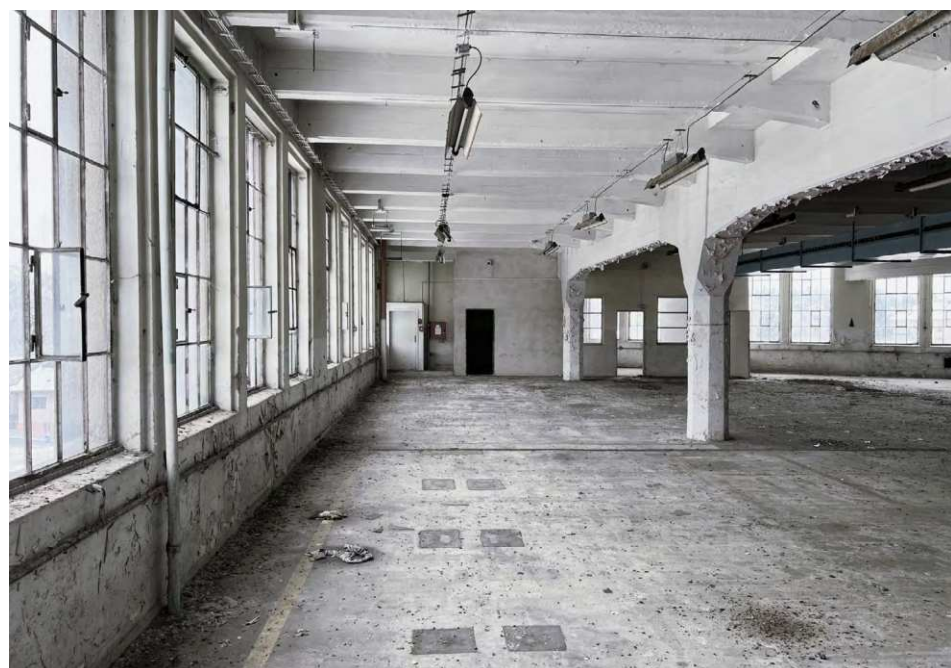
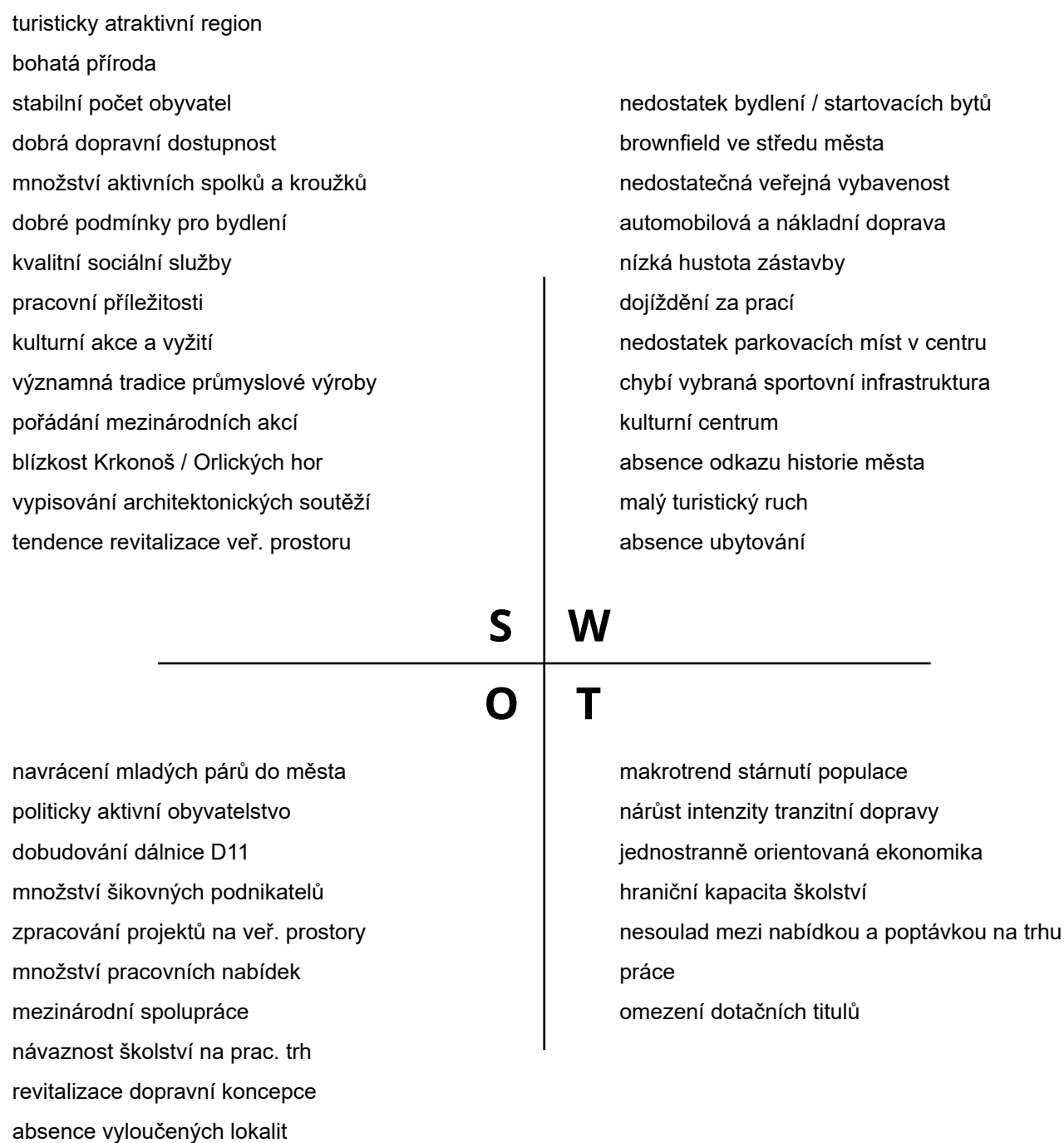

foto mrakodrapu

závěry analýzy

Červený Kostelec je město s potenciálem. Dobrá dostupnost, krásná příroda a okolní prostředí je velkým benefitem. Současně však řeší několik problémů, jako je dojíždění obyvatel za prací, nedostatek bydlení a jeden z největších, problematika veřejné vybavenosti. Ve městě obyvatelé seženou základní potřeby. Co se týče obchodu s obuví, oblečením, drogérií apod je nedostatečné. Ve východní části města je vybavenost velmi nízká a zde je prostor pro areál, kde by se většina těchto negativit dala řešit. V poslední době se velmi proměňuje veřejný prostor, který je díky soutěžím kvalitní a místní se ho učí využívat. Zdaleka největším problémem je, že pokud město nepořádá nějaké akce, nemají lidé z okolí, motivaci přijet. Chybí ubytování, restaurace s "přidanou hodnotou", nebo kavárna. Velké volání z řad obyvatelstva je také po skateparku pro mladé a veřejném bazénu. Argumentace je rybníkem Brodským, jeho kvalita je však nevalná a již neslouží jen jako rekreační, ale i jako chovný rybník. V okolí se bazén nenachází a tak by mohl být dalším lákadlem pro návštěvu města. Většina nově revitalizovaných veřejných prostor je na západní straně města, textilní areál by tak mohl tuto skutečnost vyvažovat. Stejně tak současná nevyhovující tržnice by žádala jiný univerzálnější prostor dobře dostupný z centra.

Budova tkalcovny by se tak mohla stát jakýmsi městským veřejným domem, kde bude možnost setkání, rekreace, nákupů, akcí a života. Místa, kam půjdou maminky s kočárkem na procházku, kde budou teenageři bláznit na koloběkách, kam si půjdou zacvičit, nebo zrelaxovat. Je to místo, které by se mohlo stát ohniskem života pod monumentální střechou historické architektury.

2

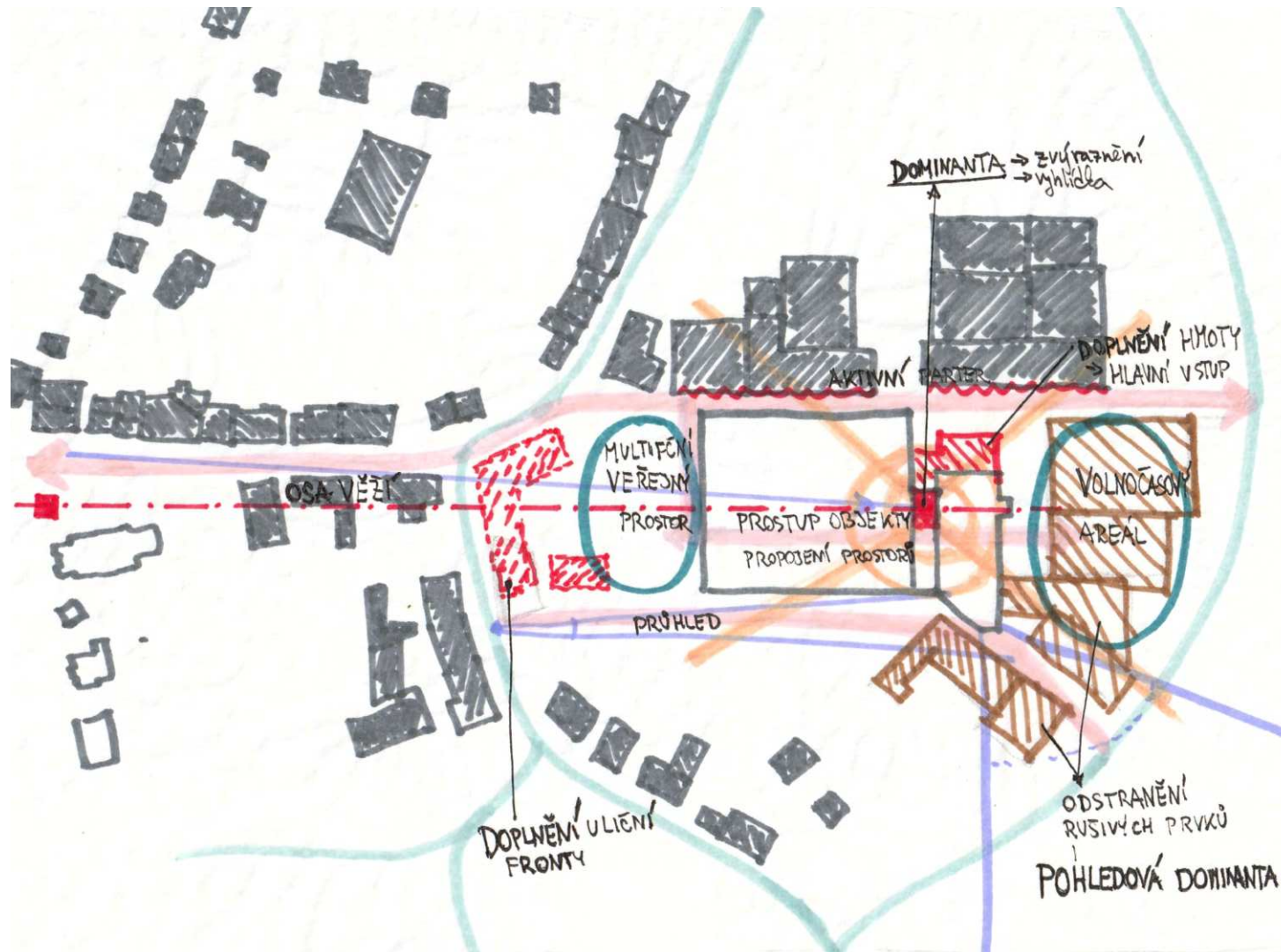
návrhová část

autorská zpráva

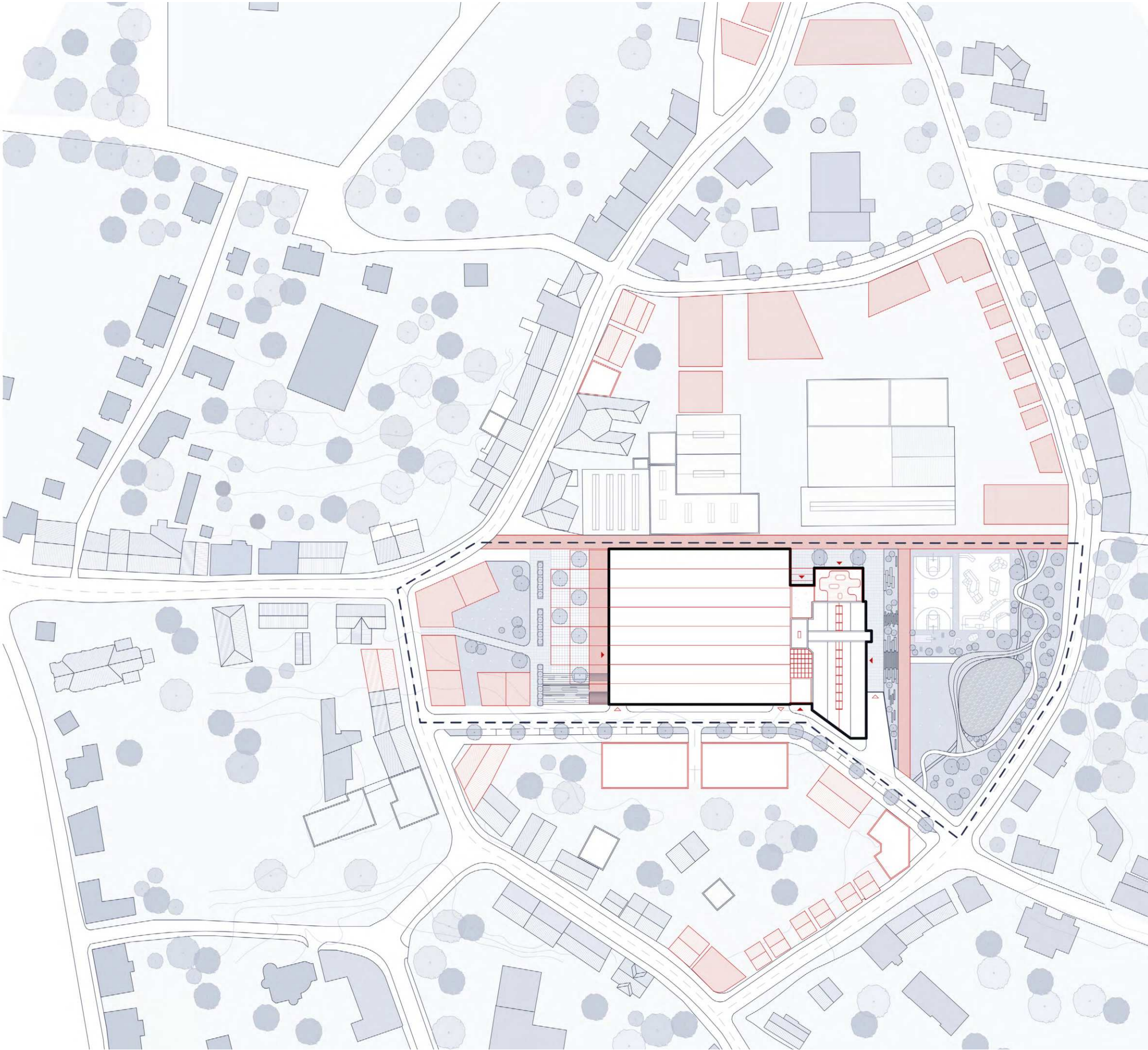
Město Červený Kostelec je plné historických úspěchů a tradic, ze kterých vyrostlo do současné podoby. Je to město textilních faktorů, kteří vystavěli četné honosné objekty výrobní, nebo pro vlastní bydlení.

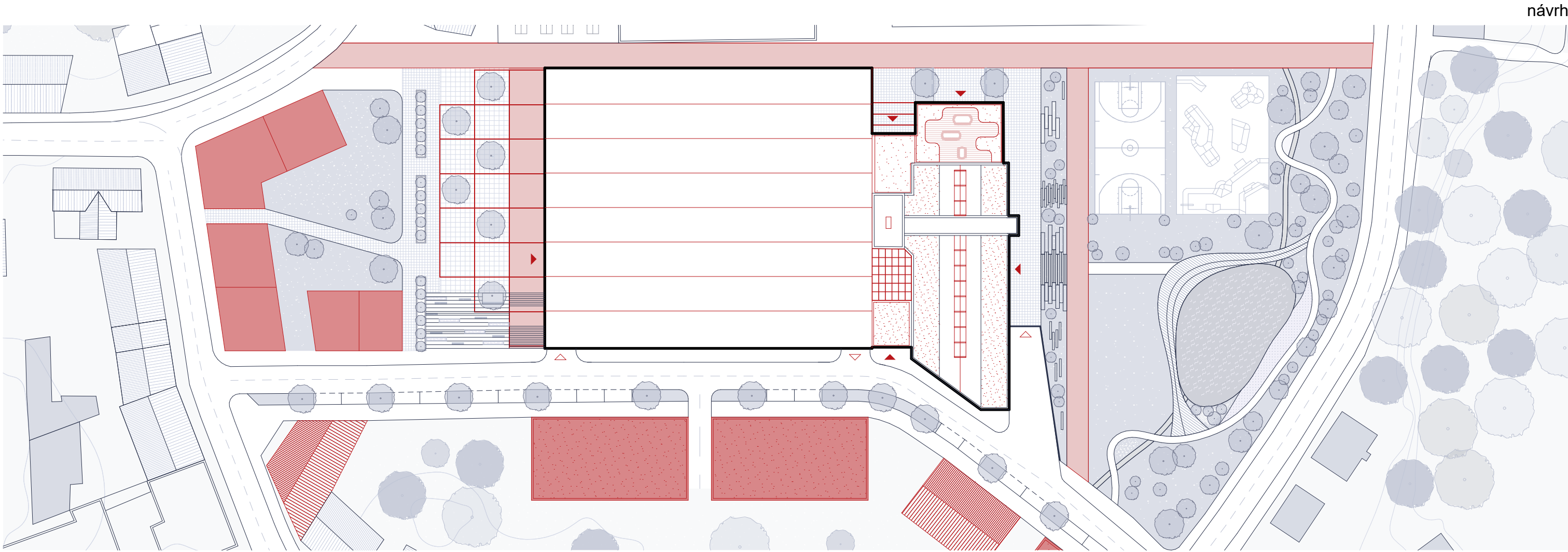
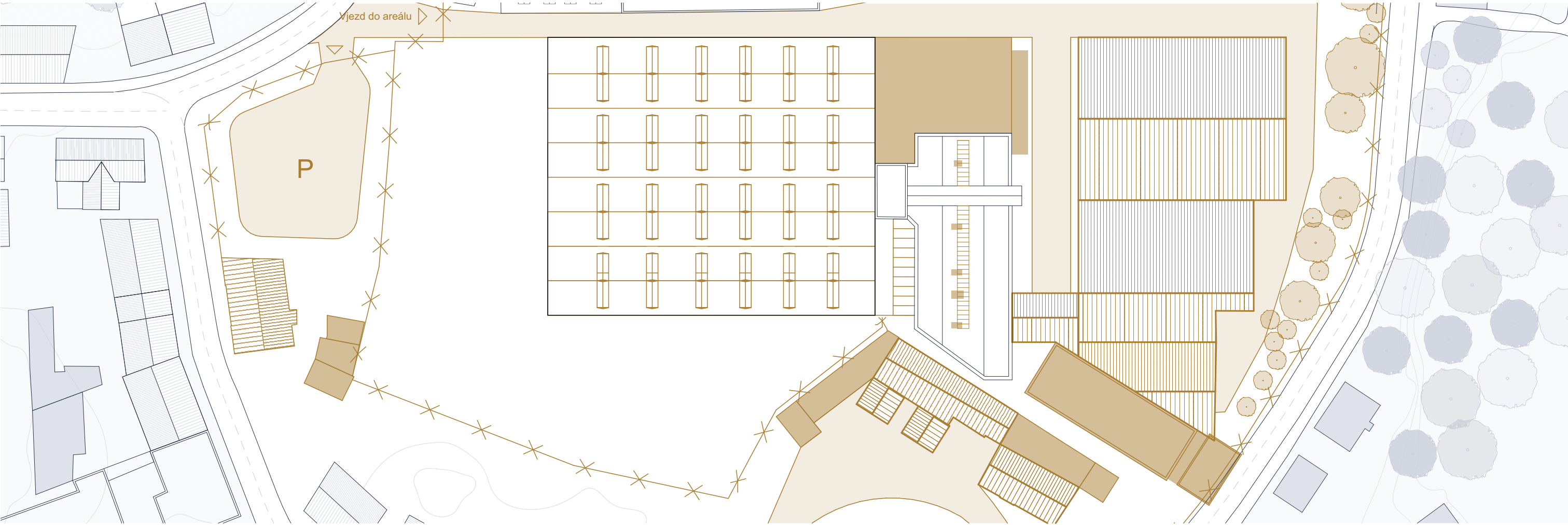
V rámci práce navazuji na diplomní projekt Ing. arch. Jana Bintery, který zpracoval urbanismus textilního areálu. Navrhuji tak výsek mezi pěší třídou a ulicí Pod Mrakodrapem. V této části areálu se nachází jedna z dominant Kostelce, výšková budova tkalcovny a přípravný - mrakodrap a halová stavba nové tkalcovny. První zmíněná budova je památkově chráněna. Z tohoto důvodu jsem k ní přistupoval s největší obezřetností a snažil jsem se zasahovat do vzhledu budovy v co nejmenší míře. Naopak budovu nové tkalcovny jsem zachoval v půdorysné stopě a její sloupovou nosnou konstrukci. Nevyhovující starou střechu a obvodové zdi jsem nahradil šedovou střechou s fotovoltaickými panely, která bude zajišťovat dobré přirozené osvětlení, ale zamezovat přehřívání. Fasáda je moderní prosklená s textilním pláštěm, který stíní prosklené stěny a dotváří celkový vizuál haly. Ze západní strany areálu navrhuji tři domy podél ulice Náchodská, aby dotvořily uliční frontu. Zároveň zmenšují prostor před halou, kde navrhuji veřejný prostor se stíněním a univerzální nábytkem sloužícím jako tržiště, pódium apod. V hale se nachází plavecký bazén spolu s obchodními jednotkami. Stejně tak v budově mrakodrapu, který očisťuji od postupně nalepených objektů a navrhuji vstupní prostor s využitím jako městské infocentrum. Fasáda tohoto objektu je sjednocena s halou. Každé podlaží pak má různorodou funkci, aby mohl být využíván obyvateli a pulzoval životem. Nachází se zde supermarket, obchůdky, absentující městské muzeum, ubytování, kanceláře a restaurace spolu s multifunkčním sálem. Věž mrakodrapu, stojí v ose naproti kostelní věži a doplňuji ji o textilní "korunku", kde jsem umístil vylídku na město.

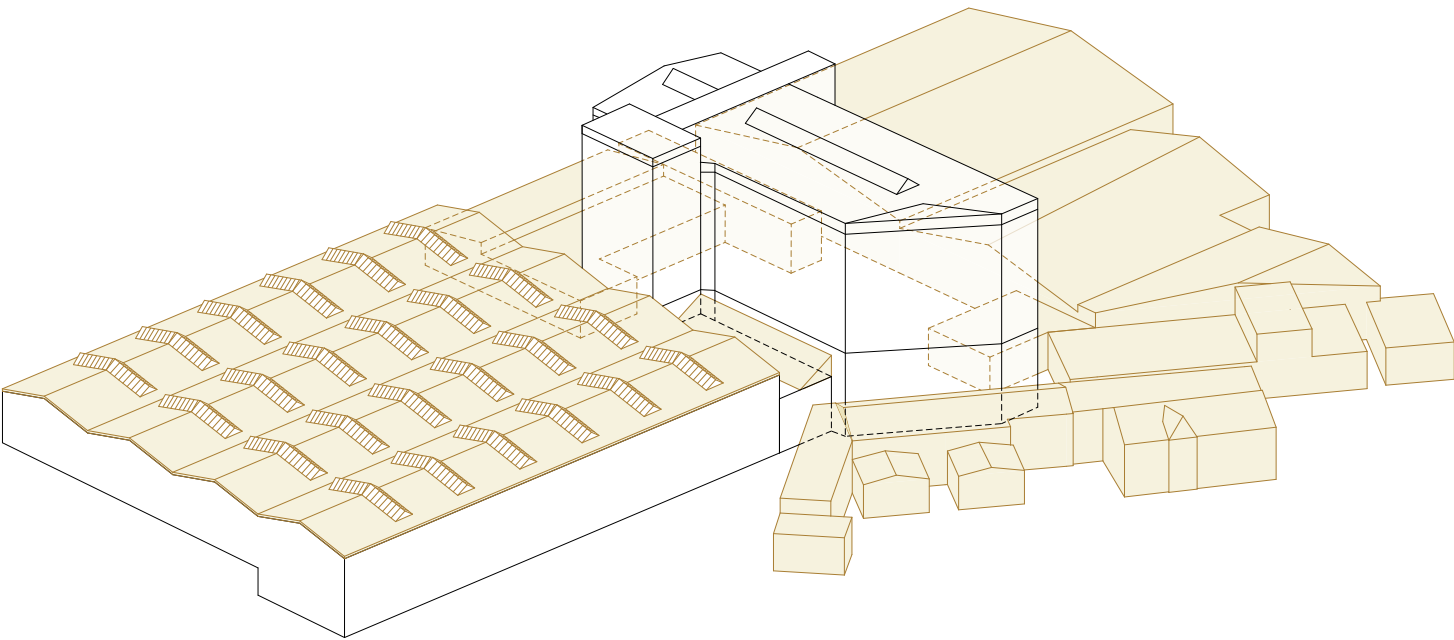
Na východní straně navrhuji drobnou terasu s pobytovými schody, které přecházejí do otevřeného pobytového trávníku spolu s jezírkem napájeným protékajícím Červeným potokem, který obklopuje dřevěná terasa a písčité břeh pro volné procházení. U pěší zóny umisťuji skatepark a basketbalové hřiště pro vyžití obyvatel města i areálu.

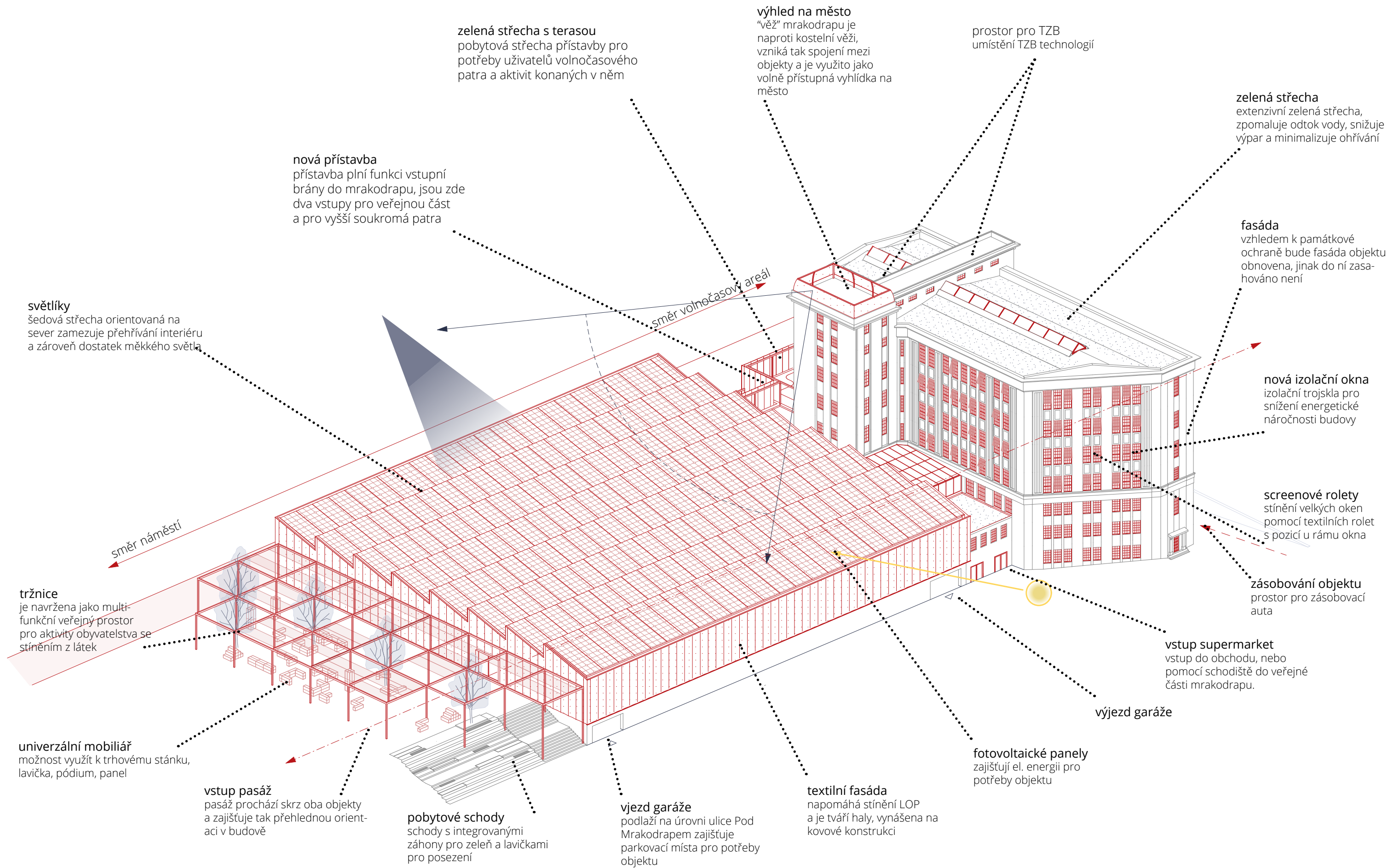

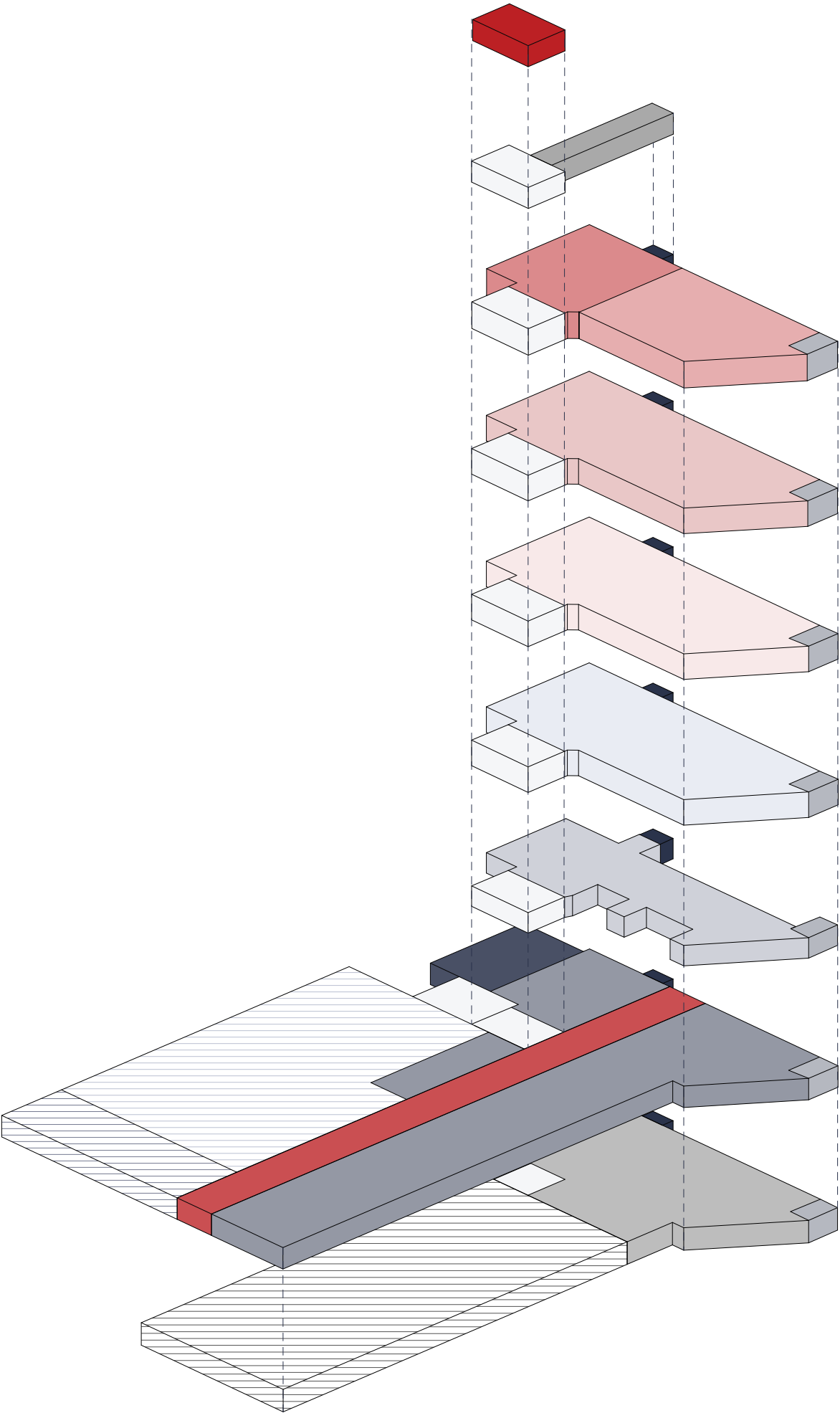
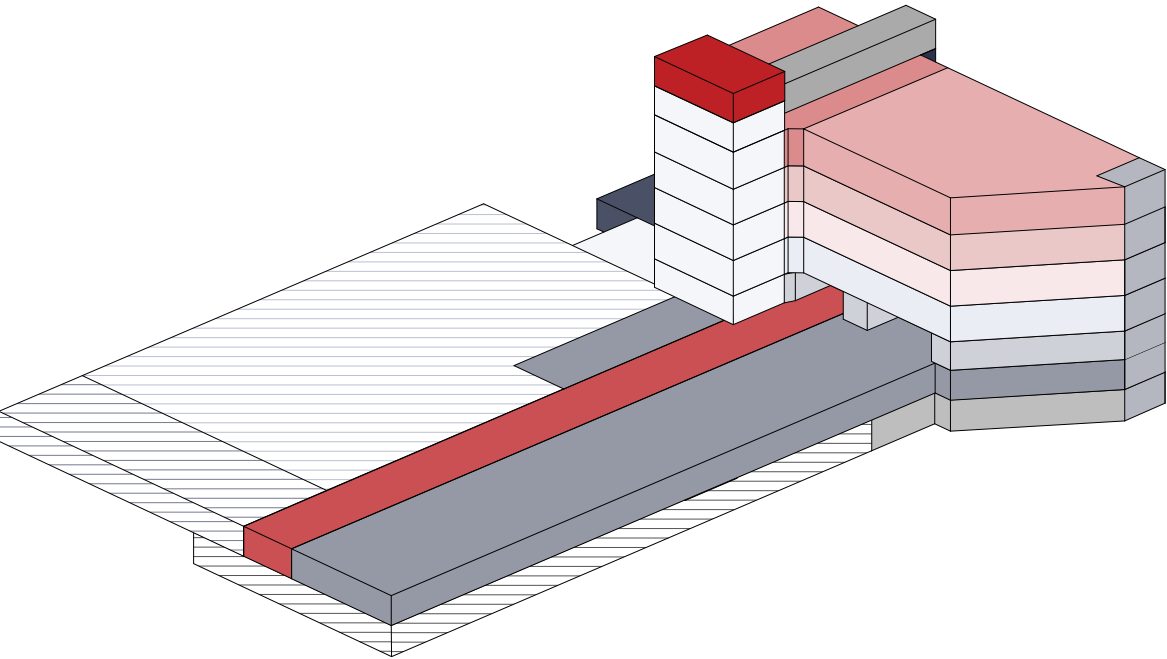

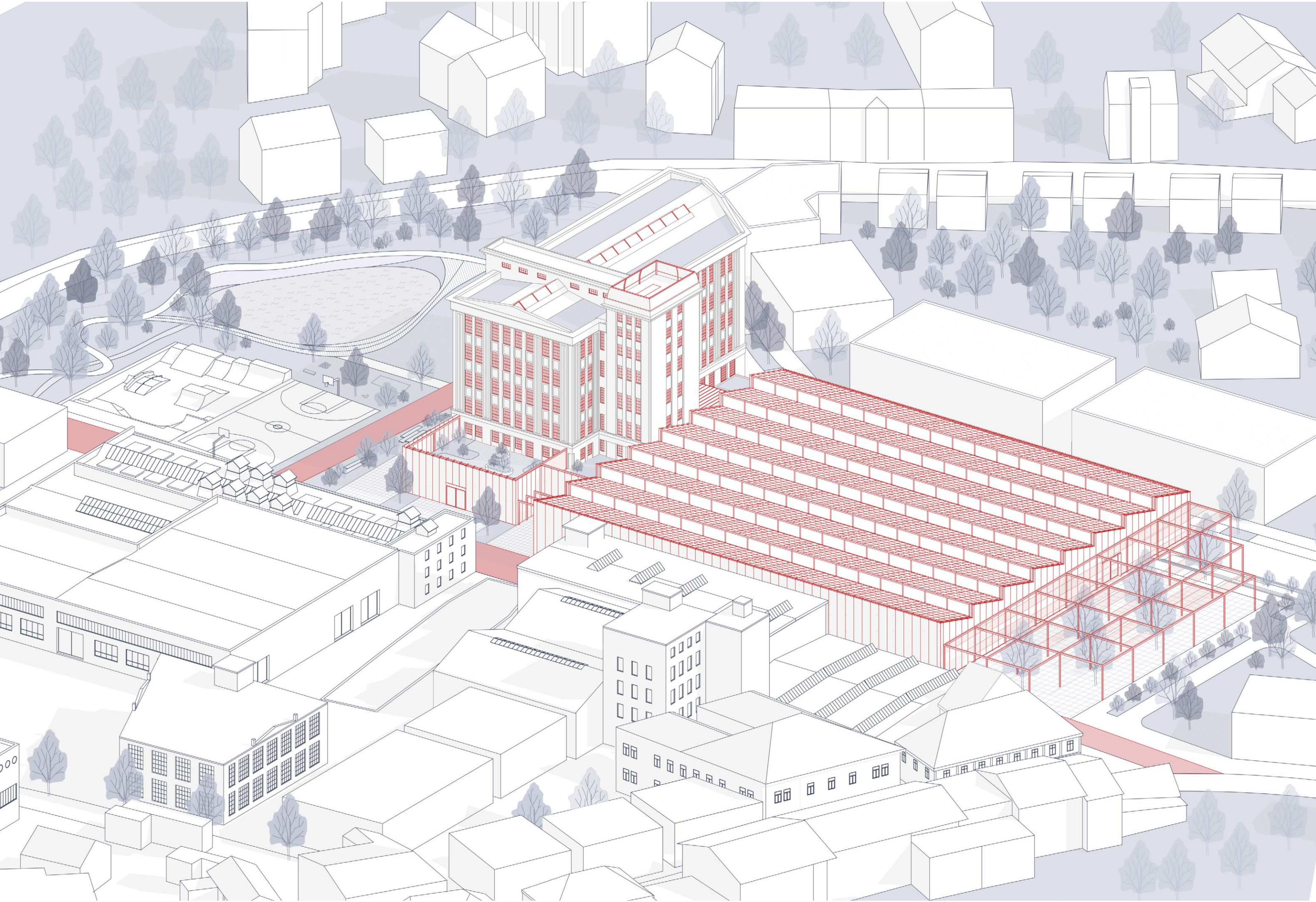

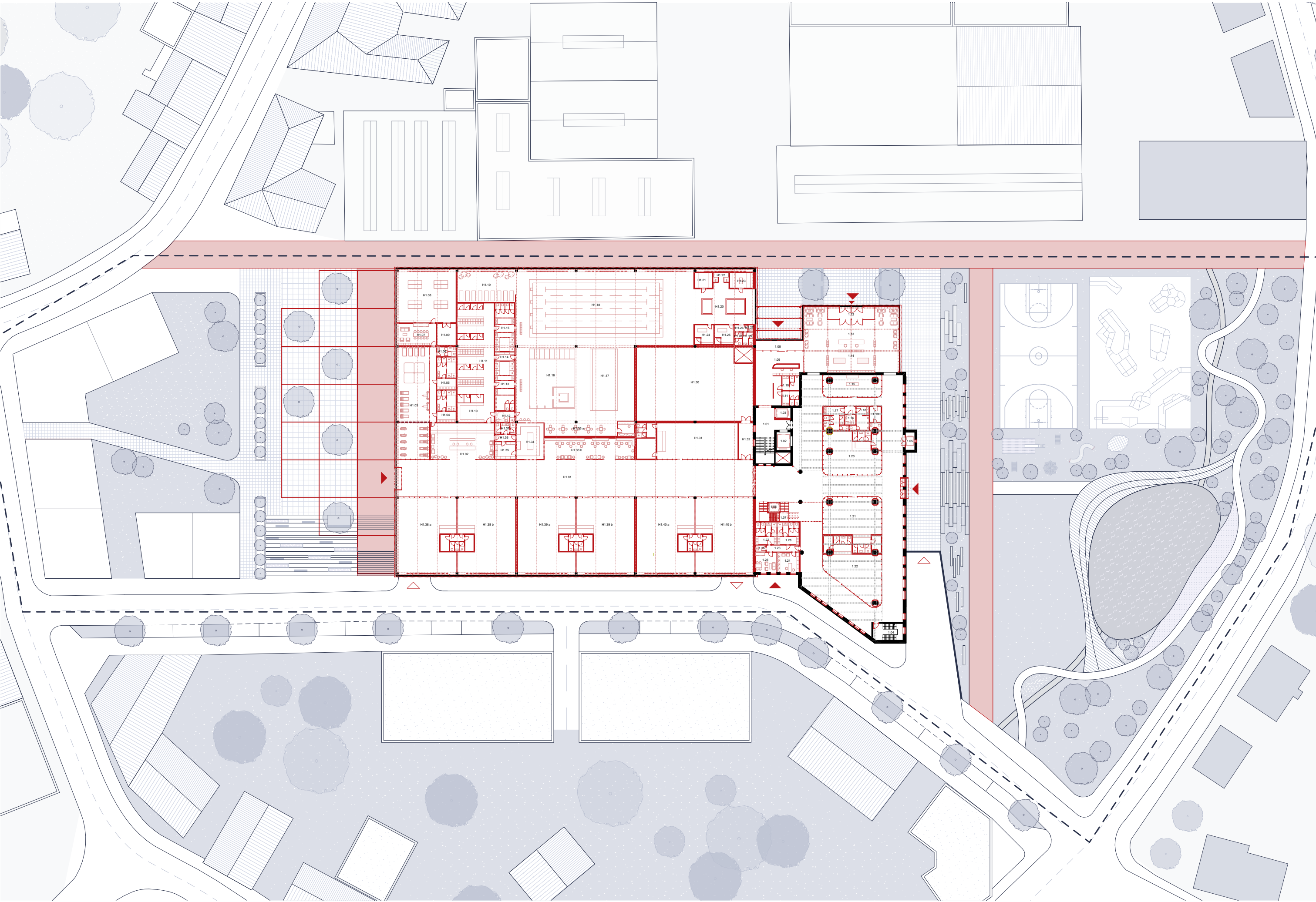

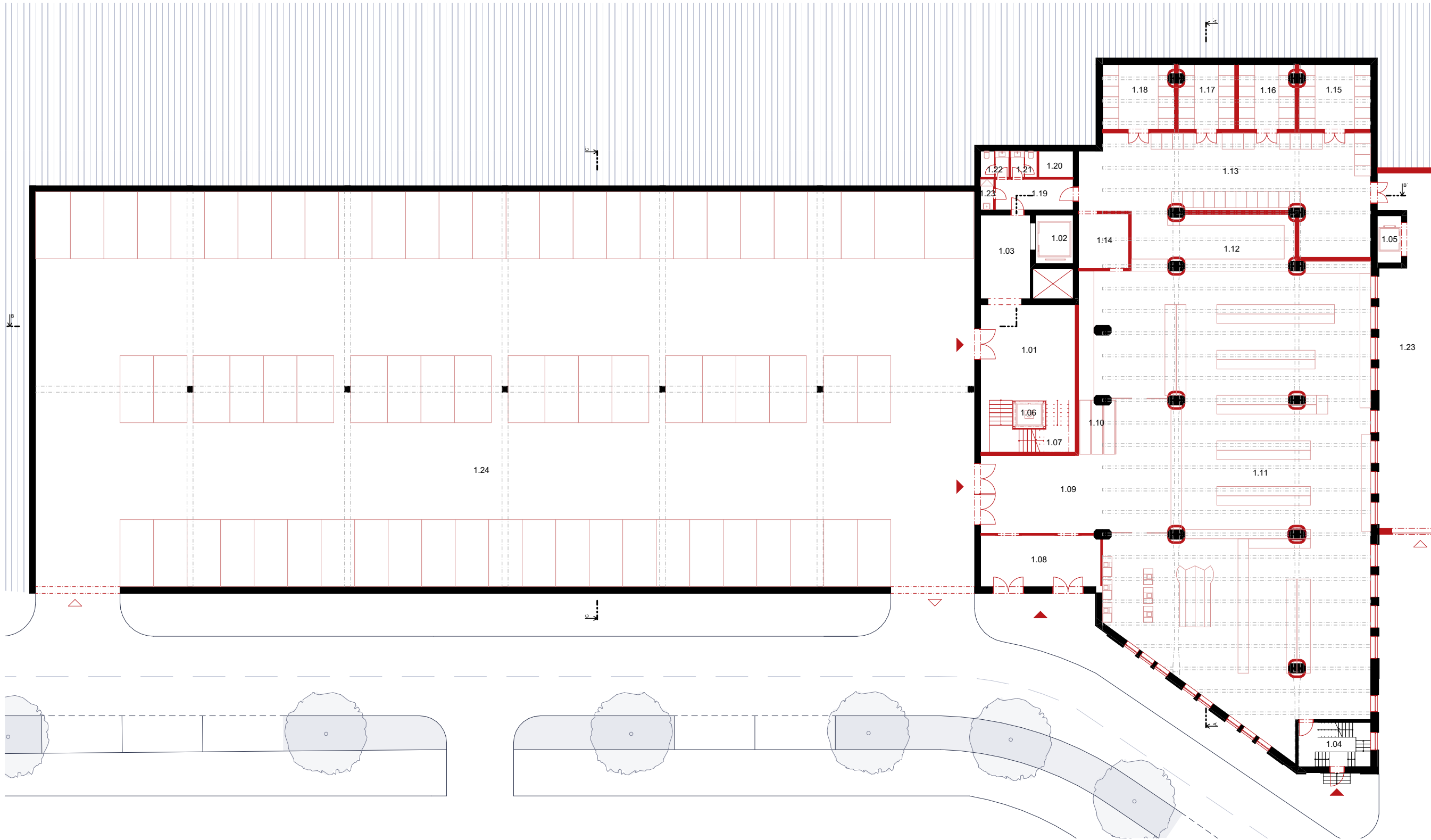
- Komunikační jádro / CHÚC B
- CHÚC A
- Zásobovací výtah
- Vstupní prostor
- Garáže
- Supermarket
- Obchodní pasáž
- Obchody
- Posilovna
- Bazén
- Galerie
- Muzeum
- Ubytování
- Kanceláře
- Restaurace
- Multifunkční sál
- Vyhliídka
- Technologie

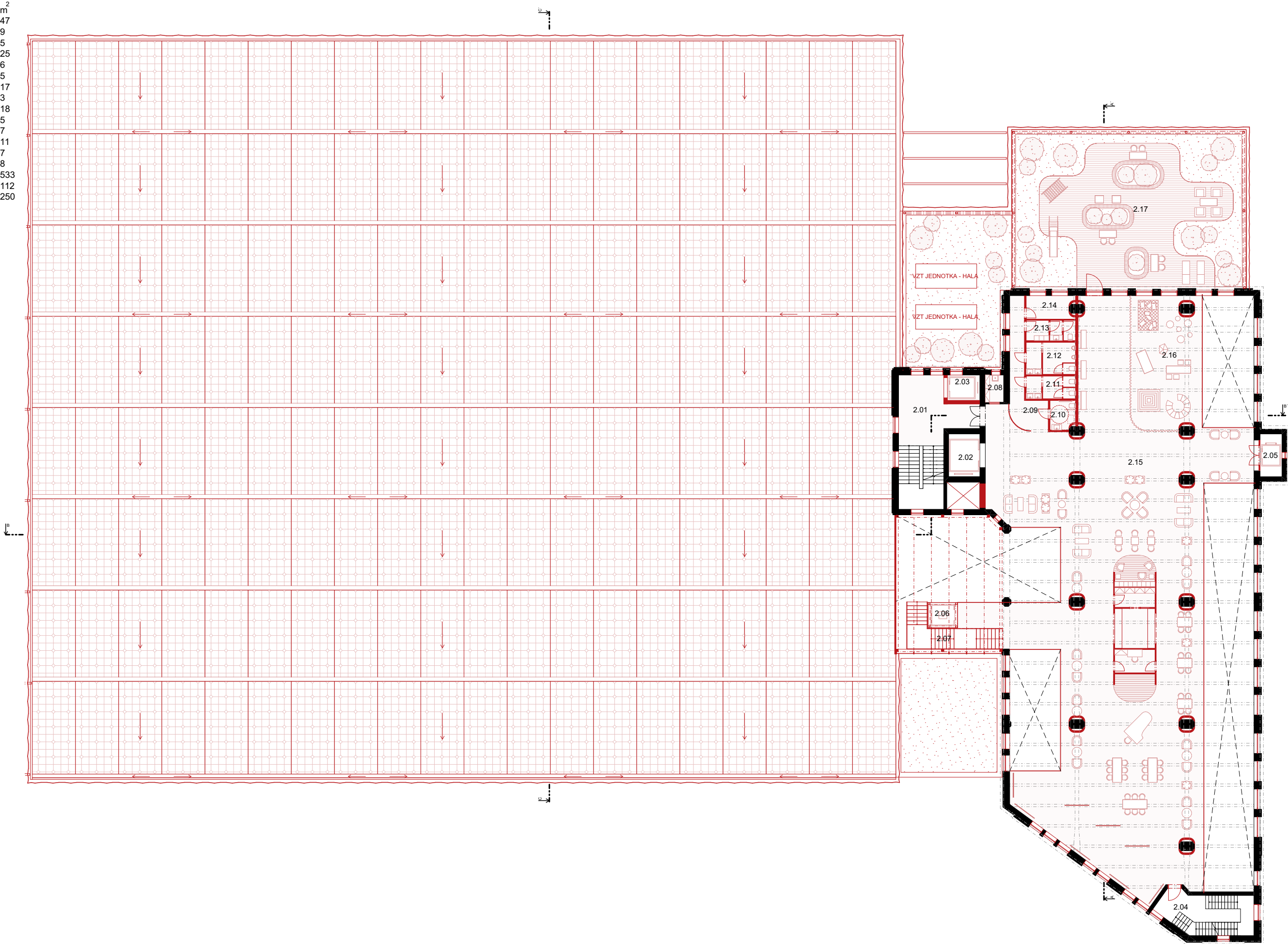
	m ²
1.01 Vstupní hala	51
1.02 Výtah	10
1.03 Hala	23
1.04 CHÚC A	18
1.05 CHÚC A	6
1.05 Zásobovací výtah	6
1.06 Výtah	5
1.07 Schodiště	22
1.08 Zádveří příchod	34
1.09 Vstup - supermarket	100
1.10 Košíky	11
1.11 Supermarket	610
1.12 Pékárna	51
1.13 Sklad	142
1.14 Výkup lahví	15
1.15 Sklad	26
1.16 Sklad	20
1.17 Sklad	20
1.18 Sklad	26
1.19 Chodba	13
1.20 Strojovna výtahu	5
1.21 WC ženy	4
1.22 WC muži	4
1.23 ÚM	2
1.23 Zásobovací chodba	162
1.24 Parkoviště	2 062

1.01	CHÚC B	m ²
1.02	Výtah	47
1.03	Evakuační výtah	10
1.04	CHÚC A	6
1.05	Výtah - zásobování	19
1.06	Výtah	6
1.07	Schodiště	5
1.08	Zádveří	18
1.09	Vstupní hala	20
1.10	WC muži	67
1.11	WC ženy	10
1.12	Zádveří	23
1.13	Vstupní hala	100
1.14	Infocentrum + merch ČK	124
1.15	Ochodní jednotka	51
1.16	WC invalida	4
1.17	WC ženy	19
1.18	WC muži	13
1.19	Zazemí zaměstnanci	10
1.20	Obchodní jednotka	100
1.21	Obchodní jednotka	109
1.22	Obchodní jednotka	110
1.23	Chodba	8
1.24	Kancelář	16
1.25	Denní místnost	16
1.26	ÚM	3
1.27	Zázemí zaměstnanci	18
1.28	Zázemí zaměstnanci	18
H1.01	Pasáž	677
H1.02	Hala s recepcí	91
H1.03	Posilovna	162
H1.04	Šatna ženy	23
H1.05	Šatna muži	24
H1.06	Šatna trenéři	7
H1.07	Klubovna	33
H1.08	Ping - pong	121
H1.09	Sklad	16
H1.10	Zóna pro fény a zrcadla	28
H1.11	Šatny a převlékací kabinky	143
H1.12	Umývárna invalida	8
H1.13	Umývárna muži	37
H1.14	Provozní chodba	6
H1.15	Umývárna ženy	36
H1.16	Relaxační bazén	106
H1.17	Dětské brouzdaliště	66
H1.18	Plavecký bazén	301
H1.19	Relaxační zóna	74
H1.20	Vířivka a ochlazovací bazén	81
H1.21	Parní sauna	11
H1.22	Sprchy	10
H1.23	Fiská sauna	14
H1.24	Masáž	14
H1.25	Masáž	14
H1.26	Předsíň	3
H1.27	ÚM	1
H1.28	WC ženy	4
H1.29	WC muži	5
H1.30	TM Bazén	322
H1.31	Obchodní jednotka	144
H1.32	Chodba	21
H1.33 a	Bistro- bazén	58
H1.33 b	Bistro- pasáž	76
H1.34	Zázemí bistro	39
H1.35	Sklad	13
H1.36	Chodba	5
H1.37	Zázemí zaměstnanci	8
H1.38 a	Obchodní jednotka	178
H1.38 b	Obchodní jednotka	174
H1.39 a	Obchodní jednotka	174
H1.39 b	Obchodní jednotka	174
H1.40 a	Obchodní jednotka	174
H1.40 b	Obchodní jednotka	174

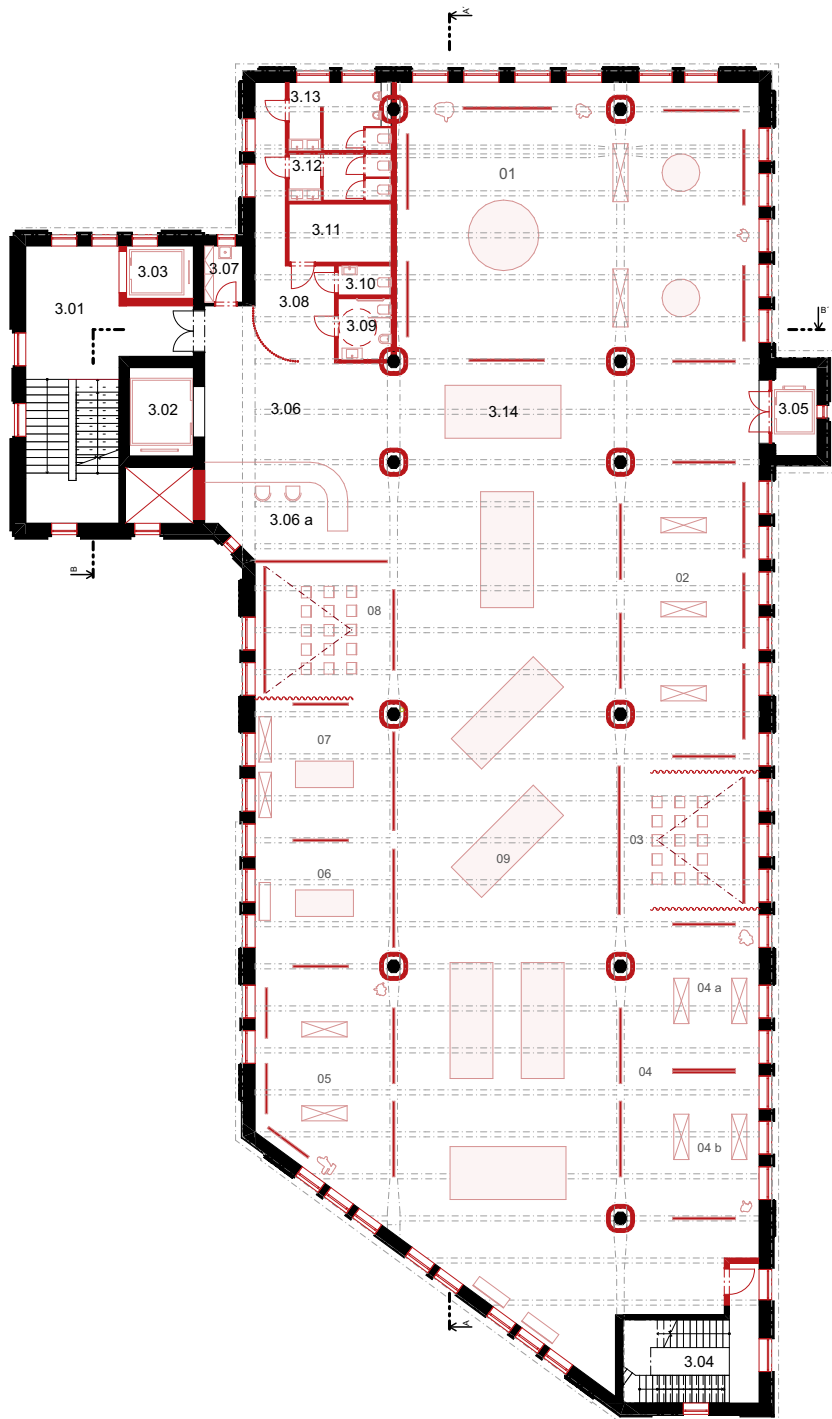
2.01	CHÚC B	m ²
2.02	CHÚC B	47
2.03	Výtah	9
2.04	Evakuační výtah	5
2.05	Zásobování - výtahy	25
2.06	Výtah	6
2.07	Schodiště	5
2.08	Zásobování - výtahy	17
2.09	Chodoba	3
2.10	WC - invalida	18
2.11	WC - ženy	5
2.12	WC - muži	7
2.13	Zázemí zaměstnanci	11
2.14	Sklad	7
2.15	Multifunkční prostor s kavárnou	8
2.16	Dětská hernička	533
2.17	Střešní terasa s herními prvky	112
		250

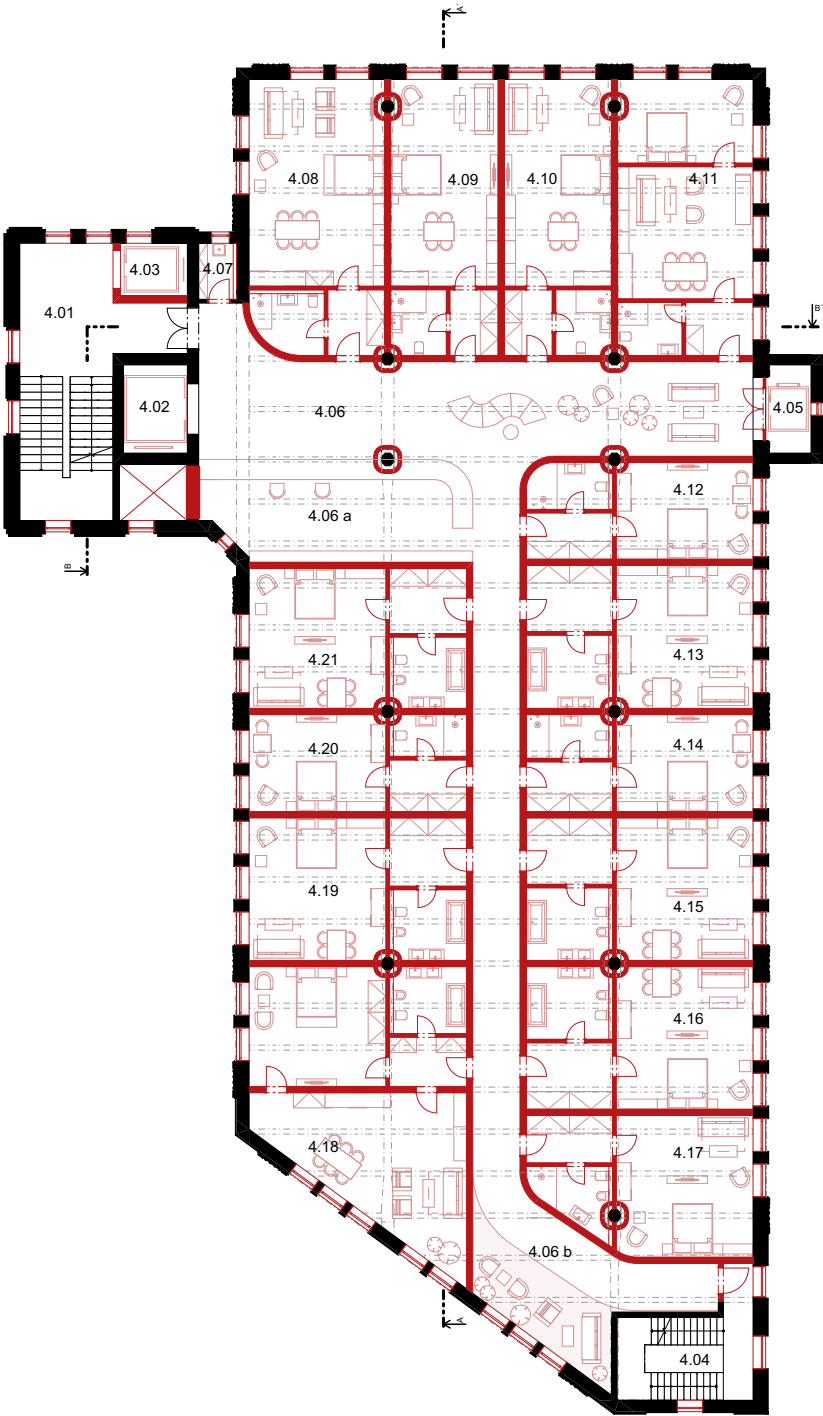
3.01	CHÚC B	m ² 47
3.02	Výtah	9
3.03	Evakuační výtah	5
3.04	CHÚC A	19
3.05	Výtah - zásobování	6
3.06	Lobby	36
3.06 a	Pokladna	28
3.07	ÚM	3
3.08	Chodba	20
3.09	WC invalida	5
3.10	WC zaměstnanci	2
3.11	Sklad	9
3.12	WC ženy	7
3.13	WC muži	11
3.14	Muzeum	842

Okruhy Muzeum Tkalcovství

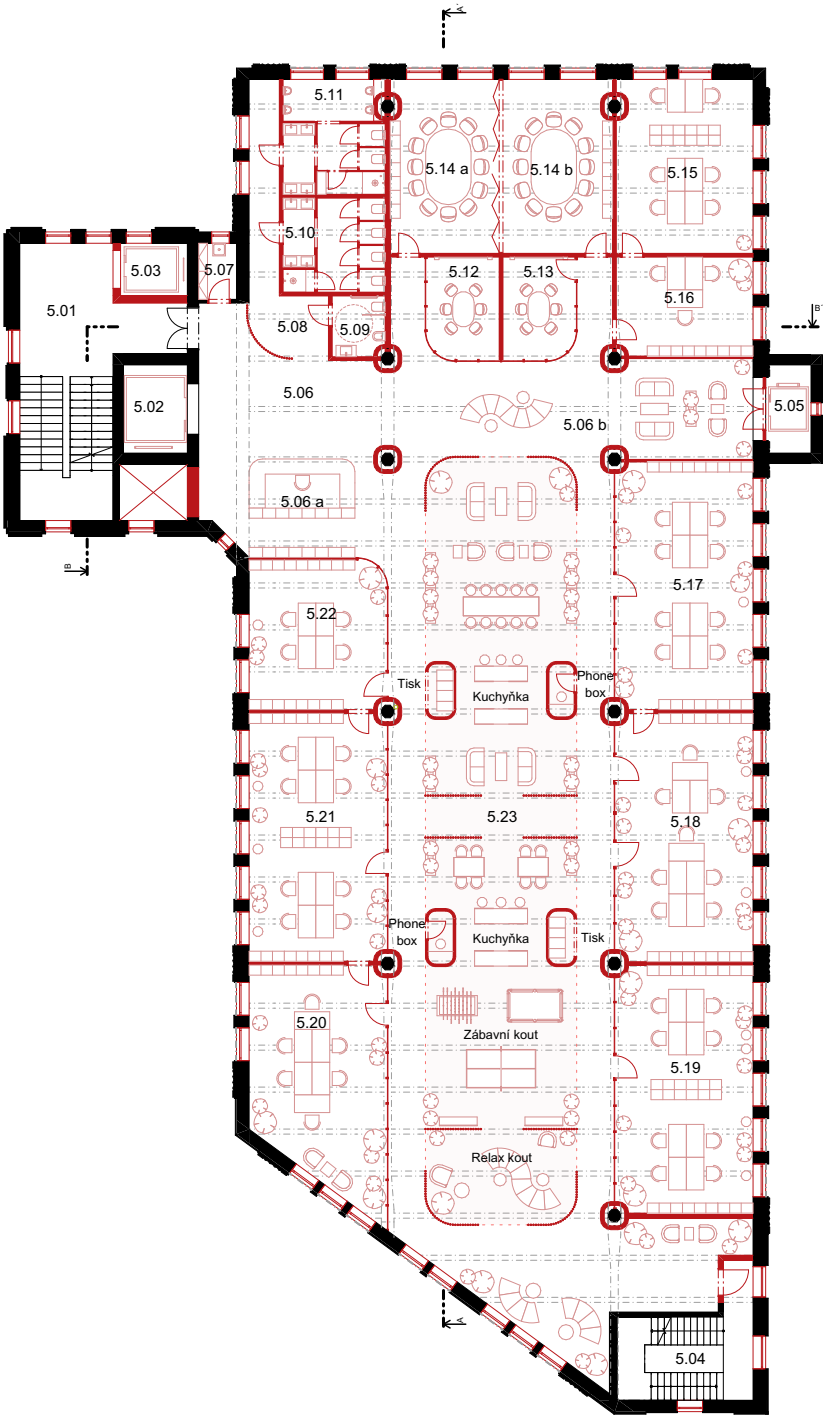
01	Historie města Červený Kostelec
02	Historie tkalcovství
03	Počátky tkalcovství v ČK
04	19. století
04 a	Theodor Keizlar
04 b	Antonín Just
05	Leopold Abeles
06	Bruno Bauer
07	Komunismus / akciová společnost
08	Současnost
09	Tkalcovské a textilní stroje

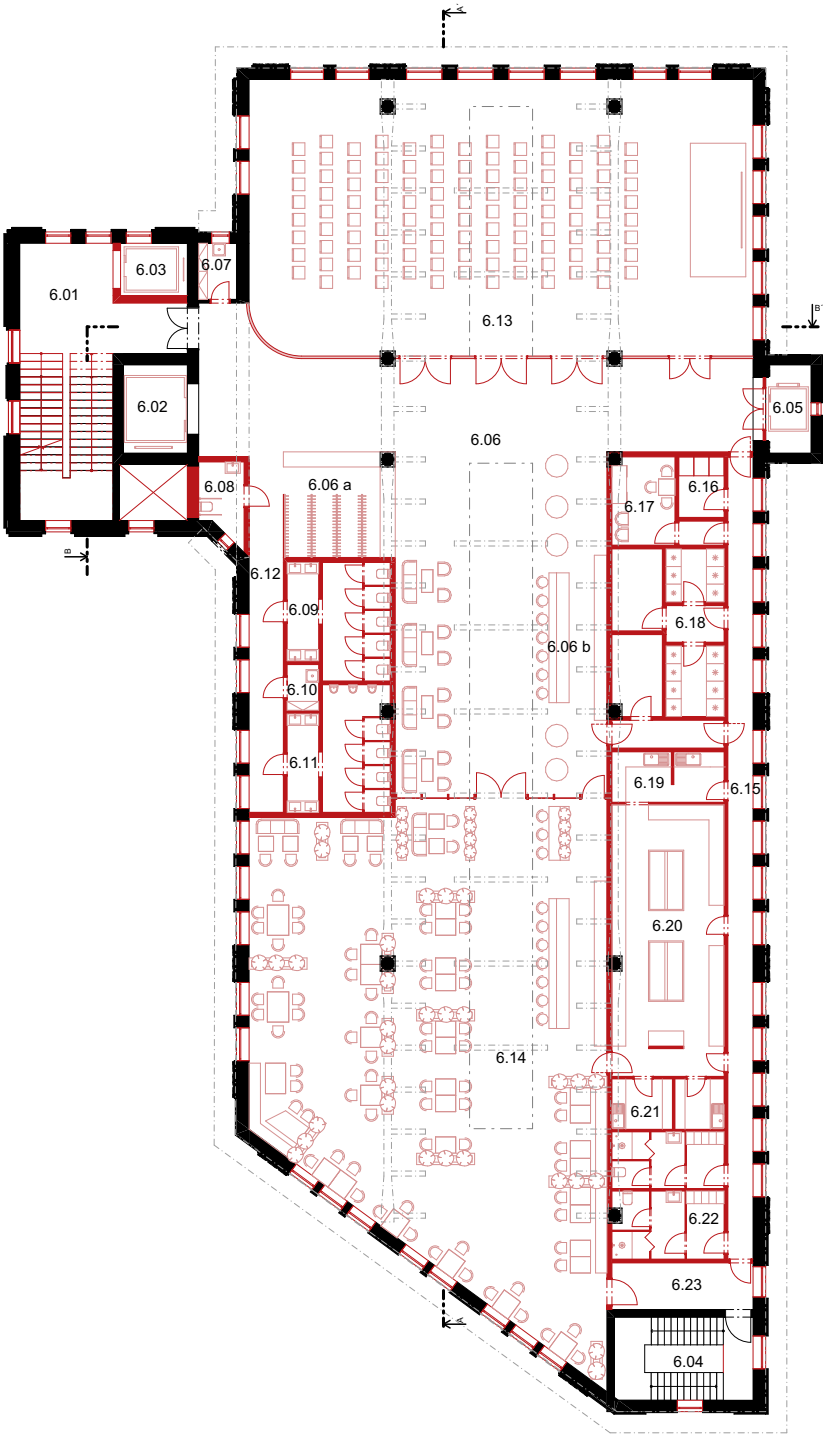
4.01	CHÚC B	m ² 47
4.02	Výtah	9
4.03	Evakuační výtah	6
4.04	CHÚC A	19
4.05	Výtah - zásobování	6
4.06	Lobby	98
4.06 a	Recepce	42
4.06 b	Chodba	86
4.07	ÚM	3
4.08	Pokoj 1	58
4.09	Pokoj 2	47
4.10	Pokoj 3	47
4.11	Pokoj 4	59
4.12	Pokoj 5	34
4.13	Pokoj 6	51
4.14	Pokoj 7	35
4.15	Pokoj 8	51
4.16	Pokoj 9	51
4.17	Pokoj 10	45
4.18	Pokoj 11	83
4.19	Pokoj 12	49
4.20	Pokoj 13	33
4.21	Pokoj 14	48

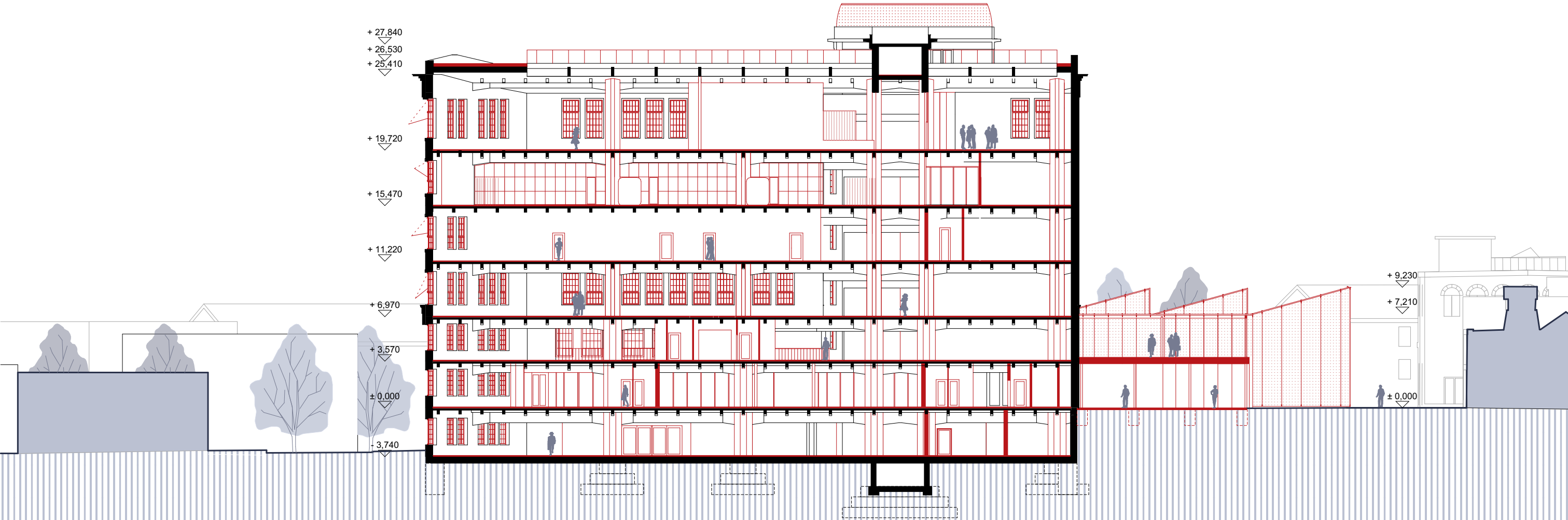
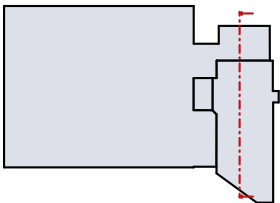

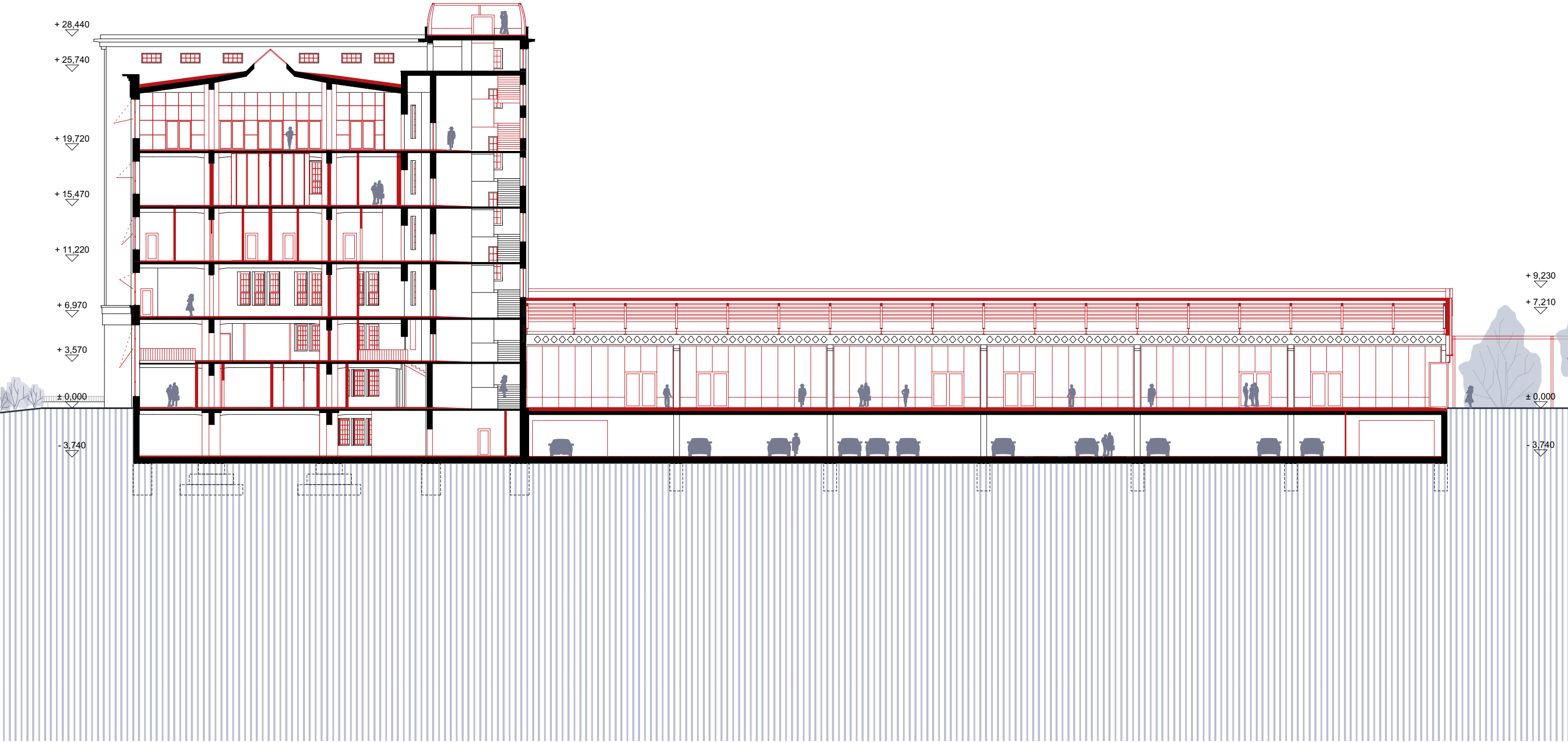
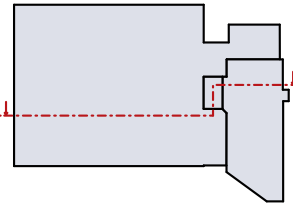
5.01	CHÚC B	m ²
5.02	Výtah	47
5.03	Evakuační výtah	9
5.04	CHÚC A	5
5.05	Výtah - zásobování	19
5.06	Lobby	7
5.06 a	Recepce + šatna	35
5.06 b	Chill zóna	28
5.07	ÚM	56
5.08	Chodba	3
5.09	Invalida	18
5.10	WC ženy	5
5.11	WC muži	15
5.12	Zasedací místnost	18
5.13	Zasedací místnost	12
5.14 a	Velká zasedací místnost	12
5.14 b	Velká zasedací místnost	30
5.15	Kancelář	30
5.16	Kancelář	37
5.17	Kancelář	21
5.18	Kancelář	54
5.19	Kancelář	54
5.20	Kancelář	54
5.21	Kancelář	47
5.22	Kancelář	54
5.23	Společné prostory	33
		324

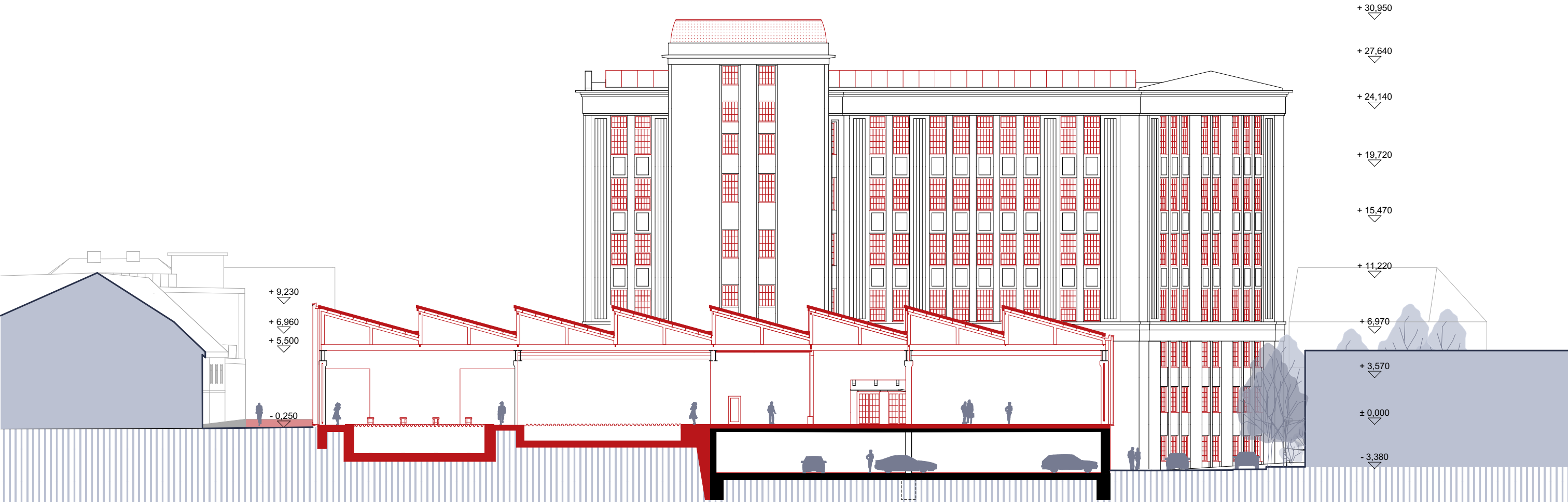
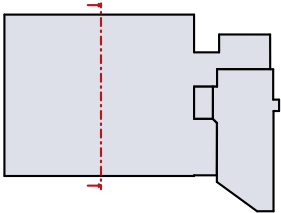

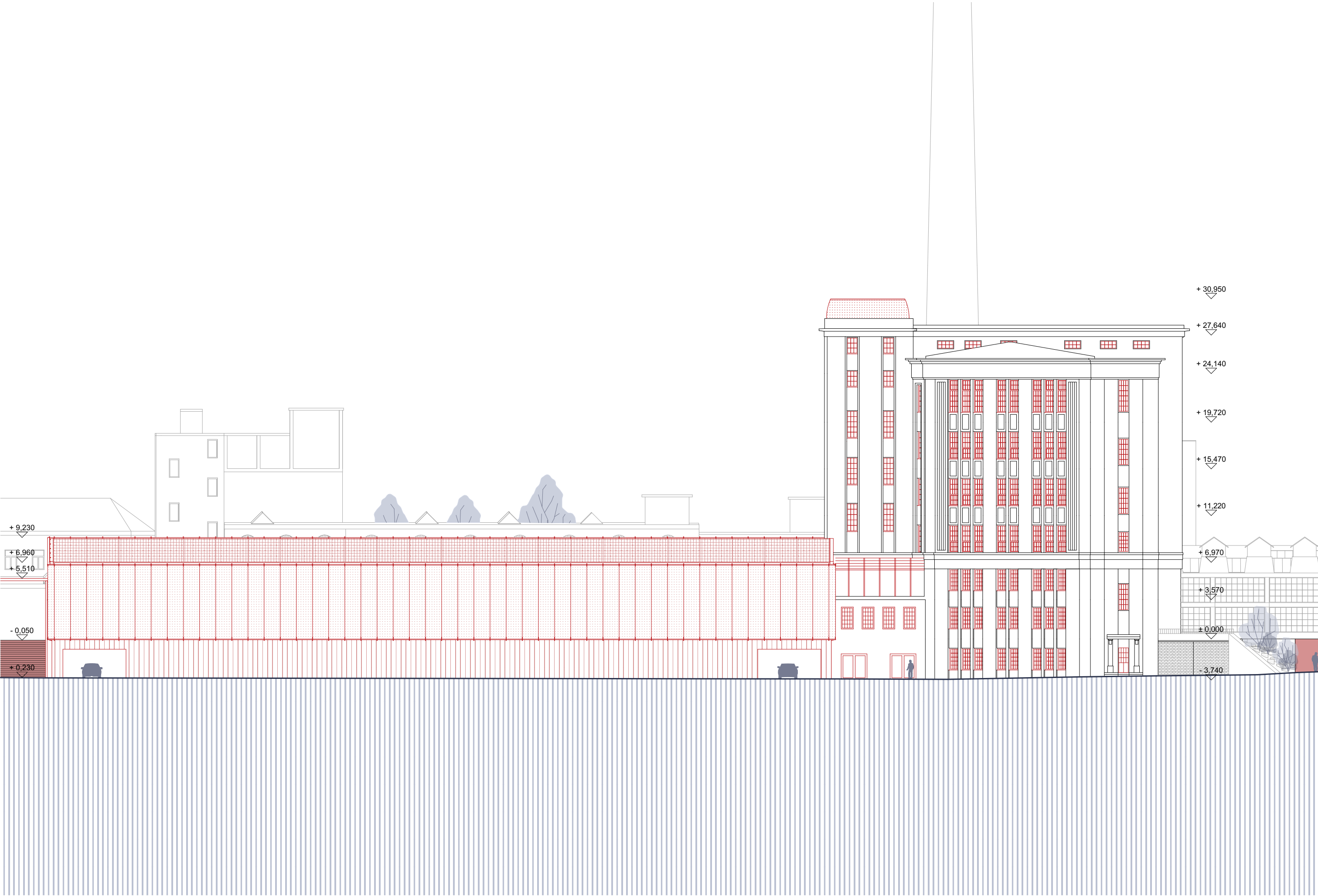
6.01	CHÚC B	m ²
6.02	Výtah	47
6.03	Evakuační výtah	9
6.04	CHÚC A	5
6.05	Výtah - zásobování	18
6.06	Foyer	7
6.06 a	Šatna	171
6.06 b	Bar	19
6.07	ÚM	31
6.08	WC invalida	3
6.09	WC ženy	5
6.10	ÚM	18
6.11	WC muži	2
6.12	Chodba	19
6.13	Multifunkční sál	19
6.14	Restaurace	219
6.15	Zásobovací chodba	256
6.16	Odpady	37
6.17	Denní místnost	4
6.18	Sklady	11
6.19	Přípravny	30
6.20	Varna	9
6.21	Mytí nádobí	48
6.22	Zázemí zaměstnanci	9
6.23	Chodba	22
		10

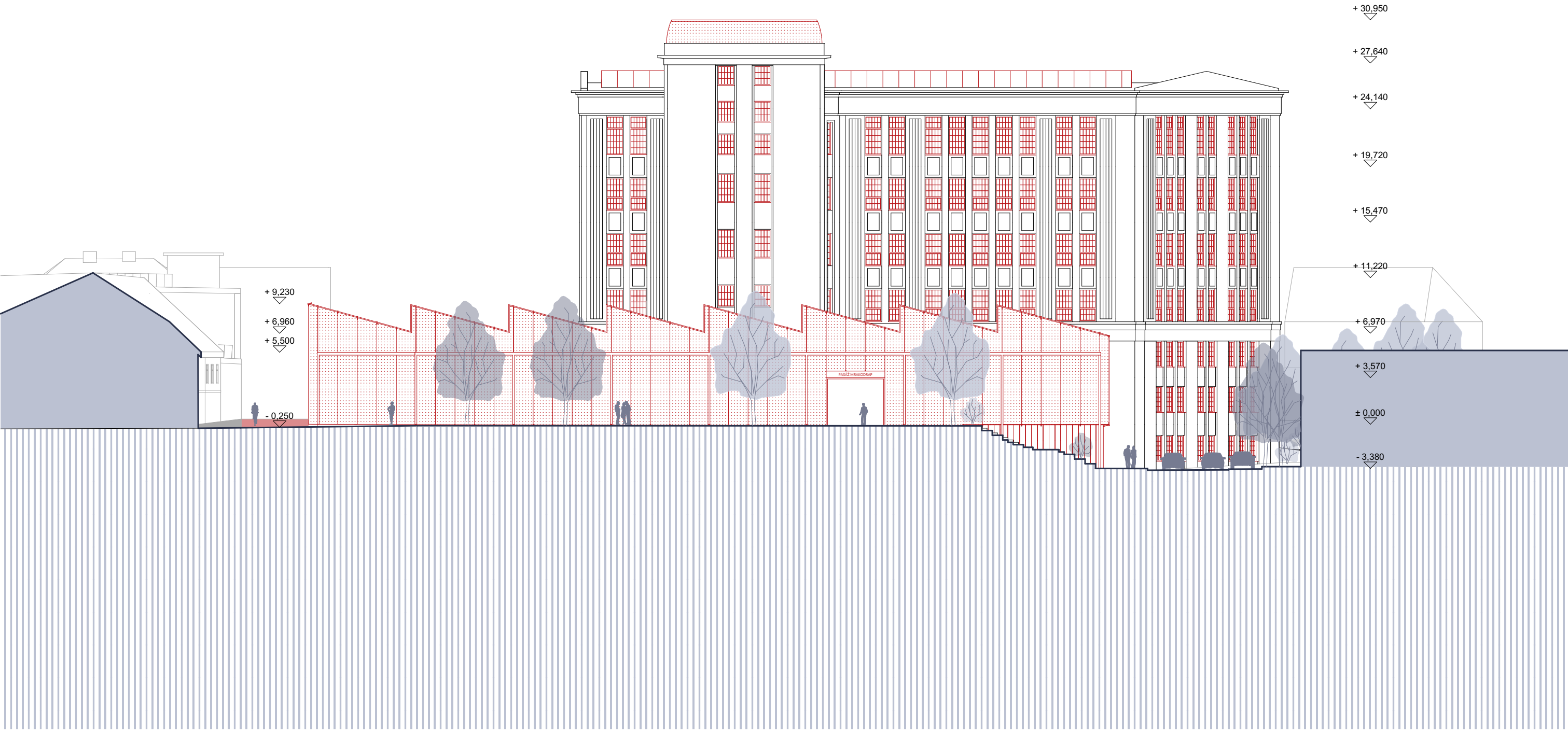

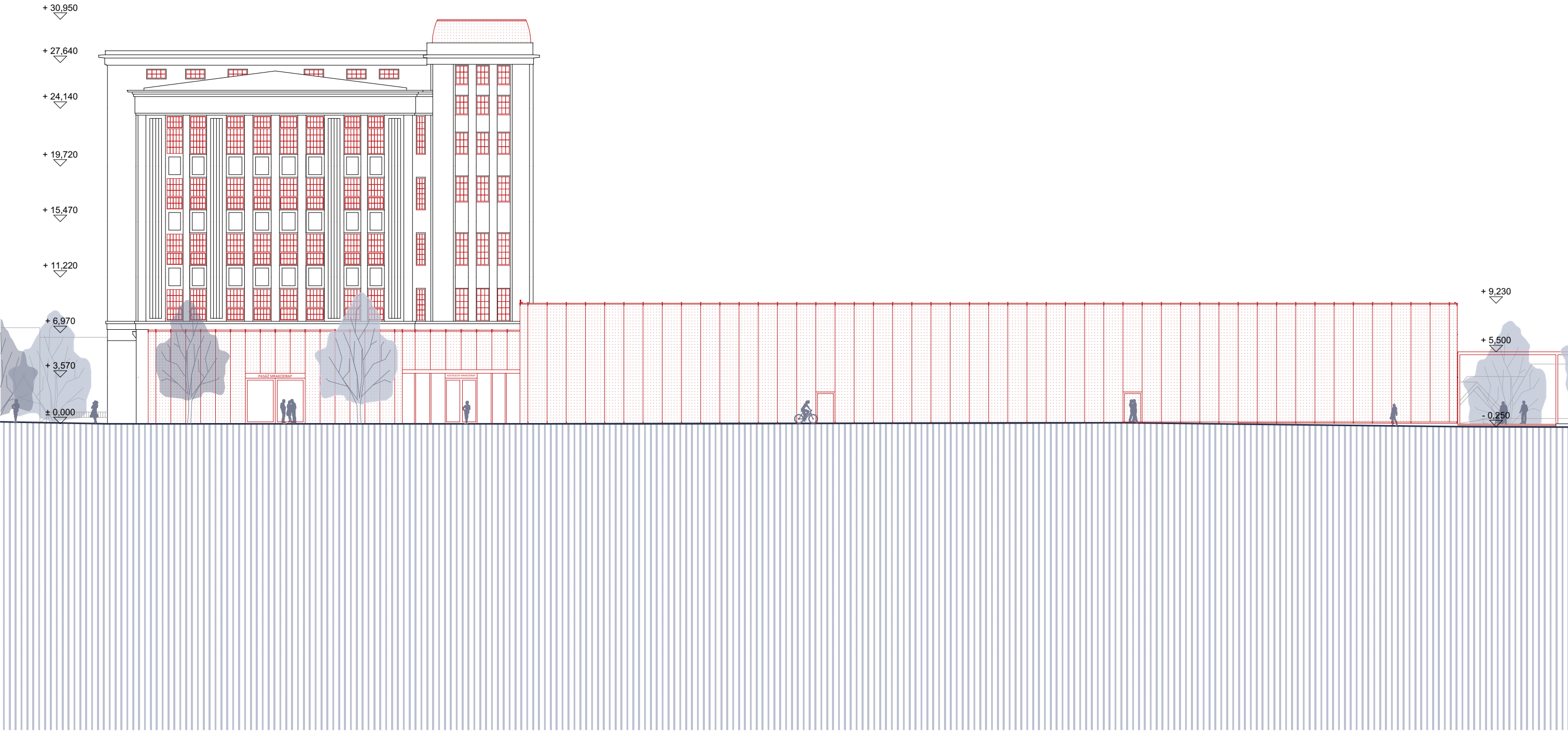

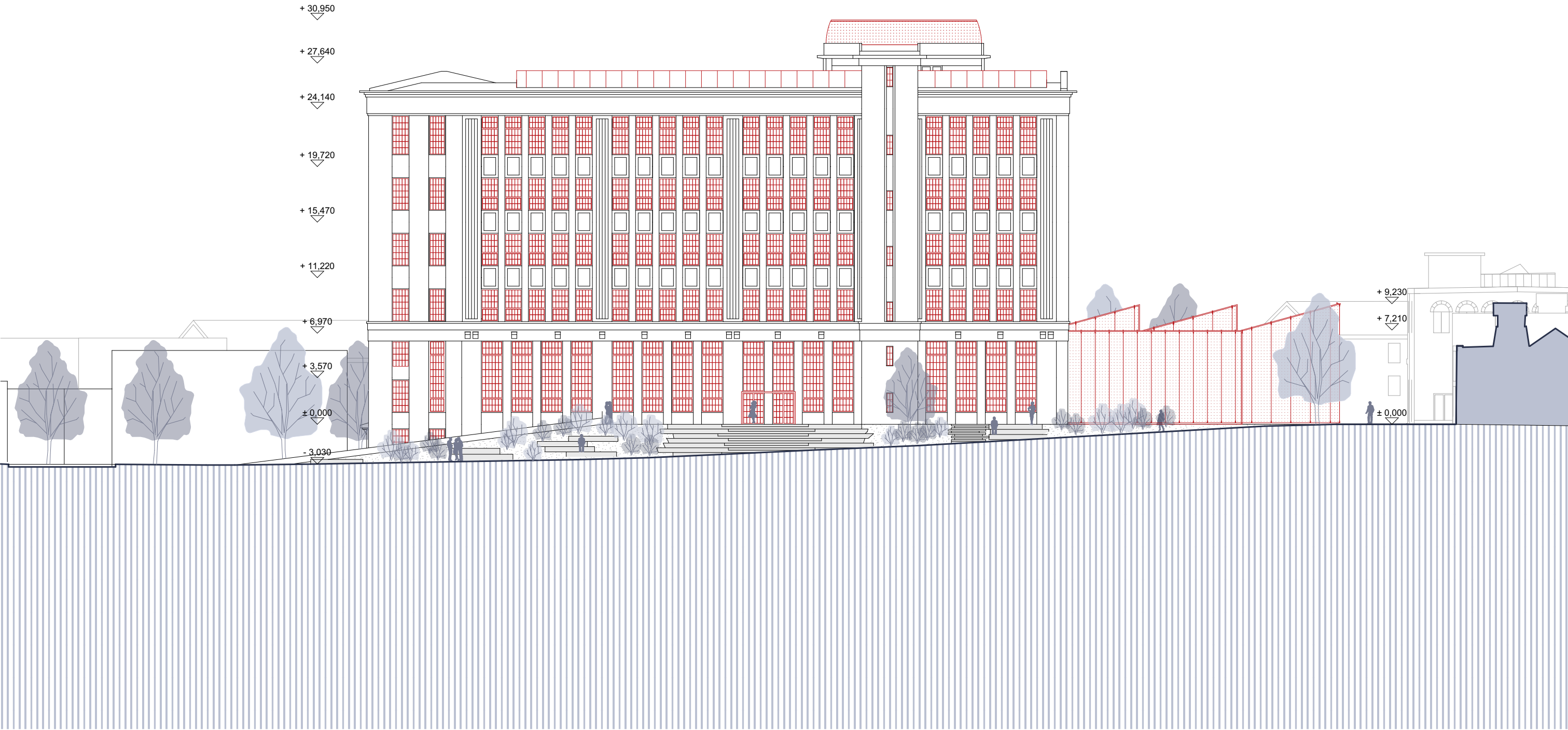

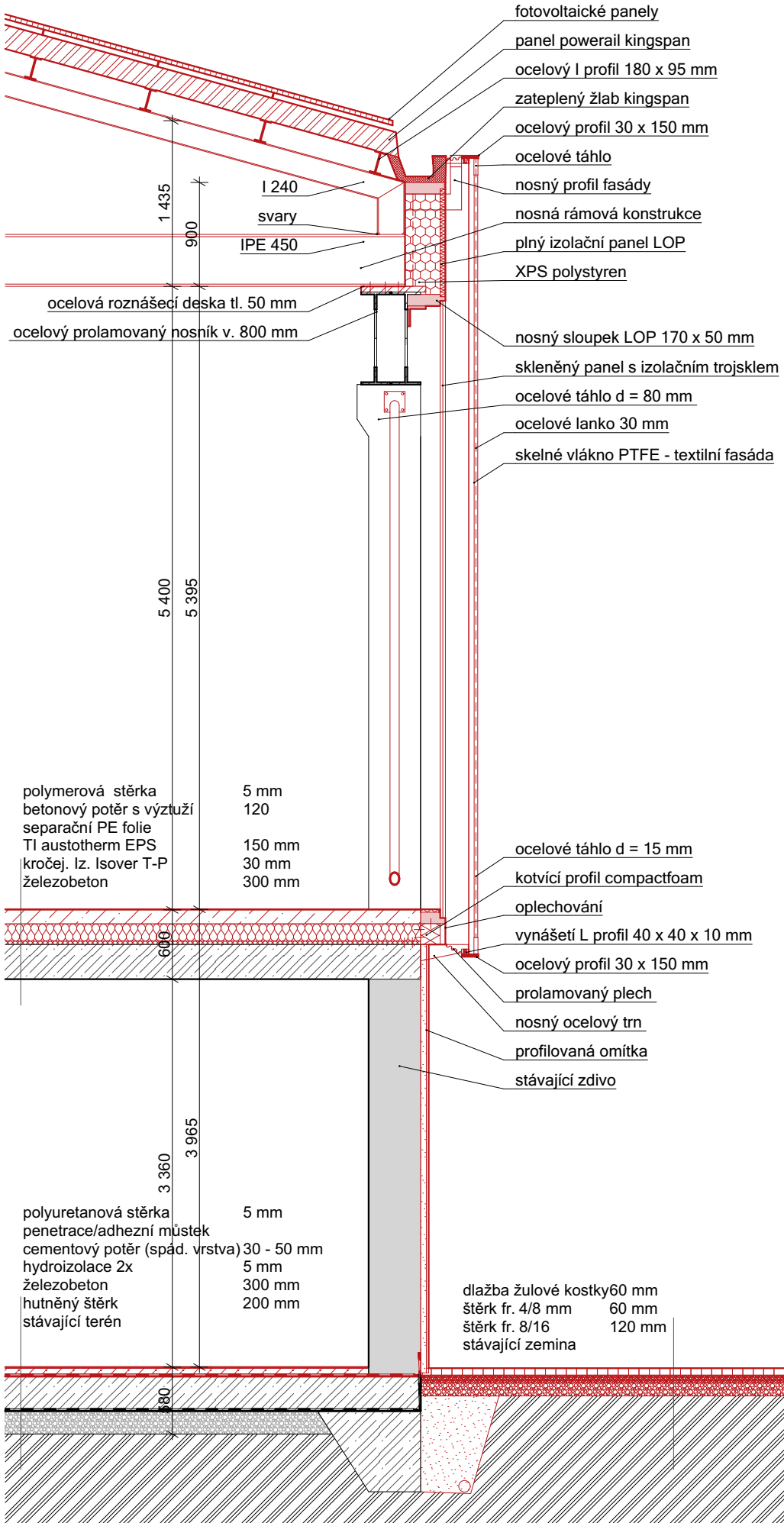

sloupy - omítka hlazená dřevem

ocelový rám

nové okapní svody hliníkové

plochy - omítka stříkaná s kamenivem

screeningové rolety

izolační trojsklo

parapet hliník

knihy:
Červenokostelečtí textiláci, Josef Štěpař,
Bruno Bauer a indusstriální architektura v českých zemích, Lukáš Beran, 2016
Letovisko Červený Kostelec, Josef Hurdálek, 1940
Červený Kostelec, Ludvík Mühlstein - Jiří Šolc, 1988
Industriální topografie Královehradeckého kraje, Libereckého kraje, Výzkumný ústav průmyslového
vlastnictví FA ČVUT v Praze, 2013
diplomní práce Jan Binter, Transformace textilního areálu v Červeném Kostelci
diplomní práce Semeráková Lucie, Restrukturalizace středu města
120 let tkalcovny a úpravny Tepna 12 v Červeném Kostelci,Šolc, Drobný, Semeráková, Malý, Mikeš

mapy:
Geoprohlížeč, dostupné z <https://ags.cuzk.gov.cz/geoprohlizec/>
Státní okresní archiv Náchod
Státní krajský archiv Hradec Králové
Mapy.cz

web:
Prázdné domy, dostupné z <https://prazdnedomy.cz/>
Industriální topografie, dostupné z <http://www.industrialnitopografie.cz/>
Geoprohlížeč, dostupné z <https://ags.cuzk.gov.cz/geoprohlizec/>
Český statistický úřad, dostupné z <https://csu.gov.cz/>
web města Červený Kostelec, dostupné z <https://www.cervenykostelec.cz/mesto/historie-a-soucasnost/>
Výzkumné centrum průmyslového dědictví FA ČVUT v Praze, dostupné z <https://vcpd.cvut.cz/nove-konverze-teesdorf-viden/>
archiweb, dostupné z <https://www.archiweb.cz/b/konverze-brownfieldu-u-ricky-ponavka>
<https://www.regiontourist.cz/>
<https://www.wikipedie.cz/>

fotografie:
fotoarchiv města Červený Kostelec, dostupné z <https://www.cervenykostelec.cz/fotogalerie>
Architektonický portál earch, dostupné z <http://www.earch.cz/cs>
fotoarchiv Richarda Švandy
Literární muzea, dostupné z <https://www.literarnimuzea.cz/>

PORFTOLIO DIPLOMOVÉ PRÁCE

autor

Josef Matyska

atelier 750

doc. Ing. arch. Tomáš Hradečný

Ing. arch. Klára Hradečná

konzultanti

doc. Ing. Daniela Bošová, Ph.D.

Ing. Miloš Rehberger, Ph.D.

Ing. Miloslav Smutek, Ph.D.

Ing. Vyoralová Zuzana, Ph.D.

Mgr. Lukáš Beran, Ph.D.

oponent

Ing. arch. Jan Binter

Diplomní projekt byl zpracován na Fakultě architektury ČVUT v LS 2024/2025

poděkování

V první řadě bych rád poděkoval panu doc. Ing. arch. Tomáši Hradečnému a paní Ing. arch. Kláře Hradečné za vedení diplomního projektu a zkušené rady ve chvílích váhání a nejistoty.

Panu Mgr. Lukáši Beranovi, Ph.D. z VCPD FA ČVUT, za poskytnutí studijních materiálů a podkladů k budově mrakodrapu.

Dále bych moc chtěl poděkovat všem kolegům, které jsem při studiu na fakultě potkal a mohl jsem s nimi poznávat vědomosti architektonické.

V neposlední řadě bych chtěl moc poděkovat rodině, která mě při studiu podporovala a dodávala sílu ve chvílích těžkých do dalšího pokračování.

Na závěr bych moc rád poděkoval své manželce, která se mnou prošla závěrečné roky studia, za její rady, společné povídání nad projekty, pomoc i podporu v nočních šichtách a stresech.

